

Fjerde Års- Beretning

om

Fantefolket

Red
Eilert Sundt

Utgivet etter offentlig foranstaltning

Christiania
Trykt hos J. Chr. Ubelsted

1865

Brevik 17.01.2003

Jeg har her prøvd med en fri oversettelse av den Fjerde Årsberetning av Eiert Sundt, i hovedsak for meg selv, men om noen kan ha interesse av det, deler jeg gjerne denne med fler. Store bokstaver i substantiv er imidlertid sløyfet, samt at flere av setningene er “oversatt” til dagens språk. Dette fordi det da er lettere å skjønne meningen med Beretningen.

Inger V. Kvennodd

1. Insamlede opplysninger

A. Fra Politiet.

I 1863 var manges øyne festet på Fantene. Men i slutten av 1862 hadde jeg fått sendt ut en rundskrivelse ikke alene til samtlige Lensmann, men også til bønder, skolelærere, landhandlere, fergemann og andre, som Lensmenne igjen henvendte seg til og leverte avskrift av Skrivelsen- og denne inneholdt en anmodning fra meg om, at man hele året 1863 igjennom ville holde øye med de personer av Fantefolket som gikk, og opptegne deres navne med forskjellige opplysninger. Jeg har fått 374 svarbrev - de aller fleste fra Lensmenn selv, færre fra de bygdemenn som de anmodede om bistand, noen også fra fogder og andre embedsmenn, gjennom hvis hender de mange skrivelser gitt. Det var gjennom Kirke-Departementet, jeg fikk min anmodning ut. Herfra som den første til Amtmennenene og så videre. Daværende Amtmann Harris i Stavanger skjenkede saken den oppmerksomhet, at han lot trykke et eget skjema, således innberettet, at det kunde ventes, at Lensmennene og deres medhjelpere ville ha lettere for å anføre de ønskede opplysninger.

Politimesteren i Fredrikshald sendte utskrift av Skrivelsen til et par tollstasjoner ved Riksgrensen, hvor han visste, at Fantene pleide gå ut og inn. Fogden i Nedre Telemark sendte rundskrivet ikke alene til Lensmennene, men også til Formannskapene. Fogden Dreier i Tromsø og Senja lot trykke et Følge- Brev, hvor han personlig anmodet en stor mengde personer om å bistå med å innsamle nøyaktig kunnskap om Fantene. Politimesteren i Stavanger lot innberette en egen protokoll for opplysninger om de Fanter, som forekom, så han siden kunne meddele meg omstendelig Beretning om hver av dem. Flere av Lensmenne hadde gjort saken bekjent ved oppslag og ved lysning fra kirkebakken og dermed oppfordret hver mann til å være med i arbeidet.

Visstnok er der mange av de 374 innberetninger, som innskrenket seg til å ytre noget om, at man ikke har hatt anledning til å erfare noget om de omspurte folk. Men mange av innberetningenes forfattere har også gjort seg stor flid, og det er ikke den minst verdifulle opplysning de gir, når de utførlig forklarer, hvorledes deres etterspørsler hadde

ført til det resultat, at der sikkert eller sannsynligvis ikke har vært sett en eneste Fant i distriktet i hele det omspurte år.

Det er noen av Lensmennene, som ikke har latt høre fra seg, ja, det er 2 eller 3 hele Fogderier som jeg ikke har hørt noe fra. Men der er svar fra de aller fleste av Rikets Lensmanns- distrikt, og det er intet Amt, uten at jeg har fått en anselig samling av opplysninger.

I disse mange svar og innberetninger er det lagt ned en stor mengde arbeide. Det vil ikke synes stort i nærværende min fremstilling, hvor der fra først til sist må legges an på korthet. Men å få så mange menn til å delta i arbeidet, det har ikke alene gledet og oppmuntret meg personlig, men det vasler godt for selve saken og dens fremtid.

B. FRA PRESTENE.

Disse opplysningene skulle si meg, hvilke og hvor mange Fanter som gikk i 1863, men henimot utgangen av dette år fikk jeg fremdeles - og likeledes gjennom Kirke- Departementet - Presteskapets anmodning om at meddele:

1) Utskrift av Ministralbøkene om Fødsler, Dødsfall m.m., som i 1862 og 1863 var inntrufne mellom folk, som man mente å høre til Fantefolket, og

2) Opplysninger om tidligere omstreifende, men nå bosatte Fante- folk, som ikke kunde ventes at bli nevnt i Politiets oppgaver.

Anmodningen gikk gjennom Biskopene og Prostene, og jeg vil takke Presteskapet for en aldeles fullstendig samling av besvarelser.

C. FRA KIRKE- DEPARTEMENTET.

En tredje rekke av opplysninger har jeg fra Kirke- Departementet, som nemlig særlig får innberetning om de personer av Fantefolket, som er opptatt til forfølgelse, eller bosatte ved hjelp av bevilgede offentlige midler (" Fantefondet")

Politiets oppgave gjelder som sagt for 1863; Prestenes utskrifter av Ministralbøkene likeså for 1862 og 1863; av de til Departementet avgivne innberetninger har jeg benyttet de nyeste, for 1864, tildels også for den □ del av inneværende år 1865.

Årsaken til, at denne redegjørelse kommer først nå, er den, at med innsendelsen av Politiets oppgaver strakk det ut til slutten av Mars måned dette år.

II. FANTENS MENGDE

Etter disse tre samlinger av opplysninger er den fortegnelsen over Fantefølgene laget, som danner grunnlaget for denne fortegnelse.

Og i denne fortegnelsen er alt lagt an på å skaffe oversikt over Fantefolkets tallrikhet og sammensetning.

Med å telle sammen de tall, som ses anførte for hvert følge, finnes i hver av etternevnte klasser følger antall personer:

1) Hjemløst omstreifende Fanter	698
2) Sådanne, som nok har hus eller hjem, men ennå streifer en større eller mindre del av året	196
3) Sådanne, som har bosatt seg og opphørt å streife	135
4) De, som er blitt opptatt av Fantestien for å forsørges av stedets fattigvesen	79
5) De, som er opptatt av Fantestien og forsørges ved hjelp av Fantefondet	216
6) De, som har vært under forsørgelse av Fantefondet, men er falt tilbake til Fantelivet, så de streifer som før	69
7) De av Fantefondets Forsørgede, som nu er kommet i sådan stilling, at de holder seg i ro og forsørger seg selv	<u>87</u>
Tilsammen	1480.

Noen bemerkninger til disse tall:

KL.1. Dette er hovedstokken av de egentlige omstreiferene, eller dem, hvis besværlige besøk man hører Almuen klage over. Til dem slutte seg kl. 6 samt for en del kl. 2, så den hele mengde av omstreifere kan anslås til mellom 900 og 1000.

KL.2 og 3. Det er uten tvil mere og mere i de siste år, at tidligere omstreifere har bosatt seg, dertil bevegde den fornemmelse, at deres omflakken nå sees på med større uvilje. Om dem, som nu er regnet til kl.2, tør man håpe, at de stå på overgangen til å bli stadig bosittende.

KL.4. Med denne klasse er det vel ennå mere sikkert, at det er i de senere år, at folk, som før streifet, er kommet i ro, da den offentlige oppmerksomhet på Fantevesenet har beveget Fattigkommisjoner til å ta seg av dem. Det har da vært folk, som ved fødselen eller på grunn av noen års opphold på stedet har hatt Hjemstavsrett.

KL.5. Se under KL.7

KL.6. I min 3dje Årsberetning har jeg angitt tallet av de tilbakefalte ved begynnelsen av 1863 til nettopp 100. Nå er tallet

antaglig mindre, og årsaken er, at en del er regnet under KL.1, av den grunn, at innberteningens forfattere ikke alltid har vært vitende om, hvilke omstreifere som har vært gjenstand for Fantefondets Forsøk. □

KL.7. Tallene for KL.5 og KL.7 er hentet fra de årlige innberetninger om “ Forsøkene” (§ 3) og gjelder for 1864 og begynnelsen av 1865. Hermed sammenligner jeg de tilsvarende tall i min nysnævnte 3dje Årsberetning for begynnelsen av 1863, således:

	1863	1865
Forsørgede (KL.5)	240	216
Fremhjulpne (KL.7)	64	87

Forminskelsen fra 1863-1865 på de forsørgedes side forklares derav, at mens en del er utgående av listen på grunn av dødsfall, på grunn av tilbakefall og endelig på grunn av overgang til å være selvhjulpne, så er kun få blitt opptatt til forsørgelse i deres sted, og det av den grunn, at Stortingets siste bevilgning ikke ga grunn å gå videre. Forsørgelsen på fremhjulpnes side i de to år, stemmer med hva man kunne håpe.

De omtrent 300 personer, som KL.5 og KL. 7 tilsammen telte for tiden, måtte vi tenke oss på Fantestien, dersom Fantefondet ikke hadde vært, og tallet på de virkelig omstreifende Fanter skulle ha vært - ikke 9 til 1000, som omtalt under KL.1, men 12- 1300.

Dette siste tall skulle fremdels ha vært noe større. Men tillegg av en del av personene i KL.3 og 4, dersom disse siste års forskjelligartede bestrebelser til Fantevesenets innskrenkning ikke hadde brakt nå en, nå en annen familie til å se seg om etter et stadig hjem og en ordentlig levevei.

Til sammenligning viser tallet på de personer, som ved de to siste folketellinger ble funnet og beregnet til “ Fantefølger og Taterer”

1845.....	1145
1855.....	739

Det var ved Folketellingen 1845, at det hele Fantevesen først ble gjenstand for offentlig oppmerksomhet. Dette har nok Fanterne på forskjellig måte erfart siden. og det er tydelig, at i 1855 har mange av dem med flid og hjelp unngått å bli regnet med blant denne avdeling av landets innbyggere.

III. FORDELING I LANDET

Den særskilte opptelling for Amtene gir følgende tall:

Amt	KL:1	KL.2	KL.3	KL.4	KL.5	KL:6	KL.7	SUM
Akershus	69	23	12	14	10	“	10	138
Smålenene	33	31	10	4	7	2	“	87
Buskerud	9	18	6	6	8	“	1	48
Jarlsberg	40	1	1	9	25	10	15	101
Hedemarken	77	11	11	12	13	3	8	135
Christians	44	6	6	“	6	8	7	77
Bratsberg	49	9	7	1	33	5	“	104
Nedenæs	75	“	10	“	2	5	2	94
Lister og Mandal	71	26	3	7	10	19	“	136
Stavanger	70	“	“	6	61	8	6	151
Bergen	6	“	1	2	“	“	5	14
Søndre Bergenhus	8	“	“	“	11	“	2	21
Nordre bergenhus	17	28	11	“	14	1	4	75
Romsdal * a)	25	5	2	1	“	“	“	33
Romsdal b)	42	3	“	“	“	5	“	50
Søndre Trondheim	39	10	10	5	8	3	8	83
Nordre Trondheim	9	19	3	1	3	“	“	35
Nordlandene	15	4	11	5	“	“	“	35
Finnmarken		“	2	31	6	5	“	19

63

RIKET 698 196 135 79 216 69 87 1480

*) Romsdal Amt a og b = de delte av Amtet, som hørte a) til Bergens og b) til Trondkjems stift.

Det vil begripes, at hva de hjemløst omstreifende fanter angår (KL.1 og 6), er det tilfeldig eller vilkårlig, som de er anført under det ene eller det annet av de Amter, som de streifet i. Men den unøyaktighet i tallene, som herved fremkommer, vil ha mindre av betydning, når vi samler tallene for de større Egne av Landet, som Stifterne dannet således:

Stift:	KL.1	KL.2	KL.3	KL.4	KL.5	KL.6	KL.7	Sum
Christiania	151	73	29	33	50	12	26	374
Hamar	121	17	17	12	19	11	15	212
Christiansand	265	35	20	14	106	37	8	485
Bergen	56	33	14	3	25	1	11	143
Trondheim	90	32	13	6	11	8	8	168

Tromsø	15	6	42	11	5	“	19	98
RIKET	698	196	135	79	216	69	87	1480

Det sees nå tydelig, hva jeg i tidligere Årsberetninger har antydnet, at Christiansands Stift er mest hjem søkt av Fanter. Det viser seg også, at Fantefondets hjelp et mest kommet dette Stift til gode.

Bergens Stift stiller seg heldig fra naboegnene ved de omstreifende Fantefolks fåtallighet.

I Tromsø Stift er det gledelig å se, hvor mange av de tidligere omstreifere har klart å arbeide seg ut av Fantelivet. Fiskebedriften letter adgangen for folk i små kår og ringe stilling til å få arbeid og levebrød.

I Trondheims og i Hamars Stifter er det her forholdsvis få Fanter, som er blitt gjenstand for Fantefondets understøttelse. Det kommer kanskje av, at Fanterne her for en større del hørte til “ Storvandrene”, mellom hvilke man finner mest levning av den gamle Tater- slekt med dens eiendommelige ulyst til å gi seg i ro□

Jeg må atter peke på tallene for Christiansands Stift og til dem føye tallene for den nærmeste tilgrensende del av Christiania Stift eller noen av Jarlsbeg Amts bygder.

Etter hyppige reiser i dette strøk kunne jeg i min 2den årsberetning (1862) oppregne navn for navn vel person i dette strøk, som var å regne til Fantefolket, og de av dem, som streifet hjemløst omkring (hører til KL:1 og 6), utgjorde et antall av 355*. Men det tilsvarende tallet etter nåværende oppgjør blir 318**

* Smlgn. 3 Årsberetning,

** Her er telt sammen KL.1 og 6 for Christiansand Stift samt for Brunlanes, Larvik, Hedrum og Sem av Larvik Amt.

Overensstemmelsen er så stor, som den er i en slik sak kunne ventes. Og denne prøve gir jo en god formodning om brukbarheten av disse tellingene i det hele.

IV. FØDTE OG DØDE M.M.

Ved statistiske undersøkelser om et Lands befolkning pleier man å bruke to slags tall, nemlig folkemengden, som den er funnet ved folketelling på en viss dag, og tallene over fødsler og dødsfall m. m.,

som har inntruffet i et visst tidsrom, og som i vårt land Prestene oppgir etter ministralbøkene,

La nå tallene i de to forrige kapitlene gjelde for Fantenes folketelling for 1863, og jeg skal anføre noen motsvarende tall etter Ministralbøkene for 1862 og 1863

Fødte	Ekte	39	
Fødte	Uekte	<u>41</u>	
			80
Konfirmerte			47
Ekteviiede par			13
Døde			39

Det kan jo se truende ut med tilveksten, siden det i de to år er født dobbelt så mange, som det er døde. Det er da også bekjent nok, at Fanterne er snare til å gi seg sammen og avle barn, noe som også forstås av, at så mange er uekte. Fanterne ventet ikke gjerne til de ble konfirmerte og ekteviiede. De “løp sammen”.

Enda er det for en del har seg således: Adskillige par folk, som egentlig tilhørte den bosittende befolkning og har hjemstavn hver på sitt sted, gå på Fantestien deres beste år, og deres barn ble antatt som omstreiferbarn, men når foreldrene selv ble gamle, kommer de i ro igjen i sine hjembygder, lever der sine siste år f.eks. som Legdsfolk, og begravnes omsider som andre bygdefolk eller uten at det anmerkes om dem, at de har hørt til “Flokken”.

De ektefødte barn og likeså de konfirmerte-□ og ekteviiede tilhører mest familier, som på en eller annen måte er komne i nærmere forhold til samfunnet, altså mest utenfor KL.1

Før i tiden var det skjelden snakk om konfirmasjon for virkelige omstreifere, uten tilfeldigvis på Tukthusene. Heller ikke gjorde de seg flid for å bli ordentlige ekteviiede. I de senere år derimot er adskillige av dem, som nå streifer, blitt konfirmerte og tildels ekteviet under den tid de var gjenstand for Fantefondets forsørgelse (KL.6) Det er vist seg at selv personer som i grunnen ingen alvorlig tanke hadde om å forlate omstreiferlivet dog hadde fått lovnad på at bli konfirmerte og derfor gitt seg i ro så lenge. Det har også hendt at personer, som hadde oppnådd å få Prester til å ekteviet dem og dermed stadfestet den forbindelse, hvor de allerede hadde levet sammen.

De døde var således fordelt på alder:

under 5 år	10
mellom 5 og 10 år	2
mellom 10 og 20 år	2
mellom 20 og 50 år	6
mellom 50-70 år	8
over 70 år	8
ikke oppgitt alder	<u>3</u>

Tilsammen 39

Her er det helt merkelig å se, at så mange som 8 av 39 har nådd opp til over 70 års alderen. Blant disse gamle var det en kvinne som etter hennes eget utsagn skulle være 109 år. Hun het Anna Marie Pedersdatter; med sin noe yngre mann Johan Boldevin kom hun i 1855 til Fåberg, og på grunn av et benbrudd ble hun liggende her under legebehandling og siden under fattigforsørgelsen til sin død. Hun var fast ganske døv og blind, og man kom ikke til noen visshet om, hvor hun og mannen stammet fra; kun antas, at de var fra Sverige.*

* I 1864 (derfor ikke regnet med i overstående tall) døde den merkelige omstreifende Anne Lillefant, som jeg har omtalt i 2den Årsberetningen §170

Hun skulle være 95 år gammel, og i Heirefos, hvor hun ble begravet, spleiset bøndene sammen det nødvendige til kiste, likkleder og begravelse for henne her i egnen så vel kjente Betlerske.

Stiftsvis kunne de samme tall anføres således:

	Christi- ania	Ha- mar	Christi- ansand	Ber- gen	Trond- heim	Tro- msø	SUM
Fødte,ekte	8	2	22	1	6	“	31
“ ekte	<u>5</u>	<u>5</u>	<u>13</u>	<u>1</u>	<u>14</u>	<u>3</u>	<u>41</u>
Tilsammen	13	7	35	2	20	3	72

Konfirm.	10	6	15	9	6	1	47
Viede	2	1	3	5	1	1	13
Døde	13	6	19	“	“	1	39

I det hele stemmer visse tall meget godt med dem i forrige kapittel, som viste Fantefolkets antall. Også her skjønnes det, at Christiansands Stift har mest av fanter, mindre Christiania og ennu mindre Hamars Stift.

Der går et gammelt sagn, som jeg har lest i Tyske bøker og hørt mellom våre Norske Allmuer, at Fantene skulle bruke å skille seg av med sine gamle på slik måte, at hverken Prest eller Lensmann får vite noe om det. Og ikke alene ha mange Prester sagt til meg, at de ofte har måttet undres på, at mens de har døpt mange omstreiferbarn, hadde de ikke kastet jord på et eneste omstreiferlig - men det er aldeles visst (jeg har det fra troverdige folk), at Fanter undertiden i Almuefolks □ påhør og til disses forferdelse har lagt ord falle om, at nå levde den og den gamle i følget sin siste dag, såsom i morgen skulle hun søkkes ned på fjorden o.s.v. Ja, en fantegutt har med sine egne ord, fortalt en historie om en av deres, som på grunn av alderdom og etter egen vilje ble senket i dypet - han angav meg både stedet og de tilstedeværende.

Men jeg hørte på gutten, at han løy, og jeg forstår slikt snakk så, at Fanter dels har hatt sin moro av å innbille folk , dels ment at vinne på en eller annen måte ved at gjøre seg rett fryktede som umennesker.

Av min 2den Årsberetning vil man kunne skjønne, at jeg har hørt en hel del av Fantene selv fortelle meg om deres foreldre og slekt. Men under disse fortellingene moret det meg ofte at legge merke til, at når det kom dertil, at en var død, så føydes det stadig til, at han “lå” ved den og den kirke. Jeg fant det som en egen trang og drift hos disse omstreifende folk, at når de minnes og talte om deres avdøde, så kunne de ikke huske deres hvilested og ordentlige begravelse. Annerledes, når bosatte folk snakket om sine døde, om hvilke det forstås av seg selv, at de, når intet særdeles har tilstøtt dem, er døde og begravet på hjemstedet.

Hva grunn der enn kan ha vært til slikt Sagn i fortiden, så anser jeg det altså for avgjort, at i vår tid har det ikke noe betydning.

Men såsom det jo av de nylig anførte tall kan se underlig nok ut, at det f.eks. i Trondhjems Stift ikke er anmeldt for Prestene noen dødsfall mellom Fantene i 1862 og 1863, treffer det ganske heldig, at Fogden i Nordmøre har meddelt en bestemt opplysning, som berører dette Sagn.

Der går i Trondhejems Stift en merkelig gammel kvinne ved navn Grisilla, som det tallrike Grisilla- følget har sitt navn etter, og som jeg nok skulle ønske, at en eller annen ville gi seg i samtale med for å få vite, hvor hun kommer fra, og hva Stamme- erindringer hun bærer på. Om denne kvinne, ble det sagt om høsten 1862, at hun skulle være blitt ombragt av en av sine egne sønner på en av fjordene ved Christiansund, og ryktet lød så bestemt, at forhør ble tatt opp men derved, sier Fogden, ble sønnens uskyldighet fullkommen opplyst - Grisilla levde ennu og reiste som før - . “ Hun skal ifjor være passert gjennom Meldalen med 2 hester”.

Ellers er det ofte smertelig at lese om disse mennerskers endelikt. For våre øyne å se det farer dem ille både til legeme og sjel.

Et eksempel er dette kort fortalt: den elendige Lars Osmundsen Maudal (2den Årsberetning § 159) kom i Desember måned til en avsidesliggende gård i fjellbygden Moland i Telemarken og døde noen få timer etter. Hans 12 år gamle sønn Lars var med ham, “ en livlig gutt med flytende tunge, men på faderens død ikke syntes å ha gjort det ringeste inntrykk”.

V. MERE OG MERE STILT.

Unntagelser danner bygdene Grue ved den Svenske Grensen, Drangedal og Vegardheien nær grensen mellom Nedenæs og Bratsberg Amt, Fjælberg og Skonevik i Søndre Bergenus, ved Stavanger Amts Grense, samt Øre i Nordmøre: fra disse bygdene har det vært ytret meget om, at det heller har tatt til med Fantenes omstreifen i de siste år.

I Grue kom de inn over Finnskogen fra Sverige, fordi det var blitt meget strenger der. I Drangedal og Vegardsheien har der i hverfall vært fullt av Fanter lenge, i den anledning skal jeg opplyse, at det var nettopp Sognepresten i Drangedal, som ved en forespørsel til vedkommende Departement gav støtet til, at Fanterne ble særskilt påaktet ved folketellingen 1845, fra den tid har de stadig vært gjen-

stand for oppmerksomheten, og ved folketellingen 1855 lot samme Prests ettermann utarbeide en navneliste, som viste et antall av omtrent 250 personer, som hadde vært på besøk her i bygden*

*Om en ulykke, som ganske nylig er foregått i Drangedal på grunn av Fantenes omstreifen, kommer jeg til at fortelle nedenfor, i kap. 10.

I Fjælberg og Skonevik strømmet en del Fanter til fra de søndre Bygder - på første sted(som det heter) for å besøke en bosatt tidligere omstreiferfamilie, på siste sted for å søke lettere utkomme, da det på grunn av Allmunes uvilje, eller Øvrighetens forfølgelse var blitt trangere for dem der, hvor de før hadde følt seg hjemme.

På lignende måte i Nordmøre. Da Fogden hadde sendt sin ytring fra Øre, gjorde han videre undersøkelser og kom etter dette til, at det nok er flere avsidesliggende Grenser og små Bygder, hvor Fanterne ikke synlig hadde sin gang tidligere, men hvor de nå tok hen.

Men alle disse bygder er kun unntagelser, som sagt. Ellers er det et aldeles alminnelig utsagn, fra alle egne av landet, at det blir mindre av Fantenes besøk, så de blir skjeldnere og skjeldnere.

Jeg vet ingen annen bygd enn Kautokaino oppe mellom Finnmarks Heier, hvor det utrykkelig sies, at man ikke minnes noensinne å ha sett Fantene. Selv i Syd- Varanger, like mot Russlands Grense, var der for noen år siden et lite Følge. De har altså vært overalt. Men nå, i disse 20, 10, 5 siste år, er det på flere og flere steder kommet dertil, at det sies, det er slutt med Fantenes omstreiferi.

Dette resultat kan på det nærmeste ansees nådd for hele Finnmarkens Amt; at omstreifende Fanter har kun to- tre av de sydligste prestegjeld sett et par familier i 1863. Her i det sydlige Norge blir det snartest fritt for Fanter i sådanne dalførene og fjordstrøk som Nummedal eller Setersdalen og Haranger, hvor høyt fjell lukker for bunden, så der ingen gjennomfart er.

Og selv fra egne, hvor Fantene ennu har sin gang, ja fra mange bygder, hvor man fremdeles har stor byrde av deres hyppige besøk, f. eks. i Christiansand Stift, berettes det med merkelig enstemmighet, at det tar av. Disse få og sprette ytringer om økning komme ikke på langt nær opp derimot.

Det er f.eks. tydeligvis mindre samferdsel mellom hva man kan kalle de vestlandske og de øst- og opplandske Fantefølger nå enn i

eldre tider, eller der spores mindre trekk gjennom Jarlsberg - og Drammens - Egnen.

Fergemennene på begge sider av sundet mellom Rørvig og Fedde nær Flekkefjord har bemerket forminskelse i Flokken, og de tenkte seg, at de kanskje for å unngå deres oppteget hadde slått inn på den besværlige øvre vei gjennom Kvinesdal og Fjotland, men fra Fjotland og Kvinesdal sies det likeså, at man merker mindre til Fantene nå enn før.

Dette stadfester jo, hva der viste seg ved Tellingene i kap. 2, at en hel del tidligere omstreifende Fanter er komne i ro nå, idet de enten har bosatt seg på egen hånd eller er blitt opptatt til Forsørgelse av Hjemstedenes Fattigvesen eller av det offentlige. (Fantefondet)

Imidlertid må jeg tilstå, at den avtagningen, som den særskilte tellingen viser på de omstreifende Fanter side, ikke synes meg så stor, som man skulle vente etter de her omhandlede mere alminnelige vitnesbyrd. Hadde jeg kun hatt disse å holde meg til, så ville jeg ha trodd, at forminskelsen i tall hadde vært større, enn selve tellingen viser.

Med det utfall av overdrivelse, som altså visse vitnesbyrd bærer, har sin grunn i, at man ikke alltid tilstrekkelig har skjelnet mellom den forandring, som består i omstreiferenes mindreantall, og den, som består i deres pyntelige ferd og maneligere oppførsel.

Mange av beretningens forfattere skjelnet dog uttrykkelig mellom dette dobbelte, og de forklarte da, at det er blitt mere stilt både på den ene og på den andre måten. Når Fantene farer mere stillferdig og pyntelig fram, så de satt mindre skrekk i folk eller vekke mindre oppsikt, så gjør det samme inntrykk som om det var selve mengden av dem, der var blitt mindre.

Til denne Fantenes større stillferdighet regner jeg dette, at deres Betleri er mindre påtrengende og deres forgåelse mot husfred og eiendom skjeldnere, samt dette, at de holder seg mere hver til sine vanlige kjente vandrestrøk, og at de ikke flokket seg sammen i så tallrike og mannsterke Følger som tidligere.

Betle gjør de jo fremdeles så godt som alle og så godt som alltid. Men anda sies det f.eks. om dem, at de - til Fanter at være - ikke kun bære seg annerledes ad enn de gjør (Grindem i Christiansands Stift) og Stiftsamtmannen i Trondhjem (Amtmannen i Søndre Trondhjems

Amt) opplyser, at på flere år har det ikke vært gjort anmeldelse om noen forbrytelser på Fantens side *

*I den anledning kan jeg minne om at etter oppgaver jeg i 1860 fikk innhentet fra samtlige Lensmann og Arrestforvarere i By og på Land, var antallet av Fantefolk som hadde hensittet eller som varetektsfanger i løpet av 1859, ikke større end 54, nemlig på følgende grunn:

	Menn	
Kvinner		
Mangel på husly, Drukkenskap, Gateuorden	6	1
Betleri, passløs omstreifer	9	2
Konkubinats	1	5
Ufred, Overfall	4	3
Tyveri, Røveri	17	5
Mord	<u>1</u>	“
Tilsammen	38	16

Av disse samme personer var innen årets utgang:

Rømte	2	“
Løslatte uten å ha vært fatte under justisens		
Tiltalte	11	5
Innsatte i fengsel til straff		15 8
Sendte til tukthus elle Festning		5 2
Ennu i varetektsarrest	<u>5</u>	<u>1</u>
Tilsammen	38	16

At vandrerskredene ble mere og mere innskrenkende, er tydelig på mange ting, og mest skal jeg fremheve at i det sydvestlige Norge har man nå ikke på lange tider sett noe til de “ Storvandrere ” som før kom streifende helt hit fra det Østen - og Nordensfjelske og utgav seg for å være fra Finnmarken. At en familie regelmessig streifet så vidt, som man kan se ved fortegnelsens nr. 78, er en sjeldenhet, og at det går an for samme familie, det er en stadfestelse for det vitnesbyrd som av flere er den givet, at den farer pyntelig frem. Nå og da treffer det visstnok, at personer f. eks. av de Christianske meltraver- Flokke dra på langtur; men årsaken pleier mest være, at de hadde forgått seg på en eller annen måte og fryktet for hevn av kamerater eller forfølgelse

av øvrigheten, og arrest i en eller annen av de fremmede bygder gjør gjerne en snar ende på leken (Nr.77, Nr. 330). Opptreden i større flokker sees stadig omtalt som noe, der nå skjeldnere hender; mest henger det sammen med utilbøyelighet på Vest - og Nordlandet, i de strøk hvor Fanterne flakket omkring i båt, for å manøvrere båten må der gjerne være flere sammen, og når to båter slo lag og la til land på et sted, kan flokken bli stor. I 1863 hendte det et par ganger (på Bergenskanten og i Nordlandene) at folk på landet måtte samle seg for og drive dem bort.

Ellers har det vært hel ensformig å lese den lange rekke av ytringer og Erklæringer om hvorledes det har tatt av med Fantenes uvesen i våre bygder.

VI. ÅRSÅKENE. □ □

Mere enn en har ytret forundring over hva det kommer av, at det merkes mindre til av Fantenes uvesen nå enn før. “ her i Egnen er her intet gjort hverken fra eller til - men rimeligvis har den offentliges oppmerksomhet som nå på noen år har vært henvendt på saken, vist seg mere virksom på andre steder.”

Fra disse andre steder har jeg nå svar på spørsmålet liggende foran meg.

Noen fremhever at der har vært større årvåkenhet og strenghet med Fanterne.

Politiet er blitt virksommere, tåler mindre landstrykernes uvesen.

Det merkes tydelig at Fantene gjør lange omveier for å komme forbi Bygdevektene, og der fortelles slående eksempler på hvor vare og forsiktige Fantene viser seg i den bygd, hvor lensmannen har valgt en passende anledning til å foreta en arrestasjon. Dette siste har f. eks. vært tilfelle i en bygd i Telemarken, og Formannskapetets sier i en beretning om Saken, at annen foranstaltning med hensyn til Fantene behøves ikke *

*Det er som en liten krig, med krigslist, som jeg ser av et eksempel fra samme bygd. Da lensmannen hadde fått det ryddig langs hovedveien tok Fantene sin mon igjen i bygdens utkanter. For å bli dem kvitt hadde en kone gitt dem fullt opp, og enda krevde de mer og truede stygt. Men hun var rask. “ Nei nå tør jeg ikke stå å snakke lenger med Eder, for jeg kan vente Lensmannen hver stund., og har

jeg det ikke ryddig og rent da, så blir det vel galt for både meg og Eder”. det virket, og kort etter kom virkelig Lensmannen, tilfeldigvis. Han hørte hva der var passert, satte etter de Flyktet alt til sit Ombuds- distrikts grenser, leide her en mann til å gå etter dem i nabo- distriktet og fikk således sagt dem, at nå hadde de reddet seg for arrestasjon alene derved, at de var komne ut i tide.

Også Almuen viser mer bestemthet imot Fantene. Før i tiden var det få, at fantenes periodevise besøk mere passende sammen med det hele landlige liv. Fanten kunne være nokså velkommen med fin dyrlege- kunst og øvrige håndteringer, Fantekvinnens ugudelighet gjorde man seg nytte av ved at bruke hennes signen og manen, og i de dage, da det ikke var aviser, var Fantene en slags nyhetskremmere. Men nå heter det jevnlig, at Almuen er “ kommen så vidt” at man ikke vil ha med Fanten å gjøre. Man har jo fattige nok hjemme i sin egen bygd, noe, som fattigskatten minner om, og man forarges over Fantenes lidderlighet, da man vet, at de eller dog mange av dem hadde kunnet kommet seg i ordentlig stilling, ved hjelp av det offentlige, men de ville ikke. Dyrleger og alskens bygdehåndverkere gjør også deres tjeneste overflødig.

Andre innberetninger viser tidligere om den formidlende og velgjørende innflytelse, det har vært på Fantenes sinn og ferd, at det - og det likeledes som en frukt av, at Fantevesenet er blitt gjenstand for alminnelig oppmerksomhet - har vært gjort forsøk på å bevege Fantene med det gode til å begynne på et annet levevis.

Den strenger justis, hvor begått voldsomhet og forbrytelse ikke lenger tåles upåtalet; De kristelige midler fra Geistligheten side, som med iver og kjærlighet tar seg av Fantebarnes undervisning, og de philanthropiske bestrebelse, som fra Statsstyrelsen side er anvendt for å skaffe omvandrende familier faste bopeler - har framkalt et omslag i disse ulykkelige omstreiferen begreper; de føler nå, at de er gjenstand for offentlig oppmerksomhet, at både kjærlighetens hånd rekkes dem, når de ville forlate sitt tidligere liv, og at Lovens arm rammer dem som lovovertridere. de føler nå, at de ikke lenger er en rå, imponerende makt i samfunnet, som ved hjelp av vold og overtro var fryktet av den fredelige Allmue; som de tidligere satte sin ære i, nemlig å høre til de mest beryktede omstreifere, der åpenlyst med stolthet turde og trosse Sædlighet og Lov, anser de nå for en stor skam. med dette

omslag er deres stolthet og rå makt og det romantiske tillokkende i deres levesett knust, og Gudskjelov for det. Derved kan mange sjeler reddes.

Således uttales derved en tanke fra en mann, som bor langt nord i landet. På Vestkanten ytrer en annen mann seg lignende:

Om Fantenes avtagen her i distriktet i de senere år er kun en mening, uten at man dog vet at forklare årsakene dertil. Betvile kan jeg iallfall ikke, at den oppmerksomhet, som fra styrelsens side er vist visse beklagelseverdige mennesker, den humanitet, skjønnsomhet og lemfeldighet, hvormed man er gått frem for å hemme ondet, i forening med den større kraft og bestemthet, Almuen i den senere tid har lagt for dagen, når det gjaldt å verne om arne og hjem mot disse djerve, uforskammede Fanter, som tidligere tiltvang seg det beste huset hadde - vesentlig har bidratt til, dels at stanse denne strøm her truet med å bli så fordervelig, dels bevirket slik at den nå flyter stille, fredelig, ja nærmest umerkelig, hvor den fordem brusede med vild heftighet.

Det ble dog ved siden herav bemerked, at mildheten og hjelpsomheten kan gå for vidt. En Lensmann nær Christiansand ytrer seg således:

Det må utvilsomt ansees forkastelig, som før skjedd, å meddele eldre Fanter kristendomskunnskap på Statens bekostning, så de til nød kunne bli konfirmerte og deretter viet til de kvinner, med hvem de levde sammen med, uten at der samtidig er blitt stillet disse Fanter skarpt for øyet, at hovedformålet med understøttelsen og undervisningen var å gjøre dem til nyttige samfunnsmedlemmer. Denne måten å ta saken på tjente i grunnen mere til å legalisere Fantelivet enn til å motarbeide det. Fanterne oppfattet det således, at det kun kom an på, at de ble konfirmert og viet, deretter kunne de fritt fortsette omstreiferlivet.

Til disse ytringer om de gode virkninger av, at Fantevesenet er blitt en særskilt gjenstand for offentlig oppmerksomhet, skal jeg minne om, at selv om så ikke hadde vært, så har det dog vært så mange årsaker virksomme, som nok ville ha berørt Fantevesenet allikevel. Den allmende iver mot Brennevinsdrikk f.eks. har jo brakt det dertil, at Fantene nå ikke kunne så lett kunne hengi seg til denne sin skjødesynd. Den omtenkелighet, at lusinder for Almuen er blitt Misjonsvenner, har gjort at det i Fantenes vesen, som minner om hedningenes Gudløshet,

nå sees med andre øyne enn før. Den alminnelige fremgang i sans for renslighet og huslig hygge, fører naturlig til, at folk mindre finner seg i å måtte huse Fantene som nattegjester og så fine stuer og kammere fylte med deres nesten “ fæiske urenlighet” og “Pestilianske stank”.

Men til samme tid som det altså bør erindres, at den humanitet og sivilisasjon, som i disse år har bredt seg utover landet, likesom av seg selv måtte bevirke de gunstige forandringer som er omtalt, således tør det også tros, at en alvorlig og samvittighetsfull behandling av Fantevesenets samfunns-sonde og selve omstreifernes synd og nød skal bidra til å fremme den humane tenkemåte blant folket, befordre den siviliserte tilstand i landet.

VII. ET EKSEMPEL

Denne siste ytring bringer meg inn på å fortelle om en enkelt menighets forsøk med en enkelt familie.

Det er Anne Marie Jansdatter i Hjelmeland i Ryfylke. Først var hun i Klep på Jæren. Her ble hun og det barn hun har på sin rygg, opptatt av presten Knudsen, og etter brukelig undervisning og beretelse ble hun - ikke konfirmeret, men døpt. Da dette første mål var nådd, skulle der tenkes på å få henne anbrakt på en eller annen måte, at hun kunne leve og virke som andre folk. Men med en viss naturlig åpenhet (en av de gode sider, som også hun har) hadde hun allerede fra begynnelsen av latt forstå, at det måtte man ikke vente av henne, og hun fantegikk. Et års tid etter kom hun tilbake. Under denne utflykt var hun kommet i et nytt kjærlighetsforhold, og mens det første barnet fulgte med henne ved hånden, hadde hun det andre på ryggen. Knudsens ettermann, Sogneprest Moses, slo ikke hånden av henne, men opptok henne av elendigheten; dette kunne nok kun være midlertidig, såsom Klep umulig kunne beholde alle de Fantefolk som allerede var opptatt til forsørgelse her. Hun måtte altså bort, og det gjaldt om å finne et blivende sted for henne i noen annen bygd.

Således sto saken, da jeg kom til Klep i vinteren 1859- 60. Jeg tilbød min medvirken, og etter samråd med presten samt etter pikens eget valg av sted, skulle jeg søke å få henne opptatt og nedsatt i Hjermeland.

Presten her traff jeg ikke hjemme på Prestegården, men fant ham en mils vei lengre borte i et lite Menighetsmøte som han pleide holde

skiftevis på gårdene for å samtale med sine Sognefolk om alle- hånde kirkelige anliggender. Intet kunne være heldigere for meg, som nettopp ønsket å forelegge Anne Maries sak, ikke alene for presten eller fattigkommisjonen, men i tillegg for noen flere av menighetens beste menn.

I dette møte fremførte jeg da den bønn, at man ville ta imot denne kvinne og hennes to små, ta imot henne med all hennes skrøpeligheit og elendighet. Hva det kostet av penger, ville bli erstattet av Fante-fondet; men det gjaldt for meg om, at Almuen, at Menigheten ikke ville motsette seg eller ta det uvennlig opp, når presten eller Fattig-kommisjonene tok seg av saken, men at man ville være med og hjelpe den ulykkelige moder og hennes barn til rette både i det legemlige og åndelige.

Sognepresten imøtekom meg straks, og enkelt stemme fra almenes side, la et godt ord inn. Det ble på en måte vedtatt i møtet at nå skulle det være som en kjærlighetsplikt for denne menighet eller dette Prestegjelds sogn å ta vel imot hennes lille familie og dermed utføre sin del av hva kjærligheten skylder den arme Fanteflokk.

Saken ble mere formell vedtatt i fattigkommisjonen, og fire uker etter mitt besøk var Anne Marie med hennes barn i Hjelmeland.

Et år etter var jeg igjen i bygden for å se til henne og høre hvordan det var gått.

Det var ikke gått bra. De menn, hos dem hun hadde vært innlosjert, hadde sagt henne opp, den ene etter den andre. Hun var nemlig så lat, så uvøren, så fordringsfull, at ingen holdt det ut med henne. Disse Fante- udyder som man således fikk gjøre nærmere bekjentskap med, overgikk alt hva man hadde forstillet seg. Hun var da også blitt opp-sakt av den mann som sist hadde tatt imot henne, og presten var bekymret for hvor han kunne finne hus til henne igjen - da hun synes og ville gjøre all bekymring for den sak overflødig ved å Fantegå. Hun hadde fått lov til å gjøre en reise på besøk til Klep - men strøk avgårde på en sådan måte at man skjønnte, det var hennes mening og bli borte med det samme. Dette var skjedd et par uker før mitt besøk.

Enda lover den kjære Prest at om jeg kunne bringe den flyktede tilbake, så skulle han motta henne som før og igjen forsøke det med henne.

I Stavanger fikk jeg av Fogden et åpent brev til lensmennene, og dermed reiste jeg over til Jæren for å finne Anne Marie. Jeg kom henne også så nær, at jeg fikk høre om henne: hun hadde truffet en ung omstreifer som nylig hadde vært under forsørgelse og var blitt konfirmert på et annet sted, men nå igjen var på fantestien - de to hadde allerede slått lag sammen.

Tiden tillot meg ikke å forsette med søkningen; men en av de lensmenn jeg hadde henvendt meg til, fant henne snart, og han sendte henne med Fange- skyss tilbake til Hjelmeland. Under denne transport traff jeg henne på landeveien. Hun storgråt; men jeg skynde meg å si at det var meg hun hadde å takke for hva der var hendt. Hun fortalte meg om kjæresten og at de ville gifte seg og være som andre folk, jeg mente at først burde gutten vise noen prøve på stadighet, og fortalte om min plan for henne selv, at jeg ville be presten og Fattigkommisjonen i Hjelmeland om at de endelig ikke måtte slå hånden av henne, men om hun ikke lytte til vennlige råd og formaninger og være snill og i ro, så skulle de tukte henne som et annet barn, ved å sende henne inn til Tvangsarbeidshuset i Stavanger, og det, om nødvendig, igjen og igjen. Kom gutten til Hjelmeland og gjorde forstyrrelse, så hørte det til min plan, at man skulle få lensmannens og Fogdens hjelp til å sette ham også på Tvangsarbeidshuset, så han kunne lære å skikke seg blant folk !

Igjen gikk det tre år før jeg kom til Hjelmeland for å spørre etter den stakkars Anne Marie.

Planen var ikke blitt fulgt opp, som jeg hadde tenkt meg det. Presten hadde nok villet det; men Fattigkommisjonen og ellers blant folk som deltok i overveielserne, fikk den mening overhånd, at en sådan fremgangsmåte ikke lot seg forene med den opprinnelige tanke om en kjærlighets- plikt og menighets- gjerning.

Anne Marie ville fremdeles ikke "folke seg". Gutten kom til bygden og holt seg til henne, og for å ende dette løse samlivs forargelse, hjalp man dem til å bli ekteviet.

Men det viste seg igjen ugjørlig i lengden å få logi eller husvære til familien, såsom der fremdeles fulgte så mye uro og uhygge med kvinnen. Det eldste av hennes to barn ble utsatt til oppfostring, men igjen kom familien til å flakke om husville og hjemløse.

Med denne omflakken har det seg imidlertid på en ganske særegen måte.

For å opplyse det, må jeg gå tilbake til min første begynnelse her i Hjelmeland. Jeg hadde forklart i dette møtet at dersom dette Prestegjeld ville ta seg av denne moder og de to barna, så kunne man mere med god samvittighet avvise hvilke andre fantefølger som måtte komme streifende, og det ville endog i økonomisk henseende være fordelaktig, om på den måte hver bygd fikk sine å sørge for og ble fri for den øvrige flokk. Og i overensstemmelse herved vedtok Fattigkommisjonen samtidig med Anne Maries opptagelse å oppnevne tilsynsmann, som skulle ha ansvar for å holde andre Fanter borte, ved nemlig å føre dem til lensmannen. Det traff seg ganske artig så, at en av disse nyvalgte tilsynsmenn kom samme dag til sitt hjem og fant huset fullt av Fanter.” Nå ja, sa han - da kan de vel ikke gi meg mult for denne gang; men nå er det så mye at dere vet det, at en annen gang kan jeg ikke la dere passere - dere kan da begripe at jeg må passe meg selv.”

Siden har Hjelmeland vært merkelig forskånet for fremmede Fanter besøk, de sees i nabobygdene, men ikke her.

Men omvendt har det også vist seg, at når den familie som Hjelmeland på en måte hadde lyst i “kuld” og “kjøn”, kom til nabobygdene så sa man der til dem, at de fikk holde seg til Hjelmeland.

Og Hjelmeland tok bestandig imot de tilbakevendende. Men familien var og ble husvill. Selv den plan å få bygget et hus for familien har strandet på, at man så nødig vil oppdele tomt og altså få den illsinte Anne Marie i naboskapet.

Da falt Sognepresten, Prost Hofgaard, på en utvei, at han - det var 4de mars 1864 - utferdige følgende smukke vandre- brev, som de skulle vise fram hvor de kom:

Halvor Olsen med kone- Anne Marie Jansdatter med 2 børn ere nu komne til at vandre her i Prestegjeldet, og når de kommer annensteds, vise de hit igjen. Jeg hadde derfor deres sak fore i Fattigkommisjonen for Hjelmeland. Man fant betenkelighet ved lige av Fattigkassen at tilstå den understøttelse; derimot trodde man seg overbevist om, at de ville bli mottatt med kristelig kjærlighet når de av meg ble anbefalt til å gå omkring således, at de passende, at de noenlunde jevnt vandre i Prestegjeldet.

Med dette er det, at jeg herved oppfordrer Menigheten til å motta og huse dem en natt eller to etter omstendigheten i deres omgang, og ber Menighetene i Sognene

Hjelmeland, Årdal og Fister

at motta dem i kjærlighet og hjelpe dem tilrette samt veilede dem til litt arbeide, og skal jeg sørge for, at mannen kan bli hjulpen til litt bistand til sin blikkenslager profesjon ; men gjerne ville jeg også legge in et godt ord for dem til den kristelige kjærlighet, om at en eller annen kunne hjelpe dem til et eller annet klesplagg, likesom jeg formaner Halvor med kone å oppføre seg med vennlighet og ærkjennlighet samt vise forekommenhet og om mulig bistå med litt arbeid etter omstendighetene.

Gud lønner da hver glad giver og besøke dem selv med sin nåde!

Ut på høsten tilføyde Hr. Prosten på denne skrivelse en attest om, at ekteparet nylig hadde fått enda et barn, og han la til:

Vinteren stunder til, og det er tungt for disse foreldre å vandre med 3 barn. La oss ikke glemme, at de likesom ved Herrens Styrelse er kommet i denne Menighets Skjød. Vi, som har faste boliger, la oss takke Herren og jevne stiene for dem, som savner dette gode, der hos oss er så alminnelig, at det vel neppe påskjønes, som det seg bør. Kanskje opplate også Herren et Hus for dem, når hans tid kommer!

Siden jeg er kommet til å beskrive dette tilfellet så omstendelig får jeg tilføye et trekk til, for at vise, hvorledes saken har vært oppfattet og behandlet.

Ved gaver av forskjellige har mannen fått seg en båt, som han vel ikke kunne være foruten i en bygd som denne. Likeså har man nå og da gitt ham penger til å kjøpe materialer til sitt blikk- arbeid. og i disse gaver har selve Hjelmelands Fattigkommisjon deltatt, ved små bevilgninger til Fattigkassen. Men alltid har kommisjonens øvrige medlemmer føyet det til som en betingelse, at Ordføreren måtte ikke anføre mannens eller familiens navn i Fattigvesenets Protokoller; man fryktet nemlig at derav kunne senere hen i tiden utledes, at de fremmede allerede var betraktede som hjemstavsberettigede.

Der har ellers vært tenkt på og talt om at oppfordre Formenn og Representanter til å beslutte, at den fremmede familie virkelig fra nå av skulle betraktes som hørende prestegjeldet til i et og alt også med hensyn til Fattigforsørgelsen. Men det er hittil ikke blitt noe av, tildels

av den grunn, at hver av Prestegjeldensd tre Sogn har sitt eget Formannskap liksom egen Fattigkommisjon, det faller for vanskelig å få slike overenskomster istand.

I sin siste brev til meg, av november 1864, ytrer Hr. Hofgaard, at inntil da var det gått således til med familiens omgang i husene, mest i to av sognene, at han måtte rose såvel menigheten som Familien. Denne syntes å lide noe under den snevrere omgang: de kunne ikke leve så fritt og vilt som der ute på den endeløse fantesti. Men nettopp denne prøvelse håpet man skulle være dem gavnelig og bli en overgang til roligere liv.

Enda et år eller noe lengre kan der jo forsøkes med denne forsølgelsesmåte; men så håper jeg, at Gud åpner hjertene, og at det blir et oppholdssted å oppnå for dem; av noe i denne reelle prøvetid syntes jeg sikkert at merke, at et gode vil for dem utgå - hvortil Herren hjelpe!

Jeg tilføyer, at får Menigheten så sant Nåde av Gud til å bevare tålmodigheten og derved også på sin side holde prøvetiden ut, så syntes jeg å merke, at et virkelig gode vil utgå også for den. Man gjør aldri noe godt uten å ha godt av det selv, og i dette tilfelle tenker jeg f. eks. på den oppdragende innflytelse, det skal ha på Hjelmelands egen ungdom, at disse fremmede gå en stund, som om de skulle være beskikkede til med sin elendighet å vitne om, hva selvrådighet, lettsindighet og ustadighet har å bety. Er der en lettsindig ungdom i huset, hvor de fremmede så være en dag eller to, så kanskje synet kan vekke alvors-tanke. *

*Jeg kunne fortelle også omstendelig om en familie, som noen Menneske-venner i en østlandsk bygd tok opp fra fantestien og hadde et så gledelig håp om et halvt års tid, men som så plutselig kom og tok avsted med sine velgjørere og vente tilbake til fantestien - og det som det tros, nettopp fordi Menigheten eller omgivelsene av Almuen ikke alene ikke hjalp til, men heller lagde anstøp i veien, ved å la de fremmede føle at man ikke gjerne så dem i nabolaget og bygden.

VIII. ÆGTE OG UÆGTE FANTER

Det har moret meg å lese Stadfestelse i de mange Innberetninger, for hva jeg tidligere har lært av Fanterne selv.

Jeg har, som man vil kunne se av min opprinnelige “Beretning om Fante - eller Landstryker Folket”, skjelnet mellom “Tatere” eller “Storvandringene” i nord og øst, og “Skøyere” eller “Småvandringene” eller “Meltravere” i syd og vest.

Forskjellen er på ingen måte tydelig, og man kan ikke peke på grensen. Begge klasser er nå mest smeltet sammen til et ensartet Fantefolk. Men enda kan det nok spores levninger av opprinnelig forskjell, i levemåten og tilstanden, i utseende, i sproget (Fantespråket).

Viktigst er her språket men det legger folk i alminnelighet mindre merke til, og derav kommer det, at der er så få folk utenfor Fantene selv, som kan skjelve merke denne forskjellen, og man kan inderlig høre f.eks. det uttrykk “Fantefolk” eller ekte “Tatere” om fantefølger, som hverken nedstammer fra eller har gått i skole hos tatere.

Utseende, hudens og hårets farve, er hos noen av fantene (Tatere) temmelig avstikkende, og det har da hjulpet å bibringe en og annen noen forstilling om, at der må være forskjell på Fanter. Men dette merke er så meget mindre å stole på nå for tiden, som det er få eller ingen Tatere i vårt land med ublandet blod og ekte herkomst.

Men levemåtenes forskjell kommer temmelig godt tilsyne i Beretningene.

I Christiansands Stift, som er “Skøyernes” hjem, ser man tiggeriet drevet i den simpleste form, og her skildres usseldommen størst. Pjalterne vekket neppe nakenheten, og der står som en “Dyrelukt” (liksom av ville dyr) av deres legemer. Hva skillinger de tjente som Blikkenslagere, Veskebindere, Kammakere, går til brennvin, kaffe, tobakk; der blir ikke meget tilovers til et klesplagg nå og da. I Skøyernes følger minnes jeg ikke mer enn to kvinner som kunne Summipå (litt små trolldom), og merkelig nok heter det stadig om disse to i Innberetninger, at de holder sine menn og barn i god stand med kleder. At noen av disse følger farer med hest er en ytterst skjelden unntagelse.

Men i Innberetningene fra det østenlandske Oppland eller Hamars Stift samt fra Thronhjems Stift tales jevnlig om Fantefølger som kommer kjørende med både en og to hester, og her forekommer så skjelden så sterke skildringer av usseldommen. Menne gir seg helst ut som Kursmeder og for Kobberslagere eller iallefall for Gjørtlere og

Messingarbeidere. Også her er det visstnok så, at kvinnene må sørge for det daglige opphold med føde og nattlogis; men foruten at de gjerne kaste et visst skinn over Betleriet ved å byde småting til betaling (Nåler med påstøpte tinnhoder o.s.v.) så fikk de nok mere å føre seg den gamle tatermesterlige Summipå til nytte.

Hva reisemåten angår, har jeg allerede antydnet, at i Christiansands Stift må Fantene traske om tilfods, mens adskillige av de bedre Følger Øst og Nord kommer kjørende. Disse siste er nok også tildels innstilt på å flakke om i båt i de Trondhjemske fjorddistrikt om sommeren. På lignende måte har det seg også med en del av de Christiansandske Fanter, som dels flakket om i båt i Ryfylke, dels gå derfra over Jederen (Jæren) og videre østover et par Amter igjennom.

En 6- 7 av Fantefølgene i det sydlige Norge har innrettet seg på en egen måte; det er "Sjø- Fanterne", som farer med skøyter eller deksbåter, på dem reiser de og bor de i, tildels både sommer og vinter. Det har iallefall hendt, at konen har født barn ombord. Tildels har politiet i byene uleilighet av dem; når de legger til ved bryggende med sine flytende hus, fordi det strider mot havne- anordningen å ha lys og varme ombord. Foruten de alminnelige småyrker□ , som hørte Småvandringene til, driver noen av dem den industri å samle papirkluter, som de seilte til Christiania med.

Den omtalte forskjell mellom Tatere og Skøyere må legges nøye merke til, når man vil undersøke det hele Fantevesents opprinnelse. Hva ellers Fantenes herkomst angår, skal jeg her innskrenke til å fremheve, at den aller største mengde av dem, som gikk på Fantestien idag, stammer fra dem, som gikk der for en menneskealder siden, og så fremdeles opp i tiden.

Når jeg tar for meg "Fanteboken" for 1845 og sammenligner med den fortegnelse jeg nå har fått istand for 1863, så finner jeg at de som da gikk med flokke med småbarn, nå går som besteforeldre, og de som var barn da, er nå selv omringet av vordende barneflokker.

I dette snes år har det nesten tekkelige raskhet, man kunne se hos barna da, hos altfor mange utviklet seg til frastøtende fripostlighet, og den modne Fantenatur hos dem, som for 20 år siden ennå var i sin beste alder, er nå for en stor del forvandlet til utlevert sløvhet eller ytterlighet av skamløshet.

Om piker som for få år siden fulgte far og mor, kan jeg nå lese, at de går i følge med den og den Fantegutt, eller den og den dag kom en av dem inn på en bondegård og fødte der sitt første barn. Og om gamle som jeg har talt med på landeveiene for ikke lenge siden, kan jeg lese, at den og den dag kom de gående der og der og nådde nettopp frem til hus og talte noen ord og dro pusten tungt og utåndede for siste gang..

Det er som et regelmessig kretsløp av rett åpenbar synd og nød.

Dette kretsløp har nok både sitt avløp og tilløp. Noen av dem som er født og oppvokst på fantestien, skiller seg fra flokken og blir bosatte folk. Og noen som er kommet av bosittende folk, gir seg i flokken.

Der er naturligvis mange grader i visse mellomledd mellom de vandrende flokker og det øvrige samfunn.

Den tidligere omstreiferfamilie som er blitt bosatt, må stadig ta imot besøk av tidligere kjenninger fra stien, og nå og da hender det at f.eks. husets halv vokste datter stryker avsted med en Fantegutt.

Som eksempel på Fanteflokkens forøkelse ved tilløp utenfra, skal jeg peke på Nr.287. I min 2den Årsberetning har jeg ikke nevnt denne familie på Fantestien, ikke alene fordi den har hjemstav i en bestemt bygd, men fordi den her ikke regnes for å tilhøre Fantefolket. Nå har jeg oppdaget den i Fortegnelsen, fordi jeg ser at den har utvidet sine Betlervandringer temmelig langt utenfor hjembygden. Mulig at familien enda ikke nettopp har gitt seg ilag med "Ekte" fanter og f.eks. ikke har lært fantespråket og de mange andre fanteknep; men skulle barna gi seg ut på den Betlersti som foreldrene har slått inn på, så kommer de nok etter det.

Jeg er redd for at det kan gå likens med en og annen fattig familie, som i visse trange år har måttet vandre ut fra de Christianske fjelbygder. Foreldrene søker etter arbeide, men er barneflokken for stor, glider de lett ut på Betlerstien, og dette fører til bekjentskap med Fantene.

Ellers er det nok mest kun enkelte personer som forviller seg og fortaper seg i flokken.

Og snarest kan det hende med unge kvinner som har forspilt sitt navn og rykte. Jeg har ved flere eksempler kommet på den tanke at faren for den slags utskeielse er større i Christiansands Stift enn i

f.eks. Trondhjem. Om i dette siste Stift en pike har fått et barn så gjør det ikke så mye, av den sørgelige grunn at her høres sådanne så ofte, men i de Christiansanske bygdelag er dennslags feiltrinn sjelden og skammen stor, og derfor fristes piken her snarere til at forlate hjemmet, hvor hun er kjent, og kaste seg bort imellom Fantene.

Fra andre land kan man høre om , at det minsker med Fantevesenet på landet, og det antas at landeveiens omstreifere har slått seg sammen med forbryterbandene og sluskeflokkene i de store byer. Hos oss kan det snarere finnes eksempler på, at gatenes skjøger og slusker kommer ut på landeveiene og opptas i flokken der. Omvandrende og Betlende håndverkssvenner (Geseller) og matroser samt i de senere år likeså lirespillere og gjøglere danner et mellomledd.

Det merke, hvor landeveiens fanter hos oss skiller seg fra byenes forulykkede flokker, er hovedsakelig, at disse danner vandrende familier, med kvinner og barn.

IX. BLIKKET FESTET PÅ DEM

Ved slutten av 1863 var et Fantefølge innom på en gård i Vegårdsheien, og mens de voksne i følget var ute av stuen et øyeblikk, benyttet en smågutt anledningen til å spørre husets folk, om det var sant, at det skulle gjøres ende på Fantene nå over nyttår?

Dette er en av de mange bevis på, hvor skremte Fantene var i den tid.

Jeg hadde på mine reiser ved mange anledninger sagt til Fanter selv, at mine tanker var tvangsarbeidshus like ønskelig for dem som sinnsykeasyler for de sinnsyke - fordi de to klasser lignet hverandre, de kunne ikke styre seg selv.

I 1863 utkom min 3 Årsberetning, som nettopp var skrevet for å anbefale opprettelsen av et særskilt hus for fantene. □

På samme tid var det noen av Stortingsmennene som fremkastet den tanke, at man kanskje kunne gjøre et slikt hus av noen av de forlatte bygninger i Frediksværn.

Og vel ble den betydelige sum, som et sådan anlegg krevde, ikke bevilget; men derimot besluttet Stortinget, at visse hundrede daler skulle kunne anvendes til å betale for fantene i noen av tvangsarbeidshusene, som enquete kommuner hadde skaffet seg.

Og i den Fattiglov, som samme Storting gav, ble det bestemt, at omstreifende Fanter skulle være den ganske særegen myndighet undergitt, i det Amtmannen skal kunne sette dem i tvangsarbeidshus inntil et helt år, og selv etter løslatelsen skulle de ikke uten vider være fri, når de ikke hadde noen hjem eller ordentlig oppholdssted, skulle de begi seg til den av Amtets bygder, som Amtmannen anviser dem midlertidig hjemstavn, og være der.

Alt dette ble naturligvis bekjent for Fantene, med overdrivelse og forvansking. Og hvor de enn kom i landet, så de store og sterke fengselsbygninger under arbeid.

Og hvor de kom frem på gårdene, var de utsatte for å treffe lensmennene eller noen av hans medhjelpere, som nettopp det år spurte dem ut, for å skrive opp deres navn med mer.

Det er en av de hyppigste ytringer, som forekommer i Beretningene, at fantene klaget under denne ransakelsen, for rimeligvis tenkte seg, at dette strev med navnefortegnelser og innberetninger sto i sammenheng med disse trusler.

Nå er det grunner, som et følgende kapittel skal vise, ikke blitt noe av de samme trusler hittil. Men nettopp derfor er det meg dobbelt maktpåliggende å få min Årsberetning ferdig, for blant annet å vise Taterne selv, at den ransakelse, som jeg selv hadde bevirket, var en ting for seg selv og kunne føres til slutt, enten så andre planer og foranstaltninger blir utført eller ikke.

I denne rundskrivelse, Kap.1, som bevirkede den skarpe iakttagelse i 1863, hadde jeg ytret, at de altfor store levninger av det forsvinnende Fantefolk måtte forfølges på samme måte som hittil, ved å holde blikket festet på dem. Jeg kalte det en lemfeldig, men ikke uvirksom forfølgelse ; som jeg stolte på, som Fantene ville vite om, at man holdt øye med dem, og den bevissthet ville virke som en moralsk makt over dem.

Dette har stadfestet seg *

* Flere av innbertningenes forfattere, f.eks.Fogd Elster i Nord Møre, uttalte seg også om hensiktsmessigheten av, at man på denne måte lar Fantene merke, at de ikke går ubemerket.

Det er da med øket overbevisning om tingenes hensiktsmessighet

at jeg nå skrider til fullførelsen av arbeidet og overgir denne oversikt og utarbeidede navnefortegnelse til trykken.

I året 1736 skrev den fortreffelige Biskop P. Hersleb, som da var i Christiania, et utførlig skrift om det overhåndtagende Betleri og midler mot det. *

*Dette skrift, hvis tittel er “ Uförgripelige tanker til Betleriets avskaffelse i dette Stift”, forvares i Riksarkivet. - Jeg nevner det her for å gjøre oppmerk- som på dets tilværelse, da jeg ikke visste om det, mens jeg utarbeidet min beretning om Fantefolket av 1850.

Dette Skrift inneholder fortreffelige opplysninger om Fantene, om de alminnelige Betlere og fattigfolk, om de sæder og tilstander inne Almuen og folket, som ledet til forarmelse og fot til utskeielse. Det er en fyndig og praktisk fremstilling av “ de laver klassers forhold” i den tid, og det forfeilede ikke sin hensikt, da det tukthus i Christiania som det forslo, og som fra begynnelsen egentlig skulle vær et tvangsarbeidshus for Fanter og lignende personer, sto ferdig til bruk 5 år etterpå.

Men jeg forstiller meg likevel, at skriftet var blitt trykt, og om den undersøkelse som er gjemt i dette, var blitt fortsatt og om der nå og da, etter ikke altfor lange mellomrom, var utgått nye beretninger, med alt mere bestemte åpenbaringer av selve virkeligheten, så skulle allmennheten ha blikket bedre festet på Fantene enn i tidligere tider, og dette blick skulle Fantene selv fornemme som et stikk i samvit- tigheten, og tilstanden skulle bli annerledes og bedre, enn den vi fant ved den uventede ransakelse under folketellingen i 1845.

X. UNDER SMITTSOM SYKDOM

Legene Homann og Hartvig i Kragerø hadde gitt en særdeles interessant fremstilling av en nervefeber epidemi som herjet deres distrikt i 1864 og noe inn i inneværende år, og ved hvilken Fantene spilte en alvorlig rolle **.

** Fremstillingen er trykt i “ Magasin for legevitenenskap”, og forfatterne har vist meg den oppmerksomhet ved å sende meg et eksemplar - uten denne ville jeg ikke blitt bekjent med dette merkelige tilfelle.

Det var egentlig 2 epidemier, som gikk samme år, tildels i sam- me uker og måneder, men som dog var adskilte, med hver sin begyn-

nelse og hvert sitt utbredelsstrøk. Det var også noe forskjell i sykdommen, da den ene nervefeber var ledsaget av visse magelidelser, den andre av særegne hjernetilfeller (Adominal og Serebral Typhus).

Denne epidemi, som jeg vil kalle den første, kom til Kragerø med et skip; den kunne forfølges fra hus til hus i et gitt strøk av byen og videre utover til en viss strekning og til visse gårder av det tilstøtende Sannøkedals Landsogn.

Den andre epidemi opptrådte i to utbrudd. I begynnelsen av 1864 var den på et par gårder i en annen kant av det samme Sannøkedals Sogn, mot grensen av Risør Legedistrikt ; den døde ut her, men fortsatte sin gang på nabogården på andre siden av grensen. Og herfra kom den etter et par måneders forløp tilbake til Kragerø Legedistrikt (Sannøkedal og Drangedal) - via en omvei, som vi straks skulle få høre om. Man vil få en oversikt over de to epidemiens begynnelse og utvikling ved følgende telling av den som ble angrepet, måned for måned:

		1ste Epidemi	2den Epidemi
1864	Mars	1	1
	April	1	1
	Mai	6	11
	Juni	7	5
	Juli	5	“
	August	68	“
	September	40	1
	Oktober	36	7
	November	21	39
	Desember	9	35
1865	Januar	5	16
	Februar	3	8
	Mars	1	9
	<u>April</u>	<u>1</u>	<u>“</u>
	Ialt	204	133

Det andre utbrudd av den andre epidemien, det som begynte i September 1864 og varte til Mars 1865, tilskrives smitte, som braktes inn av omstreifende Fanter, av de besvogrede familier Gripenfelt, Flintian og Vennelund.

På plassen Myra nær Næs jernverk bodde Lars Flintian, (se om ham og alle de andre familier i min 2dre Årsberetning og i navnefortegnelsen i dette skrift). Også Andreas Gripenfelt med kone og et par av barnene ble syke, det antas at de har fått smitten fra de ang-

repne gårder i Risør Legedistrikt. Under de sykes opphold på Myra i noen dager, kom også Ole Vennelund og Johannes Flintian til huset, begge med kvinner og barn. Og i samlet flokk eller i iallefall noenlunde samtidig, dro disse 4 familier østover, med store og små, og tok med seg de knapt helbredende syke og andre medlemmer av familiene, som nettopp hadde fått smitten. De kom snart til Sannøkedal og her traff de andre Fantefamilier.

Det var fritt for nervefeber i denne del av Sognet da og selv den epidemi som samtidig gikk i annet strøk, var, som før bemerket, av forskjellige arter. Og det traff seg så, at de fremmede, som brakte smitten med seg, skulle falle i hendene på leger, som var sterkt oppsatte på å forfølge hvert spor av sykdommens vei og gang, fordi de hørte til den del av legeverden som holder på læren om disse sykdommens smittsomhet. Derfor har vel aldri Fantefølgenes omstreiferi vært så nøye lagt merke til som disse ble nå.

I Sannøkedal måtte en av omstreiferfamiliene stanse, da flere av dens medlemmer ble liggende syke, og nå startet sykdommen i huset og i nabolaget.

På et annet sted i Sognet bor en tidligere hjemløs, men nå bosatt Fantefamilie. Her var noen av de fremmede et par netter, og da de var dratt var sykdommen igjen etter dem. Få dager etter brøt den ut, en for en i huset ble liggende, folk i nabolaget måtte se til dem, pleie dem, våke over dem om natten - og sykdommen fulgte med hjem til deres hus. Flere døde. Ved begravelsene kom flere naboer sammen, og noen av dem fikk også sykdommen og døde.

Foruten den ene Fantefamilien dro de øvrige, som hadde flokket seg sammen, videre, en langs hovedveien østover, en annen vestover, den tredje oppover i en sidedal, som danner Drangedals Prestegjeld.

Under sin omstreifen her spredde de smitten omkring i husene. Om de så kun var innom et hus en liten stund, så var det nok.

Innen kort tid var det nødvendig å få en egen epedemilege ansatt i denne avsidesliggende bygden.

En av disse familier slapp over heien fra Drangedal til Holdens Prestegjeld. Denne bygden hørte til i et annet legedistrikt, men Kragerølegene skrev til sin kollega her for å varsel ham og for å høre, hvordan det gikk, å ganske riktig, familien måtte stanse på en av de første plassene i Holden, også her grep sykdommen om seg.

I alt ble nervefeberen brakt videre av de 4 Fantefamilier fra Myra, til 5 forskjellige legedistrikter, og i Kragerø Legedistrikt ble tallet av de angrepne (de sykliggende Fanter selv medregnet) så stort, som man kan se av den anførte tabell.

Og dette er, sier Homann i brev til meg, ikke første gangen at Fantene har brakt smitte over hans distrikt. En gang brakte de Skagalagensfeber- epidemi med seg, som herjet voldsomt.

Her har vi et ganske forferdelig eksempel på, hvilken ulykke og jammer de ørkesløst omstreifende Fanter kunne påføre våre allmuer, som tålmodig måtte finne seg i å åpne sine huser for veifarende folk.*

* Nettopp i Holt Prestegjeld, hvor disse 4 familier gikk utafra (der ligger nemlig plassen Myra) har jeg funnet den gamle skikk, at når Fanter og andre Betlere kom til gårds og begjærte hus for natten, så ble de vist til den av oppsitterne som, hvis uke det er å huse. Omgangens orden overholdes med den såkalte “Husstam”, som flyttes hver uke. Hvis noen forsømmer seg og sender den bort til naboen, så må han huse dem som kommer i neste uke også. På gården Valle så jeg en husstam med innskåret anno 1710.

Dette siste er en nødvendighet. Men en tanke påtrenger seg med styrke, det skulle ikke være noen nødvendighet at slike folk går.

Måtte Fantene selv legge seg i dette alvorlige tilfelle på samvittigheten og måtte iallefall lensmenn og kommunebestyrelser og andre vedkommende bruke anledningen til å treffe nødvendig anstalt, for å beskytte Almuen □ □

*Jeg kan godt forestille meg, at folk i Drangedal, hvor det tidligere har vært berettet om usedvanlige sammenstimlinger av Fanter, og fra hvor vi nå har hørt om denne skrekkelige ulykke, med en viss utålmodighet på disse offentlige bestrebelses til Fantevesenets innskrenkninger som de ser så lite frukt av i sin egen bygd.

Jeg kan også forestille meg, at legene kunne bli utålmodige, når de gang på gang så epidemier over sine bygder på grunn av disse folks omstreiferi, der jo for lenge siden burde vært avskaffet.

Herr Dr, Homann vil se, at jeg har tatt det til meg, når han i sin vennskapelig skrivelse til meg slår an på, at det er folk, som står under min “spesielle oppsikt”

Jeg vil også la ham få vite, at jeg med sorg har lagt merke til en liten meddelelse i samme brev, nemlig at en pike, som i følge min 2dre Årsberetning for ikke lenge siden var til oppfostring på offentlig bekostning i Landvig, nå synes og streife med foreldrene, hun er nemlig datter av den nevnte Ole Vennelund og var selv en av de syke, som legen aller først måtte kalles til i Drangedal.

I anledning av alt dette skal jeg her fortelle litt om, hva som fra det offentlige side er gjort for å bringe familien Vennelund til stillstand.

Familien har streifet for det meste i egnen omkring Arendal, hvor konen (av Flitiansfolket) er oppvokst. Da jeg skrev min 2dre Årsberetning, mottok foreldrene noe understøttelse til opphold i Østre Moland nær Arendal.

Jeg skal først fortelle om barna:

Den eldste sønn er nå en flink sjømann. Han ble hjulpet frem til konfirmasjon i Homedal, på grunn av understøttelse fra Fantefondet. Sognepresten, Prost Hauge, som hentet ham fra Fantestien, hadde ham for det meste i sitt eget hus.

Den nest eldste, Fredrik, ble også konfirmert i Homedal. Men foreldrene som var misfornøyd med at den eldste ble anbrakt til sjøs, som de kalte en "Farlig" levevei, kom straks etter konfirmasjonen og tok gutten med seg igjen, og det er å frykte, at han er på fantestien nå.

Det tredje barnet, er av dr. Homann den omtalte datter, ved navn Gunild Marie. Etter Hr. Huges innberetning fra Mars 1864 gikk hun til konfirmasjon da, hun var flink, men Prosten syntes å merke på henne, at hun ville Fantegå. Hun hadde da vært til oppfostring på Fantefondets bekostning i 3 - 4 år.

Det fjerde barnet er den stakkarslige Christian Vilhelm som ble gebrekkelig av, at moren falt med ham, da hun bar ham på ryggen, og han kom under. Han var til forpleining i Arendal, og er nå død. (1864).

Ved voldgiftkjennelsen i anledning av nye Fattigunderstøttelser ble det avgjort, at Ole Vennelund skulle ansees som hjemstavsberttiget i Fredrikshald, og hit kom familien, foreldrene med 3 yngre barn i Mai 1864. Det var på forlangende av deres hittil værende oppholdssted Moland, at flyttingen skjedde, og den gikk for seg på den måten, at de ble hentet av en Politibetjent sendt fra Fredrikshald.

Noen dager etter ankomsten til det nye hjem, rømte iallefall konen og barna. Men hun ble anholdt i Tønsberg og herfra transportert tilbake til Fredrikshald i Juli samme år.

De tre barna ble nå tatt fra foreldrene og satt til forpleining hos fosterforeldre. Og omkostningene hermed og med familien forøvrig så Fredrikshald kommune halvt redusert av Fantefondet.

Lengre går ikke Fredrikshalds Fattigkommisjons siste innberetning om familien.

Men vi finner, som man har sett, familien igjen 2 - 3 måneder etter i den nevnte Lege- beretning. Den var en av de 4 familier som dro ut fra plassen Myra, og den 24de Oktober kalte distriktslegen fra Kragerø opp til gården Solberg i Drangedal, hvor tre av dens medlemmer lå syke av Nervefeber - hvilke var epidemiens begynnelse i dette Prestegjeld.- I mellomtiden mellom avreisen fra Fredrikshald og ankomsten til Drangedal må det være at datteren Gunild Marie har truffet familien med foreldrene.

Man er her et eksempel på, at Fanterne kan rett gjøre seg vrange og være vanskelig å behandle.

Og man vil vel innrømme at mere enn kunne det vært gjort fra Fantefondets side. Ja, folket i Drangedal vil kanskje finne det tenkelig at følget ikke hadde kommet så ofte tilbake til egnen, hvis det hadde vært litt mere politi der.

Jeg henviser til det Råd, jeg har tillatt meg å stille til
Amtsformann-
skapet, ved slutten av Kap. 13.

XI. DÅP OG KONFIRMASJON

Selv blant de hjemløse omstreifende Fantefolk er det en ytterst skjelden unntagelse, at foreldrene unnlot å få sine barn døpt, og jeg vet ingen eksempel på, at de ikke har vist at sine folk, som var villige til å tjene som Faddere, heller ikke vet jeg noen prest som har nektet å døpe.

Det har således ofte hendt, og det kan hende hver dag, at omstreiferbarn døpes under sådanne omstendigheter, at hver mann må si, det vil være et rent tilfeldig, om Fadderene og Presten, eller om menigheten, på hvis vegne Fadderene og Presten handlet, noensinne

senere få de barna igjen eller enda få høre om dem og erfare, hvordan det har gått den i kristelig henseende.

Det skal forhåpentlig ikke kalles for tidlig eller utidig, om jeg taler hennes sak i nåværende 4de Årsberetning.

Hva særskilt interesse Fanterne selv kunne ha av å holde tingene gående på den tilvante måte, kommer jeg til å tale om sist. Først tenker jeg på menighetens interesse på Dåpens Hellighet, på barnedåpens mening og forutsetning.

Når menighetsmedlemmer av Sognet bringer sine barn til dåpen, så tilstede vi vet med rette, om vi endog med bekymring må se, at det står ille til med forfedrenes kristelige tro og liv. Men nå viser man samme villighet mot folk, som ikke alene syntes eller endog sees å fremturer i synd og uærlighet, men som ikke engang på noen måte hørte Sognet til, ja ikke gitt seg minne av eller latt håpe, at de for alvor ville gi seg i ro eller bosome seg og derved slutte seg til menigheten i noen som helst Kirkesogn.

Det er blitt en skikk, eller man har vennet seg til å ta det med Fantene på denne måten. Det er vist en alminnelig mening, at selv omstreiferbarn uten videre må hjelpes til Dåpens Nåde, så de kristne, som anmodes om å være Faddere, ikke bør unnslå seg, og Presten ikke bør nekta å utføre Dåpshandlingen.

Misbruk av vårt annet Sakrament har ofte vært gjenstand for kristenes bekymring og overveielse i de senere år. Men jeg minnes ikke å ha hørt tale om den misbruk av barnedåpen, som jeg nå finner meg forpliktet til å henlede oppmerksomheten på.

Jeg har henvendt meg til vår Lærer i Kirken, Erkebiskopsekretær S. Broch, og anmodet ham om å gi meg og mine lesere sin kyndige betenkning om Saken, og jeg er ham oppriktig takknemlig for sitt bidrag han har levert til spørsmålets løsning.

Jeg meddeler hans brev helt og holdent, tross noen altfor velvillige ord til meg personlig.

Christiania den 19de Juni 1865

Hr. Cand. theol. Sundt!

“De har utbedet Dem meddele min Formening angående det spørsmål, om det etter Kirkerettens bestemmelse kan ansees riktig at Fantenes Barn Døpes.

“For å kunne besvare dette spørsmål, er det nødvendig å angive

“de betingelser, under hvilke Kirkens Dåp eller dens Bekreftelse av
“Nøddåp overhode kan meddeles, og jeg skal derfor forsøke med så
“få ord å omtale, hvilke Sikkerhetsmidler eller Garantier, den for vår
“Kirke gjeldende Lovgivning - der i så henseende antas å være stem-
“mende såvel med de alminnelige luthersk- kirkelige Grunnsetninger
“som, såvidt meg bekjent, med de spesielle for andre lutherske Sam-
“funn gjeldende regler - krever, for at Kirkens Dåp skal kunne bli
“meddelt overensstemmende med dette Nådemiddeltes Vesen og
“Hensikt. Under disse Bemerkninger skal jeg vel ha Fantenes sær -
“egne Stilling for Øyet, men må dog innskrenke meg til å omhandle
“Saken i sin Allminnelighet, medens jeg finner å burde hanstille til
“Dem, som både har et ganske annet Kjennskap til de nevnte Per -
“soners Forhold og tillegge en langt dypere Innsikt i Spørsmålets
“theologiske side, enn jeg er i Besittelse av, og dra de konsekvenser
“for Fantenes Vedkommende, som De måtte anse som riktige.

“Den alminnelige grunnsetning, som gjelder for Barnedåpens
“meddeles, støtter seg som bekjent nærmest til Frelserens Ord i
“Matt. 28, 19 og 20. Gå hen og lære alle folk og døb dem i Faderens,
“Sønnens og Den Hellige Ånds Navn og Lærer dem og holde alt det,
“jeg befaler Dem.

“Barn av Kirkens Medlemmer får ved Dåpen delaktighet i den
“Frelsende Nåde og blir således visstnok allerede ved dette Nåde-
“middel disipler i den forstand, hvor det etter deres Sjelelige stand-
“punkt overhode kan skje, men de har krav på Ordets Undervisning
“og Tukt, etterhånden som de blir sjelelig utviklet til samme mot -
“tagelse, og Kirken har derfor en forpliktelse til å sørge for, at denne
“påvirkning blir dem til del. De omhandlede tvende Nådemidler,
“Dåpen og Guds Ord, kunne, som den hellige Skrift viser, kan ikke
“skilles fra hverandre. Etter Kristelige Grunnsetninger er det således
“kun adgang til å meddele Barna Dåpen, hvis det er garanti for, at en
“Kristelig oppdragelse, undervisning og Tukt påfølger. Og døpe barn
“når en slik garanti ikke er tilstede, ville være en Fullkommen
“misforståelse av Dåpens Betydning, det ville være og tillegge den
“en magisk virkning, uavhengig av den senere Kristelige oppdrag-
“else, hvis hensikt er å nære og vedlikeholde det i Dåpen begynte liv
“eller etter omstendigheten fornye det, hvor det måtte være tapt.

“En slik misforståelse ville i høyeste grad bidra til å forvanske

“den Kristne Sannhet, bringe falsk sikkerhet og føre Fordervelse over
“Kirken. Og handle på den nevnte måte ville, for å bruke et kjent
“bilde, være det samme som å bringe barn til Verden for så å utsette
“dem for Hungersdøden.

“Spørres det nå, hvor vår Kirke søker den omtalte garanti, da
“må det svares, for det første i hjemmets oppdragelse. I den
“henseende oppstiller Grunnlovens § 2 den regel, at de “innbyggere”
“i Staten, som bekjenner seg til den Evangelisk Lutherske Religion,
“er forpliktet til å oppdra sin barn i det samme. Dette kan imidlertid
“ikke ansees fyldiggjort bare ved, at barna sendes i skoler, hvor
“religionsundervisning gies, foreldrene må også hjemme være
“moralsk forpliktet til og belære og tukte dem i overstemmelse med
“Guds ord, en belærelse, som ikke må meddeles dem på en
“predikende og trettende måte, men kort, vennlig og ved en passende
“anledning. Barnene bør vennenes til å høre andakt i huset og daglig be-
“samt og besøken den offentlige Gudstjeneste, foreldrene må selv-
“følgelig i denne sak gå foran med et godt eksempel. Kort, der
“utfordres oppdragelse i “Herrens Tukt og Formaning”, ellers blir
“den omtalte Lovbestemmelse kun stående på papiret.

“For det andre søker Kirken en garanti i Fadderinnretningen.
“Herom bestemmer N.L. 2-5-5., det skal være vitnesbyrd og Fadder.
“som er ærlige og uberyktede folk, og om Faddernes gjerning og
“forpliktelse heter det i fororden. av 7 Mai 1783, at bestemte rituale
“skal følges, dere skal være vitner, at barne er døpt i den hellige
“Treenighets Navn. Så skal dere også vite, hva dere er pliktige til
“overfor Barnet, om så skjer, at foreldrene dør, før Barnet kommer til
“Skjels -alder, at de da skal lære det opp i den Kristelig barnelærdom,
“om dere er tilstede, så må det, når det vokser opp, bli ved Kristum
“likesom det nå ved Dåpen er innpodet i ham.

“Den tredje garanti er loven om skolevesenet (for byene av
’12 Juli 1848 og for landet av 16 Mai 1860) påbudte undervisning,
“hvor det gis Kirkens sikkerhet for, at barn av dets medlemmer
“mottar kunnskap i Religionens sannheter.

“Spørsmålet er imidlertid, om alle disse 3 sikkerhetsmidler
“behøver og være tilstede, eller om Kirken kan nøye seg med et eller
“tvende av dem. I denne henseende skal jeg kort berøre dem i den
“orden, hvor de er nevnt.

“At Kirken legger særdeles vekt på en Kristelig oppdragelse
“i hjemmet, er en følge av Guds Ords inntrengende formaninger
“i denne retning og overhode av Kristendommens fordring på, at
“troen, for å være sann, nødvendigvis må bære frukter. Tanken har
“også funnet sitt uttrykk i skolelovene, hvor den huslige oppdragelse
“grunnen er betraktet som den første og skoleundervisningen som den
“andre. Skolens øyemed angis nemlig i § 1 slik, det skal være all-
“mueskolens formål og understøtte den huslige oppdragelse i å
“bibringe ungdommen en sann Kristelig opplysning og skaffe dem
“de kunnskaper og ferdigheter, som et hvert medlem av samfunnet
“bør ha, samt derhos- tillegger loven av 16 Mai 1860- i den utstrek-
“ning, som forholdene tillater, føre dem vider til allmenndannelse.

“Ikke desto mindre har hverken vår eller, såvidt meg bekjent,
“noen annen Statskirkelig Lovgivning våget å bruke Kirketukten på
“den måte, at Dåpen skal nektes, når foreldrene lever i åpenbar synd.
“Tvertimot går vedkommende bestemmelse i den retning, at forel-
“drene, uten hensyn til deres egen tilstand i Kristelig=sædelige
“henseende er forpliktet til å la deres Barn Døpes. Forsømmelse i
“denne retning fra foreldrenes side kan visstnok ikke etter Høyeste-
“retts forståelse av den her tilhørende Lovgivning (Høysterettsdom
“ av 13 Mai 1843) betraktes som borgelig straffbar, men Domsstolene
“ville nok muligens forstå den nevnte dom slik, at det derved ikke er
“avskåret adgang til å fremtvinge Dåpen ved Øvrighetens foranstalt-
“ning gjennom anvendelse av den såkalte tvangsmulgt, som ikke
“betraktes som straff, og i et hvert tilfelle medfører utilbørlig utset-
“telse av Dåpen, formaning av Prest og medhjelpere samt ytterligere
“Kirketukt mot foreldrene eller dem som er i foreldrenes sted.

“Kirkens grunn til således, uten hensyn til foreldrenes tilstand,
“å kreve Dåpen utført, antas hovedsakelig å være: at Barnet, i
“betraktning av, at foreldrene tilhørte et ordnet samfunn, ihvertfall
“ i skolen så undervisning i de kristelige sannheter; at det kan ha
“anledning til å høre Guds Ords offentlige forkynnelse, hvortil det
“i Skolen vil bli tilskyndet; at foreldrene, om de er ugudelige, dog på
“grunn av deres stilling som utvortes medlemmer av en ordnet
“Menighet, kunne bli formant av presten og medhjelper, og således
“muligens bringes til å fatte et annet sinn; at såvel foreldrene som
“barnet også av andre menighetsmedlemmer, mellom hvilke de stadig

“levde, og med hvilke de etter samfunnsforholdene og det borgerlige
“Livs medfører kommer i berørelse, kunne bli påvirket i kristelig
“retning; at barnet således som følge av den innflytelse, Samfunns-
“livets forhold utøve, vil kunne føres til å fatte avsky for synden og
“muligens enda ta et avskrekkende eksempel av foreldrene, omen-
skjønt det motsatte visstnok har overveiende sannsynlighet for seg; og
“endelig at barnene i nødsfall kunne fratras foreldrene, i hvilke
“henseende henviser til Skoleloven av 16 Mai 1860 § 51, hvor blant
“annet bestemmes følgende:” Er foreldrene eller andre, der har barn
“til oppdragelse, så likegyldige, uordentlige eller lastefulle, at barnene
“blir forsømt eller fordervede hos dem, skal Fattigkommisjonen på
“Skolekommisjonens forlangende sørge for å få barna utsatt hos
“familier, som samvittighetsfullt ville bringe omsorg for deres
“oppdragelse og holde dem i skole.”

“Hva den andre garanti eller Fadderinnretningen angår, bem-
“merkes, at Fadderne har en tredobbel egenskap: For det første er de
“Vitner til at Dåpen utføres på den foreskrevne måte, og for såvidt har
“de kun betydning som Bevismiddel; for det annet er de Menighetens
“representanter ved den kirkelige handling, der foretages, idet de på
“Barnets vegne avlegger Dåpsbekjennelsen, og i denne henseende er
deres virksomhet kun innskrenket til Dåpshandlingen Øyeblikk; men
“for det tredje skulle de også påse at Barnet får en kristelig
oppdragelse.

Denne forpliktelse er imidlertid innskrenket til det tilfelle at
“foreldrene dør, før barnet kommer til Skjels=alder, i hvilket fall
“således Fadderene i heromhandlende henseende inntre i foreldrenes
“sted. Derfor er forpliktelsen avhengig av, at Fadderne oppholde seg
“på det sted, hvor baret er, og endelig må det bemerkes, at dens
“oppfyldelse ikke ved noen rettsmiddel kan fremtvinges, men beror
“på, hvorvidt Faddernes egen samvittighet eller muligens en tilskyn-
“delse fra vedkommende prest driver dem til å foreta noe for barnet,
“hvortil de dessuten i flere tilfeller på grunn av deres egen stilling og
“åndelige tilstand ville kunne mangle evne og anledning. Det vil
“således sees, at den garanti som Fadderinnretningen avgir, har flere
“meget svake sider, som i mangfoldige tilfeller ville bevirke, at den i
“virkeligheten ingen garanti er, og det går dessverre visstnok altfor
“ofte således, at hele forpliktelsen lettsindigen glemmes. De personer,

“som gikk med på å bli Fadder til Fantenes barn, har forøvrig enten
“en meget vanskelig eller en meget let stilling, ettersom man vil ta det.
“Hva spesielt foreldrenes bolig angår, da må det formentlig kunne
“sies, at Fanterne og deres barn har oppholdt seg overalt og ingensteds
“og med hensyn til utsikten til en kristelig oppdragelse av barnet, når
“foreldrene går på fantestien, da er det klart, at disse allerede straks
“kunne ansees for så godt som døde. Dersom Fadderforpliktelsen i
“dette tilfelle skulle ha noen virkelig betydning, måtte de uten tvil
“sørges for, at foreldrene avga barnet til oppdragelse hos bosittende
“kristelig folk; men til å drage omsorg herfra ville Fadderne visstnok
“ikke anse seg som forbundne; de ville sannsynligvis holde seg til
“forpliktelsenes ordlyd, og den garanti for barnets kristelige
“oppdragelse, der skulle søkes hos dem, blir således visstnok. hva
“Fanters barn angår, i allminnelighet lik null.

“Overhodet må det med hensyn til Fadderinnberetningen antas,
at i hvor
“vel Fadderens nærværelse ved den kirkelige handling er nødvendig,
“har dog på den annen side ikke enhver, der formår å tilveiebringe
“Faddere, krav på å få Dåpen utført. dertil utfordres, på grunn av den
“svake garanti for påfølgende kristelige oppdragelse, som denne
“innberetning i det hele inneholder, at foreldrene står i et sådant
“forhold til vedkommende ordnede samfunn, at dette har Myndighet
“og anledning til å påvirke barnet gjennom den kristelige skole,
“gjennom den offentlige forkynnelse av Guds Ord, gjennom den
“spesielle sjælepleie, som ytes både foreldre og barn, og gjennom den
“makt, som de ordnede samfunnsforhold forøvrig utøver. Herved
“bortsett fra de enkelte tilfeller, hvor det gjennom dispensasjon eller
“i nødsfall utføres en Dåpshandling for personer, der ikke tilhørte
“vårt kirkelige samfunn, i hvilke tilfelle det dog utvilsomt må kreves
“som betingelse for Dåpshandlingens utførelse, at der er full grunn til
“å tro , at barnet vil motta kristelig undervisning.

“Det vil således sees, at den tredje av meg nevnte garantier, eller
“skoleplikten, og de dermed i forbindelse stående rett og forpliktelse
“for vedkommende autoriteter til i nødsfall å frata ugudelige foreldre
“barnet og betro det til kristelige folk er av vesentlig betydning for
“Kirken. Religionsundervisningen i skolen, hvis hensikt er ikke kun å
“bibringe kristendoms-kunnskap, men også å bidra til å gjøre denne

“kunnskap levende og virksom i barnets levnet, fullendes i konfirma-
“sjonsforbredelsene, hvorved presten, foruten den innflydelse han
“utøver gjennom det han pålagte tilsyn med skoleundervisningen,
“tillegge mere direkte bringer Guds Ords oppdragende og fornyende
“kraft i anvendelse på barnet, hvis hjerte og vilje ikke mindre skal
“påvirkes, enn dets forstand i kristelig henseende oppfylles, for at
“Kirken kan gjøre sitt til at troens liv bor i dets hjerte.

“Konfirmasjonsforberedelsen hører således vesentlig med til den
“kristelige skole, og den hellige skrift støttede grunnsetning om
“barnedåpen krever, at det middel, den således har til spesielt å
“påvirke barnet ved Guds Ord, hvor igjennom den Hellig Ånd virker,
“ikke bliver oppgivet, om enn selve Konfirmasjonen eller
“Trosbekjennelsens Avleggelse gjøres til en frivillig sak.

“Men for at den garanti, skolens undervisning gir, skal kunne ha
“sin virkning, er det nødvendig, at de pågjeldende personer inntager
“en så dann stilling til en eller annen skolekommisjon, at denne kan
“ansees forpliktet til å ta seg av saken. Skulle forholdet være av den
“beskaffenhet, at enhver skolekommisjon kan sende saken fra seg,
“for de vedkommende ikke har sitt hjem noensteds, innses ikke
“rettere, enn at den grunnvoll glir bort, hvorpå Kirken kunne bygge
“sin tillit til, at barnet i det minste vil erholde kunnskap om de
“kristelige sannheter. Våre ytre samfunnsforhold krever i sin siste
“grunn familien og hjemmet som underlag, for å håpe de kirkelige og
“de borgerlige samfunnsinnretninger skulle kunne bevege seg
“regelmessig og utøve sin velgjørende innflytelse på de enkelte
“personer. De betenkeligheter, som kunne hentes fra foreldrenes
“ukristelige liv og hjemløse tilstand, bortfaller således, dersom der av
“den prest, hos hvem dåpens begjæres, eller av skolekommisjonen,
“hvis ordfører, soknepresten etter loven er, dras omsorg for, at barnet
“får et hjem, hvor det kan erholde kristelig påvirkning og holdes i
“skole.

“Forøvrig vil de, som bemerket, selv best kunne bedømme,
“hvilke forhold til det utvortes kristelige samfunn fantene i det hele
“inntage, og hvilke betydning her således med hensyn til dem kunne
“tillegges overanførte bemerkninger, likesom de også best forstår,
“hvorledes saken på grunn av deres forhold til samfunnet rettst
“kunne antages å stille seg, dersom det måtte bli opplyst, at fantene,

“av hvilke forhåpentlig flere er døpt, skulle - for det tilfellet dåpen
“antas å burde nektes - selv eller ved noen annen enn en prest utføre
“dåpshandlingen i den Hellige Treenighets Navn.”

(undertegnet)

Til slutt skal jeg meddele at omtrent samtidig med brevet fra
forstanderen for oppdragelsesanstalten “Lostest Gave” på Risebro,
Cand. theol. H. Larssen.

Det er jo blitt til et ordspråk, at barn, som vokser opp på
fattigstien, blir ikke oppdraget, men fordervet. Og hvor forunderlig
tidlig fordervelse kan utvikle seg hos disse barn, det har her vært
overflødig anledning til å erfare under disse siste års mange forsøk å
oppdra noen av dem: Om de enn opptas i meget tidlig alder, for
eksempel før de skolepliktige år, viser det seg dog ofte å være et
forgjeves arbeid å ville vende av dem med udyder, som de formelig
synes å være opplært i. Og uaktet jeg selv har meddelt adskilligt til
opplysning herom især i min 1efte og 3die Årsberetning, hvor jeg
utførlig omhandler disse forsøk, anmodede jeg dog Herr Larssen om å
meddele meg, hvilke erfaring han hadde gjort, og det ble anledningen
til det brev, jeg nå skriver.

Risebro den 26ende Juni 1865

Hr. Kand. theol. E. Sundt

“Etter løfte vil jeg herved meddele min erfaring om Fantebarn*
“her på anstalten.

“I det jeg sender Dem beretningen for 1864, vil jeg henlede
Deres “oppmerksomhet på Liter. C. No. 12 der er Taterpiken Else
Margrethe “Jensdatter fra Eker, og spesielt tilføye med hensyn til
henne og de “fleste herværende taterbarn(jeg har enkelte hederlige
unntagelse) at “det er meget flyktige og ustadige, slue, frekke, listige,
løgnaktige, “dovne og meget vanskelige å bringe på omvendelsens
vei, og blir “gjerne omstreifere.

“På grunn av denne min erfaring mottar jeg og med
“engstelig hjerte ethvert taterbarn, idet jeg frykter for, at min gjerning
“på dem skal mislykkes. En herfra konfirmert dreng skikket seg rett
“vel, men jeg har to ekte tater her enda, om hvem jeg har mindre

“godt håp, å som jeg vil følge med det ønsket, at Herren vil være dem
“nådig og barmhjertig, at deres Ånds øye i tide måtte lukkes opp.

“Jeg beklager, at denne slekt ikke har gjort et bedre inntrykk på
“meg, men ufeilbarlige trekk av deres liv i løpet av omtrent fire år har
“vitnet det samme å endelig overbevist meg.

(undertegnet)

* ordet “tater”, “ekte tater” o. s. v. uten tvil i nærværende brev som så
ofte taget i en utvidet betydning, også med “fant”, så det er ikke sagt
(og heller ikke sannsynlig), at de her omhandlede barn virkelig
nedstammer fra det eiendommelige folkeferd, som egentlig kalles så.
Dette bes bemerke, da man ellers kunne ville skrive barnenes uheldige
egenskaper på rasens regning og ikke på oppdragelsens.

udg.

Med denne erfaring om omstreiferenes barneoppdragelse, og i
henhold til Hr. Brochs betenkning i saken våger jeg nå å uttale det
ønsket og håp, at der skal inntre forandring i forholdet med
omstreferbarns dåp.

Det er noe ved våre Fanter, som har fremkalt den ytring i blant
oss, at de er **verre** enn hedningene. Jeg bekjenner, at jeg er av den
mening, at det ville være rettere og sannere, om folk, som gir
anledning til et slikt omdømme, og som det på en så særegen måte
holder seg utenfor Menigheten og borte fra den påvirkning av prest og
lærer, som både voksne og barn skulle vært gjenstand for, - om
sådanne folk levde som **virkelige** hedninger, uten Dåp og kristent
navn.

Jeg tror, for at fatte meg kort, at det bør komme dertil, at der sies
til omstreifere, når de kommer og forlanger sine barn døpt, at det kan
det ikke bli tale om, med mindre de er villige til å overgi barnet i
andres hender, og med mindre der er dem, som ville forbarme seg og
love å ta imot det og sørge for det. Foretrakk foreldrene å beholde
barnet og gå med det i dets naturlige tilstand, eller skortet det på
forbarmelse hos andre, så - ville det være et barn mere foruten de
millioner av barn, som gikk omkring på jorden og vokste opp i
samme tilstand. Forskjellen er, at for dem, som lever her i kristent
land, vil der dog alltid være lang vei til døpefont og alter - om

foreldrenes sinn kanskje forandres, eller om barnet selv når frem til skjels alder og føler lengsel og trang.

Går vi noen hundre år tilbake i tiden, så finner vi, at Kristendommen ble innført i landet med Vold og Makt, og fra den tid forfulgtes det lenge som en av de groveste forbrytelser å være hedning eller at la et barn ligge udøpt over en viss tid. Det var da en selvfølge, at prestene måtte døpe alt, hva der braktes dem. Og der er som en levning av dette gamle i vårt land enda. Men disse samme lover taler dog også, som om det var en selvfølge, at hvert menneske hørte til sin visse menighet eller sitt særskilte Sogn, hvor han både nøt sine rettigheter og oppfylte sine forpliktelser, så presten egentlig kun skulle ha med sine Sognebarn at gjøre.

Av disse alminnelige Lovbestemmelser må man nå slutte seg til, hvorledes der skal forholdes i de her omhandlende tilfeller. Men det mangler en enkelt og klar bestemmelse med hensyn til folk, som forlangte sin Regel overholdt(at prestene skulle døpe), men selv ikke etterkomme den annen Regel(at hver skal ha sitt Sogn å holde seg til).

Hittil har de gamle Lover vært forstående og fulgte så, at Fantene har fått råde: de ville ha fått sine barn døpt, og det hvor som helst og uten noen tilsyn med, hvordan de døpte siden ble oppdratt.

Det gjelder nå å få forandret forholdet så, at enten skal der kunne føres sådan tilsyn, eller også skal der ikke bli noen dåp av.

Men på grunn av denne mangel i Loven er det at forutse, at denne forandring hverken vil inntrede snart eller allminderligt, med mindre Kirkestyrelsen vil skjenke saken den oppmerksomhet, at den bevirker en klar ordning i den antydede retning.

Det må komme dertil, at presten kan vise seg i sin fulle lovlige rett, når han under omstendigheter som de påpekede rent ut nekter å ta omstreiferbarn til dåpen.

Ved tanken om en sådan ny ordning vil der oppstå spørsmål, om der kanskje ikke kan fryktes ny misbruk og forargelse istedenfor de gamle, som man vil undertrykke.

Det er jo Fanter, vi har med å gjøre, og det hører jo nettopp til deres vesen å unndra seg og omgå enhver regel og lov, som sikter til å innskrenke selvrådigheten og overholde god orden.

Først forstiller jeg meg da, at omstreiferne kunne finne på å la det bero med å få sine barn hjemmedøpt. Allerede nå heter det, at

prestene mottok sådanne barn til hjemmedåpens stadfestelse i Kirken, etter attester, skrevne med uøvede hender, at allmueskole, som kanskje bodde mange dagsreiser borte, i et annet prestegjeld, så deres håndskrift og navn er ganske ukjente*. Og allerede nå heter det, at foreldre av en eller annen grunn (f.eks. av frykt for å komme i berørelse med noen av Statens Embetsmenn, hvis de kanskje hadde gjort seg skyldig i noen større forseelse), unnlate å bringe det hjemmedøpte barnet til presten, hvilke forsømmelse ikke pleier komme for en dag, før barnet er kommet så vidt, at det skal konfirmeres(om ikke også det forsømmes), Se, denne utvei kunne nå omstreiferene benytte oftere; nektet presten å døpe, kunde de la barnet hjemmedøpes av den første og den beste - av en mindre hederlig kjenning blant allmuen, ja, av en av de argeste Fanter selv **.

En annen måte å vise sin egenrådighet kunne være den, at omstreiferene, når de ikke fikk sin vilje frem hos Statskirkens prester, vendte seg f.eks. til Mormonere og søkte seg opptegnet i deres samfunn.

Snarest ville de dog kanskje forsøke den utvei å bosette seg i Sognet og slutte seg til Menigheten for et syns skyld - for å få barnet døpt og så streife som før ***.

*Av de 80 dømte barn, som er opptalte i Kap. 4, var 12 hjemmedømte.

** Av prestenes beretninger har jeg sett et helt merkelig tilfelle, som skjedde i 1862 eller 1863: en Fantefamilie hadde latt sitt barn være udøpt et halvt års tid og aktede fremdeles ikke å gjøre noe med det; men slektninger i andre Fantefølger, som de trakk sammen med, tok seg av saken, "bestilte" barnedåp hos Kirkesangeren, lot seg selv opptegne som Faddere (2 kvinner og 3 menn) og kom med barnet til Kirken, just som forretningen skulle foregå, så presten ikke hadde så godt for å få gjort noen forandring, så meget mindre, som Fanterne drev saken med stor påtrengighet. Om foreldrenes likgyldighet for dåpen har jeg kommet til å forstille meg, at den kanskje var bevirket ved disse sekteriske eller dog mormonske påvirkninger.

***En kvinne levde i Konkubinatsforhold med en fordums omstreifer, som på en tid hadde halvt falt tilhold i det Sogn, hvor hun hadde hjemmet. de fikk et barn sammen. men av en eller annen grunn ville hun ikke gå til sin egen Sogneprest for å få barnet døpt, hvorimot hun

tok Utflyttings=attest til et Nabo= Prestegjeld ene og alene for å få dåpen utført der - noe, hun naturligvis også fikk innrømmet.

Av en annen beretning leser jeg om en omstreifer som, da hans ledsagerske

(de var ikke gift) lå i Barnsnød, lot hente legen flere mil fra byen og honorerede ham med 5 Spd.. Siden brakte han baret til dåpen i Stedets Kirke. se, denne mann kunne vel betale noen Dalere for å leie seg logi på noen uker og dermed få navn av å ha bosatt seg og hørte Sognet til, for så og kunne få barnet døpt.

Men hva så Fantene kunne finne på og iverksette av dette slag, så forekommer det meg dog, at forargelsen er mindre, når Menighetene selv ikke har vært delaktige deri gjennom sine Faddere og Prester (Hjemmedåp uten nødstilfelle eller Mormon - dåp), eller når der dog har vært gjort hva gjøres kunne, for å forebygge misbruken (bosettelse for syn skyld)

Og skulle erfaringen vise, at den sistnevnte utvei ble ofte benyttet eller at Fantene kom i vane med å bosette seg for et Syn Skyld *, så måtte der vel være råd for uråd. Jeg forstiller meg, at det kunne bli bestemt, at når tilflyttede folk enda ikke hadde bodd i Menigheten en noe lengre tid, f.eks. et år, så skulle de ikke uten videre kunne forlange å nyte del i alle Kirkens goder, men presten skulle se folkene an og være i sin gode rett, om han ikke innrømmet forlangende straks.

*Der skal dog alltid noe til for å få til dette, så det er ingenlunde alle Fanter, som ville kunne benytte den utvei.

Jeg tenker her på et par folk, som gir et bilde på både legemlig og åndelig usselhet - pjaltende og fjantende, derhos ukonfirmerede og ugifte: en uversdag i November kom de traskende med et spedbarn og gikk rett av landeveien og inn i en kirke under Gudstjenesten, hvor de tenkte å få barnet døpt. Presten, som med stor Redebonhet har deltatt i disse siste års bestrebelse for å bringe Fantene til samfunnet, erklærte, at han ville være en av Fadderene, og der var da straks flere, som var villig til å stå frem og yte samme tjeneste. Barnet ble døpt straks; fra Kirken ble de sultne og forfrosne folk ført inn til en av Fadderene, som bodde i nærheten; her fikk de varmet seg og spise seg mette, og så tok de på vandringen igjen, medtagende barnet.

Det forekommer meg også, som at der er full Føie til å anvende den samme art av kirketukt mot omstreifer- familier, som virkelig allerede har et hjem eller dog hjemstavsrett i et Sogn, men som forholder seg således, at de i kirkelig henseende kunne være å sette i klasse med omstreifere, som enten streifet hjemløst omkring eller kun hadde bosatt seg for et Syns Skyld. Jeg kan kortest angi min mening ved å hentyde til et eksempel, som en prest har berettet om. En familie med stor barneflokk har hjemstavsrett i et fattigdistrikt, så Skole- og Fattigkommisjonen føyde anstalt til, at 3 av barnene skulle settes ut til familier i menigheten for å oppdras ordentlig; men Familien hører derhos så tydelig og avgjort til Fantefolket, både på grunn av herkomst og levevis, at Kirke- Departementet gikk inn og betalte halvdelen av omkostningene av Fantefondet. Men da barna hadde vært noen uker i sitt oppfostringshjem, kom foreldrene og tok dem med seg ut på Fantestien igjen. Et år eller to senere skulle det atter gjøres et likedant forsøk; men da barna nettopp skulle hentes og anbringes i deres nye hjem, gjorde foreldrene atter planen til intet ved å stryke av sted og ta barna med seg. På denne siste reise hadde de med seg et udøpt barn. Dette var født hjemme; men de hadde latt det gå flere måneder uten at de hadde vært med barnet til dåp, og årsaken til, at de nå tok det udøpte med seg ut av bygden, var kanskje den, at de, om de gikk til presten, ventet å høre en formaning eller irettesettelse med hensyn til de eldre barns aldeles forsømte oppdragelse. Og etter som skikk og bruk har vært, kunne jo foreldrene gjøre regning med å få barnet døpt hos hvilken som helst fremmed prest. Nå sier jeg: det ville være i sin orden, om den fremmede prest, de henvendte seg til, viste dem tilbake til hjembygden *, og her kunne det igjen være i sin orden, om presten etter sine erfaringer laget den samme betingelse som ovenfor omtalt, hvor jeg hadde fremmede omstreifere for øye.

*Det hendte i 1862 eller 1863, at en familie, som var i en nesten lignende stilling (da den eide en ussel hytte og dermed regnede seg som hørende det prestegjeld til, hvor hytten lå), under sin omflakninger brakte et barn til dåpen i et annet prestegjeld. baret ble døpt her, uten videre, kun at presten sendte meddelelse om dåpen til hjembygdens prest, til innførelse i vedkommende Ministralbok.

Der står da rimeligvis barnets navn - men selv trekkes det om på Fantestien.

Om barnet var blitt døpt i hjemsognet, så hadde det kanskje levd i prestens erindringer og Faddernes samvittighet.

Denne mening kan jeg vedkjenne meg, tross påbudet om alle barns dåp i Christian 5 Lov. Fordi jeg kan ikke forestille meg, at noen i våre dager ville bruke den lov - eller den levning av den, som der enda er tilbake, etter de senere tilkomne bestemmelser - til å forfølge og straffe foreldre, hvis barna ikke er døpte

Og så meget mere tør jeg vedkjenne meg denne mening, som jeg har den tro, at dersom det virkelig kom dertil, at omstreiferne gikk som virkelige hedninger, selv udøpt eller førende sine barn med seg i udøpt tilstand - så skulle menighetene snarere vekkes til oppmerksomhet for disse menneskers åndelige tilstand og tenke på middel og måte til å avhjelpe deres nød.

Dette fører meg over til dette annet spørsmål, som jeg antydte i begynnelsen: hva særskilt interesse Fantene selv kunne ha av å holde det gående på den gamle måte, og hva innflytelse den foreslåtte forandring kunne ha på dem.

Man her ofte undret seg over og spurt hvorav det kommer. at Fanterne er så oppsatte på å få sine barn døpt, da de dog ellers viser så liten sands og akt for dåpens sanne betydning.

Jeg kunne i den anledning henvise til "Taternes" første begynnelse, da de kom til Europa med de påfunn og knep, at de kalte seg pilgrimer fra Egypten, som på befaling av Paven selv skulle vandre visse år omkring i elendighet for å sone den Synd av deres Fedre, at de hadde nektet Jomfru Maria og Jesu-Barnet en drikk av Nilflodens Vann. Se, når de skulle være kristen pilgrimmer, måtte de naturligvis ha alle kristne Tegn og Merker, og minst av alt måtte Dåpen mangle. Dette har sittet i dem alt siden. Og jeg kunne på samme måte henvise til "Skøyernes" begynnelse, da de, likeledes i den katolske tid og enda før Taternes ankomst, før omkring i landene og vakte folks medlidenhet og deltagelse ved foreta Pilgrims-vandringer eller Valfarter fra den ene Helgen-Kapell til det andre, dels som botssøkende, som søkte legedom for synden, dels som halte og blinde, der på hellige steder ventet mirakelkurer for deres falskelige

foregivne bræk og men. Disse bedragere måtte naturligvis også ha det kristelige skinn i alle deler, og dette er likeledes noen, som har sittet i dem like til våre dager.

Men man skulle finne det for langtrukket og undersøke dette så langt opp i tiden. og jeg skal da kun minne om dette, at både Tateres og Skøyeres etterkommere eller alle slaks Fanter enda i vår tid het igjennom gjør seg flid for å synes, hva de ikke er, og derfor ville de f.eks. ha seg kalt “Reisende”, d.e. ikke simple, veifarende folk, men fornemme personer, som har noe særdeles å reise etter - eller om deres barbenede og pjaltende tilstand taler altfor mye imot, så ville de dog være som andre “Fattigfolk” og dermed bli henregnede ikke til “Fant”, men til “Folk”. Derfor så man også i passvesenets tid, at nettopp Fantene var særdeles omhyggelig med å ha sine pass i orden, og derfor må de fremdeles kunne vise frem dokumenter og attester - om ikke for konfirmasjon (men det er vanskeligere) så iallefall for dåp. Men hvorledes skulle man ha kommet frem mellom våre allmuer, og gjeldst for folk, når man “ ikke engang” var kristnet ? *.

*De gamle lover taler om Taterne her i landet som hedenske folk; det skulle være artig å vite, hvorledes de først av har oppført seg for å skaffe seg dåp og kristent navn.

I det overnevnte Skrift fra Biskop Hersleb far 1736 omtales følgende “Misbruk av Prestene”: “ her er Betlere i landet, som i 10, 20 år hører ingen menighet til, men stedvis varierer det, og da bli alltid antatt til Guds Bord, som deres Prester utviser, hvorpå intet er tegnet, uten av 10,20,30,40 Prester i diverse Sogn og Stifter, disse få ord; Dette med hans hustru antages her til Guds Bord dominica etc., hvilke også er at legitemere slike skadelige og ledderlige menneskers omstrippen all deres Livs Tid, at de kan begå de aller groveste Misgjerninger uten å frykte noen Øvrighet eller noen Tiltale.

Å stanse Fantene i deres gamle misbruk av det Hellige, det ville derfor være som å rykke grunne bort under deres føtter. Jeg syns, at deres egentlige Fantevesen måtte synke sammen, at deres løgn måtte forstumme og deres fripostlighet bli til Beskjedenhet og Bøyelighet, når det ble gjort dem begripelig, og så lenge de ville fremture på Fantestien, så måtte de ikke tenke på kristent navn.

I min “ Beretning om Fantefolket”, av 1850 tilrådte jeg og avskaffe Passvesenet, fordi jeg antok, at en omstreifer, som ikke hadde pass og vise, snarere skulle finne det nødvendig og vise en godoppførsel. Det er en lignende tanke med nåværende forslag.

Jeg forstiller meg, at dog en og annen av omstreiferne snarere skulle komme til besinnelse og omvendelse, når skinnet falt og det betydelig for ham, at kristendom kan ikke bestå med omstreiferlivet ettsind og ørkesløshet og mangehånde utilbørighet. *

*I min “ Beretning om Fantefolket”, side 248, omtalte jeg et par folk, som jeg traff i Trodhjem i 1848, både han og hun var husmannsbarn fra Gulbrandsdalen, de reiste nedover på arbeidet i misvekstårene kort før 1840, kom her i lag sammen som kjærestefolk, gikk nå, da jeg traff dem, allerede med noen vakre små barn, man hadde år for år mindre utsikt til å få bosette seg og komme sammen i ordentlig ekteskap.

Jeg formoder sterkt, at det er nettopp slike folk, som jeg nå leser en pinlig beretning om fra en av Prestene i Trondhjem, både han og hun er husmannsbarn fra Gulbrandsdalen, de kom til Trondhejem til denne nevnte tid, hadde levds sammen som kjærlighetsfolk, flakket om på arbeidet å litt etter litt på Betleri, førende med seg en voksende barneflokk. De hadde hatt 10 barn i alt, noen av dem er døde, men den eldste, en gutt, (visstnok ham, jeg g så som et vakkert lite barn) går allerede som selvstendig kammaker og omsterifer.

Se, dersom det fra begynnelsen av var blitt sagt foreldrene, at de måtte reise hjem til Gulbrandsdalen, om de ville ha sine barn kristnet, så skulle de kanskje ha oppdaget det som et godt råd og fulgt det. Nå hadde de fått 10 barn døpt hvor som helst drøpt i Trondhjems Kirker og oppdratt dem på Fantestien.

Men jeg tør ikke skjule, at jeg nok tenker, der kan være noen av Fantene, som med en viss trossighet ville la det stå til og fra peke på sine udøpte barn og si: “ Det har Prestene Ære av !”. I dette øyeblikk minnes jeg en familie, som det er gjort adskillig forsøk med, og som virkelig oppholdt seg noen uker i en bygd, hvor det ved Fantefondets hjelp skulle berettes dem hus og hjem og litt etter litt en ordentlig næringsvei. Men det viste seg snart, at forsøket ville briste, og for dog

å redde, hva reddes kunne, talte en bondemann til konen om å la et av barnene - han ville da gjøre seg flid for at det kunne få oppfostring i et godt hus. Men, heter det i Beretningen, konen “gråtende i et slags vilt, voldsomt, dyrisk raseri ved den blotte tanke om å skilles fra sitt barn” Den kvinne ville saktens svart lignende, om hun hadde hatt valget mellom å overgi barnet eller å beholde det udøpt. Men jeg spør; Er det noen mening i å betro barnedåpens helligdom til en sådan moder?. Er ikke barnedåpens anvendelse i sådant tilfelle et forargelig spillfekteri? . Er det ikke så, at jo sørgeligere tilstanden er, desto mere gjøres det behov, at sannheten kommer frem og tingen benevnes med det rette navn?

Var det vitterlig, at det og det menneskebarn her iblant oss vokste opp i virkelig hedenskap, for ramme alvor, så ville det snarest vorde gjenstand for hjelpende kjærlighet - om denne så for det første ikke kunne nå det annerledes enn med sine forbønner !

Det er Fantenes feil, at de la sine barn døpes (det koster så lite) og så ikke bekymre seg videre om å oppdra dem i dåpens ånd og mening. Vor feil er, at vi førte de samme barn til dåp (det koster intet) og så uten videre la dem gå. En forandring i denne viktige sak skulle være riktig i seg selv, og den skulle være de ulykkelige omstreifere til sandt navn og derfor ha sin betydning for selve menigheten.

Om konfirmasjon (eller voksne personers dåp) kan jeg fatte meg kort, etter hva jeg derfor har sagt i min 3die Årsberetning, side 8 flg. Alt, hva jeg har erfart og tenkt siden, har kun styrket meg i den mening, jeg ytret da. Når det på grunn av forholdenes mangler og ufullkommenhet en person er sluppen igjennom således, at han har gått bare på fantestien i voksen alder, og han da kommer og ønsker hjelp og veiledning til å bli konfirmert for å begynne med å be og gjennomgå den hele lære som et barn. Men man skulle hjelpe ham til å få være i et hus, hvor han kunne være med i arbeidet og både gjøre nytte for føden og på samme tid lære å arbeide og øve seg i stedighet og orden, villighet og lydighet og alle de andre vaner og dyder, som pleier følge arbeidet, og som man vet, at ungdommen ikke holder til på Fantestien. Guds Ord skulle han lære - ved husandtagen og i Kirken og i samtale med folk; var der en alvorlig trang og søken hos ham, skulle der vel også finnes den i huset eller nabolaget, som litt

mer planmessig ville lære ham Budene og Troen og Bønnen. Og hadde han så holt prøven en et års tid eller kanskje to og vist seg oppriktig og stø, og fikk så presten holde på med ham i noen timer for å forvise seg om, at han visste, hva dåp og dåpsbekjennelsen har å bety, så mener jeg, at man trykt kunne stede ham til helligdommen, om han så ikke kunne en eneste bokstav.

Jeg tror, at erfaring har vist, at det vil være riktig å nedstemme forandringen på kunnskap og boklig dannelse hos slike konfirmanter meget betydelig, men isteden derfor kreve en lengre tids prøve på alvor og stedighet, så man tør anta, at Troen og Ånden er der . som jo er det, det egentlig kommer an på.

Det har visst vært overraskende å se i disse år, hvorledes 20 -30 års mennesker er kommet like fra Fantestien og har sittet i fine logier og sprenglest, og gjort sådanne fremskritt i et halvt års tid, at de, begynt med ABC, har sluttet med å svare slikt for seg under en helt vanlig eksaminasjon på Kirkegulvet, men så er de for det aller meste dratt avsted på Fantestien igjen kort etter *.

*De av disse konfirmanter, som ikke er vendte tilbake til Fantelivet, har mest vært sådanne, som allerede hadde familie (kjæreste og barn); de er da i tillegg blitt ekteviet straks etter konfirmasjonen. og man har hjulpet dem til å få hus og hjem.

Man innvender, at uten lesning kunne de ikke vedlikeholde det lærte og gjøre fremskritt og oppbygge seg i Guds Ord på egen hånd. Man må huske, at de er jo tett omgitt på alle kanter av medkristne, som kunne komme deres mangel til hjelp, som har ører å høre med, skal ikke savne Guds Ord i vårt land.

Og igjen innvender man. at det vil være sårende for den fordum omstreifer at stå tilbake i et stykke, som i vår tid jo hører med til alminnelig dannelse. men det burde både i deres egen og andres øyne ha mer å bety, om de sto tilbake i ting, som til alle tider har hørt og ville høre til alminnelig dannelse, og som dessuten er uomgjengelig, nemlig øvelse i alminnelig folkeskikk, så man kan vente å komme i lag med hederlige folk, og ferdighet i arbeidet, så man kan gjøre rett for seg i verden. Adskillige av de voksne omstreifere, som er blitt kalt flinke konfirmanter, har vært fra udugelige og derfor så befengte med utekkelige Fante-Manerer, at det burde fall dem vanskelig nok å

skaffe dem en tjeneste eller arbeidsplass, om de enn selv hadde Sinn til å gå inn derpå.

Jeg legger stor vekt på, at det ses på en annen måte enn hittil med de voksne omstreiferes konfirmasjon. Men derfor er det meg maktpåliggende, at jeg ikke blir misforstått, som om jeg ville ha den religiøse forberedelse feiet av med en harefot, som ordspråket sier. Derfor ønsker jeg å tilføye, at istedenfor at presten hittil med sådanne personer har holdt seg den regel etterrettelig, som gjelder alminnelige konfirmanter, men for resten har handlet ganske på egen hånd, så ville jeg, at, når han antok seg til konfirmasjons forberedelse et menneske, hvis oppdragelse og hele livsstilling er så fravikende fra det alminnelige, at det, som det synes meg, er selvsagt, at regelen ikke passer her, så skulle han omgjøre sin plan og fremlegge den for Biskopen og søke hans bifald og samtykke til utførelsen. Jeg tror, at dette ville ikke alene stemme med god Orden i kirken, men også være til gagn for saken; Presten ville nemlig snarere ønske en av omstendighetene påkalt, for konfirmanten viktige avgivelse fra den ellers gjeldende skikk og bruk, når han fikk sin Biskops Medhold.

X11. FANTEFONDET

Til "Forsøk" på å få Fanterne bosatt og deres barn oppdratt, har Stortinget bevilget:

For Terminen	1854-57	6.000 Spd.
" "	1857-60	4.500 "
" "	1860-63	5.500 "
" "	1863-66	<u>11.850</u> "
	Tilsammen	27.850 Spd.

Hertil legger jeg det særdeles omhyggelige arbeid med pengenes forvaltning og forsørgernes ledelse i Kirke-Departementet, og likeså den omsorg og møyne, som de menn har påtatt seg, som har hatt med selve de opptatte Fanter å gjøre, såsom Sogneprestene i Klep, Mandal, Homedal, Solum, Brunlanes og Tolgen, og fremdeles den oppofrende deltagelse, som saken har vunnet hos menn og kvinner, som har åpnet sine egne hus for de til forsørgelseopptatte personer, såsom Jesper Ravnedal, Christian Edland, Ommund Lu, Syvert Bore, Fredrik Solaas og deres fortreffelige hustruer.

Om ikke for annet, så måtte man for denne smukke begynnelses egen skyld ønske den en tilsvarende fortsettelse - hva enten på samme måte som hittil, eller om en bedre måte kan finnes !

Og det hittil ydede offer av penger og arbeide vitner ikke alene om god vilje, men har også vært som en udsæd??, der har båret frukter. Jeg kan henvise til mine tidligere Årsberetninger og til Kap. 2 og 5 i denne.

Men enda tenkes det meg for, at der kanskje forestår en prøvelse, hvor det mere enn noensinne gjelder om å holde ut med håp mot håp.

Her tenker jeg ikke på de skuffelser, som Fantenes ustadighet g lettsind sier oss - tunge skuffelser, som kunne ta på sinnet, så man f.eks. under lesningen av de mange Innberetningener ofte må stanse en stund og samle seg mot, før man åpner det neste brev, - som kanskje skal bringe en av disse nedslående lidelser.

Det er en annen vanskelighet og fare, jeg tenker på nå,

Jeg hentydet allerede til den i Kap. 9, ved talen om visse påtrengende foranstaltninger, som brakte Fantene til å tro, at der ville komme en alvorlig forandring i deres forhold, men som ikke ble il noe.

Av de nye anførte tall kan det se ut, som at siste Storting var særdeles gunstig stemt for disse "Forsøk"; Bevilgningen var jo betydelig større enn før. Men en stor del av bevilgningen var i virkeligheten kun bestemt til å dekke overskudd av utgifter i de nærmest foregående år, og i virkeligheten ble det så få penger igjen i inneværende termin, at istedenfor at arbeidet som tidligere bestandig var blitt utvidet ved opptagelse av nye personer til forsørgelse, så kunne der nå ikke være tanke om stort annet enn å holde det gående med de personer, som man allerede hadde på listen, og som ville bli kastet tilbake i elendigheten, om understøttelsen ble avbrutt.

Det var foreslått for Stortinget å bevilge en større sum, og Stortinget bevilget også denne på en måte, nemlig således, at en del skulle anvendes til Fantevesenets innskrenkning ikke som ellers ved forsørgelse på fri fot, men ved innsettelse i tvangsarbeidshus.

Selv hadde jeg tatt ordet for opprettelse av et særskilt tvangsarbeidshus, til nødvendig støtte for disse forsøk. Og i mangel av midler hittil måtte et beløp med den av Stortinget angivne

bestemmelse også i mine øyne være velkomment. Men foruten at de ble bevilget med mindretall på en annen kant, så var der en omstendighet, som gjorde, at det godt som slett ikke kom til nytte.

Men når der skulle være mening i å ta folk av fantestien og sette dem i tvang, så måtte man være bestemt på midler til å forsørge dem eller hjelpe dem til rette etter deres løslatelse: men sådanne midler sannes, så som den bevilgning til Fantenes understøttelse på frifor var blitt så knapp.

Kirke-Departementet måtte formelig underrette vedkommende overøvrighet om, og følgen er blitt, at fantene har gått fri, og at pengene er i behold.

Der skulle ikke liten bevilgning til av neste Storting når den skulle foreslå noe til å motvirke det, som jeg frykter for er tapt nå, i det fantene, som hørte ryktet om forskjellige planer og var forberedt på, at øvrigheten ville at det på en bestemt og kraftig måte med dem, ikke fikk denne forventning oppfylt.

Men man kan ikke vente står velvillighet hos Stortinget får denne sak nå. Det er i gode tider, at det kan bli sinn og penger til overs for et underliggende som dette, av en halv philantropisk natur. Det var også gode tider i landet, da den første bevilgning til Fantefondet ble ydet. Men nå er det en meget alvorlig tid over vårt land, full av frykt og bekymringer, en tid, hvor strevsomhet og møysomhet har vondt for å slå seg gjennom og holde ut, så man visselig ikke kan være synderlig stemt for en plan, som - sett far en viss side, med et flyktig blick og i et mindre heldig lune* - kan ta seg ut som utidig ømhjertethet.

*Mange ganger har jeg sagt til en fordums omstreifer, som nå er under forsørgelse, men så lite har lært seg til å være arbeidsom og nøysom, så forsørgelsen faller dyr: "i må, godtfolk, ta tingen på en annen måte; men skulle det, som jeg nå har hørt og sett, bli fortalt i Stortinget som ett eksempel, så kunne det være, at Stortinget som i vondt lune og slå en strek over hele Fantefondet."

Men for disse vanskelige tiders skyld fremhever jeg dette, av det gås stundom så i livet, at man må holde ut, med håp mot håp, og ikke for annet, så iallefall for en gang har begynt.

Om man nemlig ikke til enhver tid er opplagt til i samme grad at interessere seg for en sak, man har påtatt seg, så kan det være nyttig at si seg selv, at man hadde dog vel sine gode grunner, da man begynte, å man må enda mere ha klare og avgjørende grunner for å slutte med halvgjort gjerning.

XIII. TIL AMNTMANNSTAPERNE

Mens jeg får hengi meg til det håp, Stortinget dog vil bevilge det fornødende for å holde tingen gående som hittil, kunne jeg nok ønske å få henvendt en liten forestilling til amtformannstaperne, om at de bør klargjøre seg til å oppta den gjerning, som nå til forsøk har vært drevet på bakgrunn av Fantefondet.

Jeg venter nemlig ikke lenger, at Stortinget vil gå inn på planen om et særskilt og stort tvangsarbeidshus, som skulle virke ved siden av Fantefondet, å selv med all rimelig bevilgning for resten tror jeg derfor ikke, at det i lengde vil gå på samme måten som hittil.

En ting er nå den, at så lenge fantene betrakter Kirke-Departementet som deres fattigkommisjon å Statskassen som en Fattigkasse for dem, nytter det lite å snakke til dem om sparsomhet og arbeidsomhet. Å det gjelder her om to ting: ikke alene selve pengene, som ikke må ødsles bort, men likeså mye menneskene selv, som må muntres opp til arbeidsomhet og æresfølelse.

Så er der den ting, at når amtmannen, som ellers ved den nye Fattiglov har fått stor makt til å holde styr på fantene, ved nemlig å sette dem i tvang, for hver gang først skal skrive inntil Kirke-Departementet for å høre, om der er råd til å betale i tvangsarbeidshus og etter løslatelsen på forfølgelses-stedet, da er det at forutsatte en anledning til at slå et slag ofte vil la ses ubenytt.

Fremdeles finner jeg det altfor rimelig, at arbeidet til Fantevesenets innskrenkning vil bli utvidet synelig, så lenge det drives som nå. Det må allerede tales store ting, at der er av Statskassen anvendes en 3 - 4 tusen Spd. årlig til et slags fattigunderstøttelse for fanter, og at et av Regjeringens Departementer utfører det vidløftige bestyrelsesarbeidet. Men hermed er man dog ikke kommet videre enn til å ha et par hundre mennesker under forpleining - eller litt mer, og på Fantestien går der fortsatt mellom 9 og 10 hundrede. Men at Stortinget

skulle bevilge midler, som kunne strekke til for dem alle, det er vel ikke engang noen som vil foreslå.

Endelig har det seg så, at der skal ikke alene penger til, men også arbeid, iver, utholdenhet hos mange mer eller mindre nærstående vedkommende vidt omkring i landet, i de bygder, hvor fantene går. Som tingen står nå, klager man over fantenes klage, men der spores ikke synderlig selvvirksomhet i bygdene for å bidra til Fantevesenets innskrenkning. Det har endog få hist og her vært påfallende, hvilke motstand det har møtt fra allmuen eller kommunes side, når menneskevennlige prester eller andre har rakt hånden til, at en omstreifer er blitt opptatt fra fantestien. Og ennu mere enn ved den motstand har sakens fremme kanskje vært savnet herved, at kommunene har lagt hendene i skjødet, overlatt det til det offentlige å gjøre alt, kun berette til å klage, hvis det på grunn av denne mangel på deltagelse kanskje ikke kan annet enn mislykkes.

Med disse bemerkninger har jeg nærmet meg til den mening, som igjen og igjen høres blant allmue folk, at der er ikke annen råd med fantene enn at fange dem og få fordelt dem på rikets fattigdistrikter.

Så like fremme lar dette seg ikke utføre. Men man kan tenke seg en viss fordeling av flokken Amtvis også den forpliktelse for allmuen å ta seg av dem å det både ved understøttelse til de enkelte fattigdistrikter, hvor de kom til å falle i trang, og ved bidrag til politi- og tvangs-foranstaltninger.

Som forbilde for denne plan at dra Amts-kommunen inn i saken kan jeg peke på den måte, hvorpå utredelse av utgiften til sinnssyke forpleiningen er ordnet.

Når en hjemstavnsløs omstreifer er kommet i hendene på en Fattigkommisjon i et distrikt, for eksempel herved, at han er kommet i trang, som krever hjelp, eller herved, at han av amtmannen har fått seg et midlertidig hjemsted anvist, så kunne det bli avgjort ved voldgiftskjennelse, om at han for all framtid skulle ansees det amt til eller kanskje et annet, hvor han mer jevt hadde sitt vandrestrøk.

Å det var først Amts-hjemstaven avgjorde, så kunne utgiften med forsørgelsen være bestemt at skulle deles i et visst forhold mellom pretsegjeldskommunen og amtet, når den forsørgede var blitt

opptatt på grunn av trang, eller legges på amtet alene, når hjemstedet var blitt ham anvist med tvang.

Fanteflokken er nu meget ulike fordelt på amtene. Denne ulikhet ville ved den antydende ordning føre til ulike byrder for dem. Derfor ville det være velkomment for de mer betyngede amter, om der (begynner å dette ville dog være avgivende fra hva der er anordnet med sinnsyke- utgiftene) ble av Stortinget bevilget en sum til fordeling mellom amterne - enten som andel i halve utgifter med forhenværende hjemstavsløse fangers forsørgelse eller som bidrag til tvangsarbeidshus, oppdragelses-anstalter, pleiestiftelser for småbarn med mere.

Det er tydelig, at jo mer byrden med omstreiferne legges på Amts-eller endog på prestegjeld- kommunene, desto bedre vil sparsomheten bli iaktatt og omstreiferne selv komme til å forstå, at de må ikke stole for mye på hjelp utenfra. Men det er også tenkelig, at dette kunne bringes for vidt, i det man lot omstreiferne skjøttet seg selv eller gå som før, uhindrede og uhjulpne, å man fikk da se Fantevesenets onde trives som før. Å treffe den rette middelvei her med større eller mindre tilskudd fra Statskassens side, det måtte erfaring til enhver tid lære.

Fattigloven inneholder en bestemmelse om, at byrde med en hjemstavnsløs trengende skal bæres halvt av forfølgelseskommunen og halvt av Statskassen. Her er det ikke tenkt på noen varig og planmessig utgift til Fantefolkets bosettelse, å her er heller ikke krevd noen bistand av Amts-kommunen.

Nå, så fort etter at den nye Fattiglov er blitt innført, skal jeg ikke prøve å foreslå de tilføyelser eller forandringer ved loven, som den av min antydende ordning vil kreve. Men jeg trodde dog, at jeg ikke burde tilbakeholde antydningene - om de muligvis kunne bringe flere til at overveie saken.

Og herved skal jeg tillate meg å nevne Tvende stykker, som jeg skulle ønske, at amtkommunene ville skjenke sin oppmerksomhet.

1. Amt, hvor allmuen lider så stor ulempe av fantenes omstreifen, som det i kapittel 10 omtalte eksempel fra Kragerø legedistrikt gir noen forestilling om, skulle ha seg tvangsarbeidshus, og

2. Amtet skulle ha en reisende politibetjent, som skulle etterspore hvert Fantefølges veier og holde bok over samtlige omstreifere samt

herved og på andre måter bistå Lensmennene med å holde ryddig for fanter og ubudne Betlere.

Til sammenlikning skal jeg anføre at i Danmark har de en ved lov ordnet Amts-Fattigkasse, som blant annet overtar utgiften med hjemstavsløse trengenes forsørgelse, og i 1862, da jeg var i Jylland og forhørte meg noe om, var man her hadde fore med fantene, hørte jeg om en plan, som man nettopp har iført med å forbedre, nemlig til innførselene av et militært innrettet ridende politi(lenssharmeri), etter eksempel fra Slesvig, - riktignok ikke for fanternes(nettmennenes), men heller for de mange gesellers skyld. Fantevesenet har man her hatt lettere for å få innskrenket i den senere tid, herved, at for en vesentlig del fødselen har vært endelig avgjørende ved undersøkelsen av en persons hjemstavsrett, så selv omstreifende fanter ikke lett har kunnet være hjemstavsløse.

FORTEGNELSE OVER FANTEFOLKET

Kilden til denne Fortegnelse er omtalt i Kap. 1, og en oversikt over antallet av personer i hver klasse finnes i Kap. 2.

Fortegnelsen er vesentlig innrettet for den nevnte oversikts skyld. Derfor er for hvert følge ikke alene tallet av personer angitt, men også et bi- tall føyet til hovedtallet, som henviser til en av 7 klasser. disse er oppregnet i Kap. 2, side 3 og 4, og dertil henvises.

Under No. 1 ser man f.eks. en familie på 5 personer, som hørte både Klasse 4 og 5, det vil si: de forsørges av Statens Fattigkasse med tilskudd av Fantefondet.

Under No. 2 er nevnt et følge på 2 personer av klasse 1, d.e. hjemløst omstreifende folk, som altså kun har vist seg her i bygden på gjennomreise.

De under No.3 anførte personer hører til klasse 3, det vil si, de er på egen hånd eller uten offentlig understøttelse kommet bort fra Fantestien og lever nå som andre bosatte folk.

No. 12 er et eksempel på en tallrik familie, med 1 person av klasse 3, 8 av Kl.2 og 3 av Kl. 4.

Hører et følge til en av de bosatte Klasser (2,3,4,5, og 7), så bor de i regelen i den bygd eller by, hvorunder det er anført.

har der nettopp å gjøre med Forberedelse av Saker, forstå, at jeg har hatt en kompetent Medhjelper. □
- Kone og Barn

Christiania Stift
SMÅLENENES AMT.

No.

Fredrikshald.

1. Ole Nilsen Lundgren (Vennelund) m. K. og B.
2 Årsberetning § 196 5 , 5 og 4

Hvaløerne.

- 2 En Blikkenslager m. K. Lisa Marie 2,1

Berg.

3.	3 voksne barn av et par avdøde Omstreifere
Aremark.	3,3
4.	Peder Gundersen og svensk kvinne Johanne
Granberg
Rødenes	2,1
5.	Karl Gustav Svensen, 1 Årsb. 140 og 2 Årsb.
side 8. Hjemstav her (Kråstad)	2,1
6.	Lars Mortensen, Svenske	3,1
7.	Derhos noen barn under Fattigv. *
Edsberg.	
8.	Christian Christiansen Kjelsen 1 Årsb. 145
1 Datter g.m. bosatt Mann	5,2
1,3
9.	Gustav Johanson	2,2
10.	Hans Christian Kjelsen 1 Årsb. 145	8,2
11.	Auen Olsen. 1 Årsb. 145 (Urskog, Aasnæs)	7,2
12.	Ole Christiansen Hakebro. 1 Årsb. 145
1 Datter g.m. bosittende Mann. Svensken Karl
Magnus Nikolaisen Krands har ledsaget en
annen Datter (Grue)	8,2 / 3,4/ 1,3/ 1,1
14.	Johannes Lorets Norgren (Sarpsborg, Varteig
Enebak, Vaaler, Aasnæs). Se nedenfor No.30
Skibtvet.	2,6/3,1
15.	Pike Anne Andersdatter m. B. Hjemstav Eidskog
Trygstad.	3,1
16.	Martin Hansen og halvbroder Ole Iversen	1,1 / 1,3
*Julius Bernhard Karlsen og Ole Auensen 1 Årsb. 145 forsørgede
av F.F. på " Toftes Gave" til deres konfirmasjon i 1864.		
No.		
Spydeberg.		
17.	Ole Peter Petersen har hatt tilhold her.	3,1 /2,3
Haabøl		
18.	Christian " Fantegutt"	5,1
19.	"Skurv =Inger"	3,1
Vaaler		
20.	Johan Jacob Pedersen	3,1
Tune		
23.	Christian Larinsens Barn Se Raade	1,4 /2,5

Raade.

24.	Johan (Christian) Larsen eller Larinsen, slått seg i ro her	1,3
25.	Nils Olsen	1,2
26.	Marthe Sjøgaard	1,3
27.	Karl Johannesen m. K. har bodd her	2,1

AKERSHUS AMT.

Østre Aker

28.a	Olaus Nilsen, konfirmeret her, var i Blikkerslager=
lære i Christiania, men fantegikk	1,1
28.b	Sofie Olsdatter m. Sønn 1 Årsb. 68	2,7

Vestby

28.c	Johannes Assersen, Skebinder, har nedsatt seg her m. K.	2,3

Kraakstad.

28.d	Brynild fra Rødenæs m. foregiven K. og 3 B.	5,1
28.e	“Raukjaka=Christian” m. K. og B.	3,1

Skedsmo

29.	Knud Christiansen. 1 Årsb. 165, 2 Årsb. 101
Mislykket Bosettesesforsøk 1863 (Aasnæs, Vaaler)
Om Familieforholdet, se Lille Elvedalen	5,1
30.	Karl Fredrik Norgren, 1 Årsb. 96 - samt Sønne-
sønnen Johannes Fredrik, hvis Fader er anført
under Edsberg	1,2 / 1,5
31	Kaffe=Lars m. Familie (Urskog)	1,1 / 4,4
32.	Christen Larsen f. og hjemmehørende i Christiania,
understøttet derfra, bosatt her, i Samfunn med
Fantefolket	

Nitedal

33.	Anne Marie Pedersdatter, Mannen Jacob Johansen
begravet her 1862 | 5,1 |
|-----|---|-----|

Sørum

34.	Nils Olsen fra det ullenakerske Lang=Ola=Følget.
Et Barn begravet her 1862 | 5,1 |
|-----|---|-----|

Urskog.

35	Ole Samuelsen g.m. et Bygdemenneske	1,7

36.	Mari Johannesdatter, svensk, 1 Barn begravet her i 1863	1,1
37.	Anne Margrethe Hansdatter fra Ullensaker	1,1
38.	Ole Hansen av Duffe=Følget. Han fra Ullensaker Konen fra Vinger	7,1
39.	Hans Christoffersen fra Odalen, K. fra Vinger	6,1
40.	Ole Sørensen fra Hardanger m. Leds. fra Ullensaker. F.B. No.144	6,1
	Høland	
41.	Martin Gudbrandsen, konfirmert her 1862	1,1
42.	Aleksander Bodins Enke. 1 Årsb. 118	4,5
43.	Iver Andersen Rokken. 1 Årsb. 140; en Datter i fast Tjeneste	3,2 / 1,3
44.	Adam Peter Krands, Svensk (Kraakstad)	2,2
45.	Sven Christiansen g. 1861 m. et Bygdemenneske	1,3
46.	Halvor Halvorsen. 1 Årsb. 114	1,7
	Enebak	
47.	Hans Skorstensfeier	5,2
48.	Christen Skebinder m. gifte Sønner Edvard og Karl Bernhard, ugift Sønn Karl Johan, m. Leds. samt en Datter i fast Tjeneste (Kraakstad)	2,1 /11,2/ 1,3
49.	Lars Nilsens etterlatte Barn	3,5
50.	Christian og Gunhild	2,1
51.	Sofie Olsdatter, sa seg gift m. Ole Christiansen og hjemmehørende i Haabøl, 2 B.	3,1
52.	Juliane Jensdatter fra Ullermoen i Odalen m. 2 uækte Barn	3,1
53.	Jon Sondresen - " Jon Gutten" - fra Hiterdal og Anne Lovise Hansdatter fra Aker	2,1
	Nannestad	
54.	Nils Olsen Kjelderstuen fra Skedsmo 1 uækte Barn født her i 1862	3,1
55.	Ole Olsen 1 uækte Barn født 1862	3,1
	Ullensaker	
56.	Olea Olsdatter, f.b. No 79	1,2
57.	Ole Amundsen Brenden 1 Årsb. 110 m.	2,7
58.	Rasmus Olsen Danilesæter 1 Årsb. 110	

	Tallrik Familie	m	2,5
59.	Ole Amundsen Tomte		2,3
	i 1862 og 1863 konfirm. 7 Barn, som sannsynlig hadde vært oppfostret for Fattigvesenets Regning.		7,4
60.	Pike Lovise Gudbrandsdatter - Datter av Karen Olsdatter, f. b. No. 112 1 Barn født og døpt i 1863		1,1
	Hurdal		
61	Vilhelm Fredrik Fredriksen 1 Årsb. 107 og Anne Christine Olsdatter fra Melhus. i uækte Barn født 1863		3,1
62	Nils Paulsenes Enke - 1 gift Sønn, 3 andre voksne Barn. 3 Barn oppfostret for Fattigvesenets Regning (med noen av Barna ser det betenkelig ut)		5,3 / 3,4
	Eidsvold		
63	Lars Larsen Sandholteie = Lars Petersen 2 Årsb. § 250, ætev. 1862 med et Bygdemenneske. Har hos seg 2 B. av en tidligere Forb. m. en Omstreiferske. 1 Barn i Ekteskapet		4,7
	BUSKERUD AMT		
	Drammen.		
64.	Christoffer Hansen, 35 år gl. m. K. Berthe Palmesdatter. Har vært bofast her, men fantegift i 1863		2,1
	No		
65.	Andreas Løve Dyrhus 60 År		1,2
66.	Christen Christensen - Snøvle=Christen 50 År, m. K.		2,2
67.	Karl Magnus Olafsen. 1 Årsb. 64, konfirmeret her i 1864, hvorefter han er faren til sjøs		1,7
	Kongsberg		
68.	Johannes Olsen Li (Evje)		1,1
	Hole		
69.	Hans Olsen - Løv=Hans - 40 År og K. Marthe Marie Elisabeth Christiansdatter m. B. (Røken 1 Barn døpt)		5,1
	Norderhov		

70. Et Følge på 3 menn og 2 Fruetimmer og et annet på 2 Fruetimmer og en halv voksen Dreng er anført i 1863 *
- *"Magdalen" med 3 voksne barn og "Fredrik" med K. og B. har tidligere pleid å reise her.

Gol

71. Peder Jonsen m. K. og B. Hesteskjærer m 6,3
72. Andreas Akselsen Vikøen, 42 År, m. K. og B. Hjemstav her (Næs, Suldal)
73. Lars Larsen, 12 År gl., Sønn av Lars Børresen se under Aurland 1,4
74. Axel Christoffersen, 64 År, forannevnte Andreas`s Fader 1,4

Modum

75. 2 Barn av Kari Larsdatter- 2 Årsb. § 239- (som døde her i 1861), nemlig Karl Johan Johansen og Kirsten Bredine Gudbrandsdatter 10 År. 2,4

Eker

76. Jens Christoffersen m. K. og B. 1 Årsb. 147, 2 Årsb. §145. En Sønn på " Toftes=Gave", hvor Datteren ble konfirmert i 1864. hennes sener forhold sener uviss. (Holmestrand) 6,5
77. Per Didriksen m. Gunvor Marie Knutsdatter. 2 Årsb. §23 og §40 (Konsberg, Tønsberg, Tjølling, Hedrum, Slemdal, Solum, Hjartdal, Vinje, Moland Domfelte for Tyverti på Modum) 2,1
78. Elias Johansen Palm m. K. og 7 B. hvorav 2 utsatte for F.F. s Regning. 1 Årsb. 88. 2 Årsb. 101 No. 6 (Ringebu, Vang, Vestre Slidre, Øyer, Vossevangen, Eid, Romsdal, Innviken, Lærdal, Jølster) 7,2 / 2,5
79. Ludvik Fredriksen, Sønn av Fredrik Fredriksen 1 Årsb. 89 1,4

Lier

80. Et Drengbarn etterlatt på en plass under Sjøstaad av en omstreifende kvinne. Opp-

- lysninger ønskes. 1,4
81. Nils Rødskjegg og Alvine Schjøt - fra Christiania-
stereifer om vinteren (Asker) 2,2

JARLSBERG OG LAURVIKS AMT

Laurvik

82. Bernt Andersen Vang, 1 Årsb. 160, 2 Årsb. §188
m. Kone og 4 Barn hvorav Anne Gjertine m. 2 Barn
og Ledsager Nils Anton Barlin - se Stokke -
(Brunlanes9 familien anholt her og hjemsendt
til Trondhjem, hvor Anne Gjertine ble konfirmert
og hennes Barn m. Nils Barlin Døpt. 6,6 / 3,1

Hof.

83. Nils Christian Olsen, 2 Årsb. § 239 1,7

Botne

84. Anton Jacobsen med ledsagerske Anne
Olsdatter, begge 30 År, og Mannens Broder
Karl Bernt 23 År, Sønner av en Omstreifende
Skjærsliper fra Laurvik. 3,1
85. August - Gustav - Strøm m. K. Kobberslager
sier seg å streife for tiden 3,1

No. Sem

86. Jakob Hansen m. K. Ragnhild Christiansdatter
hjemstavn her. 1 Datter i Tjeneste. 1 Sønn for
F.F. Regning på Christiania døvstumme- inn-
stitutt, 2 Årsb. 250 3,7 / 1,5

Stokke

87. Nils Anton Hansen Barlin 2 Årsb. 225 (Stokke,
Brunlanes, Kragerø, Laurvik) I Slemdal sammen
med Helle Andrine Ellefsdatter, fra Stokke, dennes
Barn med en Tjenestegutt i Stokke , Døpt i
Slemdal 2,1
88. Ole Christian Eliassen 2 Årsb. 106, m. Johanne
Salomonsdatter, 2 Årsb. 250 (Sem, Brunlanes,
Gjerpen) 1,6 / 2,1
89. Nils Nilsen Taffelmaker m. K. Anne Elisabeth

- Andersdatter og B. (Sandeherred, Andbu, Sem) 5,1
90. Bolette, 80 År, m. Voksen Datter 2,1
91. Berthe Christine- 78 År - fra Tromsøkanten
(muligens den samme som Anna Stina Lind,
2 Årsb. 102) m. Datter Johanne Albrektsdatter
og 4 B. 6,1
- Sandeherred**
92. Nils Pedersen (Fille- Nils) m. Leds. Maren Kirstine
Pedersdatter, har 3 Barn, som oppfostres på
“ Hans Cappelens Minde” m. 2,1 /3,5
93. Hans Jonsen, 67 År. Husmann her på Bygden
m. Leds. Ingeborg Halvorsdatter. Anholte i
Stangvik 6,1
- Hedrum.**
95. Otto Nilsen Støper m. K. og B. 1 Årsb. 93
og 2 Årsb. § 248 4,7 / 2,5
96. Nils Mangnus Ottersen m. K. Lovise Amalie
Andersdatter og B. 2 Årsb. § 247 og § 249
Andebo 3,7
97. Karen Gurine Gustavs datter, foeannevnte Lovises
Moder, med Datter, som er i Tjeneste 1,2 / 1,3
- No.**
98. Johan Gustavs en, 43 År, med Moder Berthe
M. Madsdatter. 2 Årsb. § 247 - og Kone, en
Gårdsmannsdatter fra Hedrum 9,4
99. Anders Martin Karlsen m. Leds. Inger Fredrikke
Theokara Holm fra Christiania. Hjemstavn her m. 2,1
- Brunlanæs.**
100. Hans Hansen - “Skyttel- Hans” - m. K. og B.
2 Årsb. 106, 1 Årsb. 71 3,7
101. Gtethe Olava Olsdatter, 1 Årsb. 73, 2 Årsb. 103 1,6
102. Petrea Pedersdatter, 2 Årsb. 97, 1 Årsb. 73 1,7
103. Søren Sørensen (Slug) m. Leds. fra en av
Bydene vester 1,6 / 1,1
104. Elias Andersen m. K. En datter konfirmert her
1864. 1 Årsb. 65, 2 Årsb. § 242 3;5
105. Anders Jørgen Elissen m. K. og B. 1 Årsb. 65

2 Årsb. § 242	5,5
106. Karl Severin Eliassen 2 Årsb. § 242	1,6
107. Ole Christensen (Løen) 1 Årsb. 72 m. K. Karen Magnusdatter	3,5
108. Jens Olsen Piunesyl m. K. og B.	5,5
109. Elen Marie Levorsdatter 2 Årsb. § 245	1,5
110. Johanne Salomonsdatters Barn 1 Årsb. 70	2,5
110b Jan Amundsen Barlin og Anne Hansdatter 2 Årsb. § 226, Barn døpt her i 1863 m.	3,1

HAMAR STIFT

Hedemarken Amt

Vinger.

111. Karl Fredrik Andersen og Pike Johanne Karoline Isaksdatter. - 1 Dødfødt Barn 1862. Understøttet i Vaaler av F:F: til han ble døpt og hun konfirmert, og begge ekteviede 1863 (Aasnæs)	2,6
112. Ole Martin Andersen. 12 År. Mislykket Opp- fostringsforsøk 1862 (Øier)	1,6

Eidskog.

113. Gustav Larson, svensk Familie (Aasnæs, Hof)	6,1
114. Olaf Karlsen, svensk Familie	3,1
115. Lars Magnus Holm. Denne og de overnevnte Familier hadde Barn til Dåpen i 1861 og 1862	3,1
116. Karl Larson Kvik, svensk. Inngiftet her	3,3

Grue

117. Hans Nilsen Dal, fra Hamar og Pike Johanne Larsdatter Presterudeie i Vang 1 uekte Barn sammen i 1863	3,1
118. Marthe Vold, av Lea_ Følget fra Romerike. Gift her	1,3
119. Leksus eller Aleksus, uten Far eller Mor Døpt som voksen 1859	1,7
120. Elias Amundsen, her av Bygden K. og B. hjemme	1,1 / 5,4
121. Kalle Nilson, svensk	7,1

122. Jan Peter Vigart (svensk K. og fl. voksne Barn, deriblant Jon Peter (Røros) 5,1
123. Nils Brun, svensk. 2 voksne Sønner 3,1
124. Ole Simensen, Blikkenslager fra Jarlsberg, nå bosatt i den svenske Grensebygden Djæknelien 2,1
125. “Løk”- Kalle og Sønnen “Løk”- Johannes, begge m. Familie 6,1
- Vaaler**
- 126a. Anne Katrine Roes, svensk, over 80 År Oppholt seg der, mens Sønnen Karl Fredrik - se Vinger - forberedes til konfirmasjon (Hof) 1,1
- 126b. Karl Ludvik Andersen m. Leds. Dorthea Rolin (Røros) 6,1
- 126c. Gunhild Marie - visstnok den Anne Marie Christiansdatter, som den under Eidsvold nevnte Lars Larsen tidligere hadde til Ledsagelse - m. Barnet Ludvik Larsen 2,1
- Aasnæs.**
127. Gren Jacobsen, svensk Familie 5,1
- No.**
128. Karl Johan Andersen m. K. Lisa 3,1
- Stange**
129. Johan - Fadersnavn Strøm, Døpt som voksen 1861: hadde før kalt seg Karl Peder Lundgren. Født i 1810 av norsk Far og svensk Mor. Siden Januar 1863 i fast Tjeneste 1,3
- Ringerike**
130. Christian Jensen, alm. kalt Christian Skebinder, hvis Kone Johanna Værnsdatter for flere år siden døde her i Prestegjeldet og hvis Datter Rebekka forsørges av Fattigvesenet her. Datterens Fødsel- og Dåpssted ikke til å få oppsporet og Faren ikke å finne. Opplysning ønskes 1,1 /1,4
- Elverum.**
131. Henrik Jørgensen og hans Søster Stina Jørgensdatter m. B. 4,4 / 5
132. Aleksander Benjaminsen. 1 Årsb. 126 1,5

133. Anne Marie Nilsdatter, Opptatt på “Toftes Gave” 1,5
Trysil
134. “Døl- Anne” (Anne Hermansdatter) med Søn og
en i Bygden gift Datter 2,1 /1,3
Tønset.
135. Nils Christiansen m. Familie 4,4
136. Karen Halvorsdatter, 1 Årsb. 122, m. B. Under-
støttet her av F.F. nå bosatt i Nordland 3,7
137. Jens Madsens 2 Døtre 1 Årsb. 120. Oppdratt
på F.F. Bekostning; 1 i fast Tjeneste, 1 fantegått
og igjen under Fattigvesenets Forfølgelse 1,7 / 1,4
138. Johannes Peter Svendberg og Leds. Margrethe
Helene Lundstrøm - svensk. 1 Uekte Barn til
Dåpen 1862 (Aasnæs) 3,1
139. Anders Syversen, fra Rødskaft i Guldalen, m.
Enke Kristine Lovise Pedersdatter m. B. (Tønset,
hvor Barn døpt). 5,1
140. Knut Olsen Lysgaarden fra Gudbr.dalen m.
Marie Knutsdatter Hagestuen av Øier (Ringdal
1 Barn døpt) 7,1
Lille- Elvedalen
Følgende betrakter seg som hjemmehørende her:
141. 1. Anne Nilsdatter, som reiste med avdøde 1,2
“Kalv- Christian. Hennes Barn:
a. Knut, se under Skedsmo
b. Nils, reiser med Petronelle Pedersdatter
se nedenfor 2 f
c. Aleksander, se Faaberg
d. Andreas, gift 1863 2,2
e. Guri, 2 uekte Barn med Johannes Pedersen
se nedenfor 2 d 2,2 / 1,4
f. Christiane, gift med en Gårdsmann 1,3
142. 2. Overnevnte Anne Nilsdatters Bror Peder
Nilsen hans Enke Pernille Johannesdatter
Deres barn: a og b Peder og Nikolaj, begge
gifte og bosatte i Tønsæt 2,3

- c. Johan, likeledes gift i Tønsæt, men fantegått fra Konen 1,1 / 1,3
- d. Johannes, som levde sammen med Guri, se ovenfor 1. e. død.
- e. Sofie og f. Petronelle, se ovenfor 1. b. 1,1 / 1,2
143. 3. Marthe Johannesdatter, Søster av den under 2 nevnte Pernille, reiser nå med Johan Svensen Skraastadeie fra Vang. Barna Fredrikke Fredriksdatter og Martin (Sven) Johansen (Sollien) 4,2

Folgen.

144. Oluf Larsen Holm med Familie. 1 Årsb. 98
Understøttet av F.F.; 2 av Bana forsørger seg nå selv. Akter å bosette seg i Eidskog 7,5 / 2,7
- 145.1 Lena Kajsa. 1 Årsb. 102. Nå i fast Tjeneste 1,7

No.

Kvikne.

146. Pike Fredrikke Johannesdatter, datter av No.366.
Konfirmert 1862 og siden i fast Tjeneste 1,3

Christians Amt

147. Christine Fredrikke Johannesdatter Lund, av Moren Anne Stina. 2 Årsb. 102 1,1
148. Anne Katrine Olsdatter. 1 Årsb. 177 1,5

Faaberg.

149. Maria Larsdatter m. B. Ledsager Aleksander Christiansen, se Lille-Elvdalen - Barn døpt (Sollien) 4,1

Gausdal.

151. Peter Jonsen, kanskje fra Øier 1,1
- Øier.**
152. Andreas Olsen med Mor og Barn. 1 Årsb. 179 5,1
153. Peter Andersen, fra Hemnes, med K. Lovise Katrine. Skal ha oppholdt seg noen tid på Røros 7,1
154. Johan Pedersen og Fredrikke Johannesdatter 2,1

155. Vilhelm Fredriksen, 23 År (Eid) 1,1
156. Kari Nilsdatter. For 7 År siden streifet bort med en ukjent Skebinder 1,1
157. Ole Engebretsen Moen, her fra Bygden. Konfirmert i 1862 i Botsfengselet 1,1
I 1863 anført 10 omvankende Geseller og Matroser samt et Fantefølge på 11 Personer.
- Ringebo.**
158. Nikolaj Larsen Stjetinden, 24 År, født på Fredø, m. K. Johanna Pedersdatter og Sønn, samt Søster Maren (Alvik, Lærdal, Eid,Innviken, Surendal - 1 Barn døpt - Drengdal, ??? 4,1
159. Gudbrand Karlsen - 2 Årsb.101, m. K. Kari Fredriksdatter - 1 Årsb. 107 - og Enken Marthe. har kjøpt et stykke jord i Gryten (Faaberg, Vestre Slidre, Vamg, Ulvik, Eid, Gryten, Innviken, Lærdal, Jølster) 5,7

No.

Nordre Froen.

160. Vilhelm Johannesen Palm- 30 År- 1 Årsb. 88, m. Magdalene Fredriksdatter. 2 Årsb. 101, 1 Årsb. 89, og 2 B. hans Mor Ma?? Karlsdatter, samt hennes Mor Marthe Fredriksdatter samt hennes Bror Ludvik, se No,79. Vang, Slidre, Norderhov, Aker og Bolsø, hvor han antok å ville slå seg til ro, da han bygslet et Stykke Jord og kjøpe hus. 5,1 / 1,6
161. Agnethe Hunthorpvoldens - 1 Årsb. 179 - 2 Sønner og 1 Fruetimmer, se No.252 3,1
162. Karl Christensen Nøstu- Eiet, 20 År, fra Stange, m. Marie Olsdatter fra Gjøvik, 19 År. hennes Søster Karen, 14 År, og Mor Pernille (før Eli) omtrent 60 År, samt Karls Søster Karen 24 År, 1 Barn døpt. De sier seg hjemme i Gjøvik. 6,2
I 1863 er anført 2 Følger, hvert på 8 Personer.

Vaage.

163. Anne Knutsdatters Barn. 1 Årsb. 155 2,5 / 4

Dovre.

164. Iver Olsen Jondalen m. K. og 4 B. En datter

understøttet til konfirmasjons=forbredelse av F.F.
en annen Datter har også vært understøtte av F.F.
Hjemstavn her (Ringebo, Faaberg, Øier) 5,1 /1,4 / 5/1,6

Vestre Slidre.

165. Fredrik Fredriksen - 2 Årsb. 101 No. 7 - m.
Vilhelmine Fredriksdatter; hun konfirmert her
i 1863, mens hun var i Arrest. Utgiftene refundert
av det offentlige (Vang) 6,3
166. Fredrik Fredriksen (Svarte -Fredrik) m. K.
Johanne Palm; tidligere bosettelseforsøk på
Modum. 1 Årsb. 88, 2 Årsb. 101 (Vang, Vosse-
vangen, Lærdal, Vik) 4,6
167. Laurits Hartman m. K. 1 Årsb. 89 og 166
2 Årsb. 100. (Norderhov) 2,6.

No.

Land.

169. Mattis Olsen, Skorsteinsfeier, 1 Årsb. 85, g.m. en
Pike fra Bygden; Yngste datter gift her (Vang) 2,7
170. Fredrik Fredriksen Barn (No. 166), Johan
Fredrik og Juliane Vilhelmine 2,5

CHRISTIANSANDS STIFT

Bratsberg Amt

Stien.

171. En datter av Nikolaj Bodin, se Gjerpen 1,5

Porsgrunn.

172. Anne Kristine Olsdatter Krabberud er gift m.
Ole Olsen, Sønn av Gunhild Marie Rasmus-
datter, over 70 År, som nå underholdes av
Fattigvesenet. En Datter Margrethe. 2 Årsb.
§243 2,3 / 1,4 / 1,5

Kragerø

173. Jørgen Fredrik Andersen (Johannesen) Gripenfelt
m, K. og B. samt voksen Bror og Søser. 2 Årsb.
§ 206, en Datter Oppfostret i Sandøkedal for
F.F.`s Regning. (Drangedal, Vegardsheien,

	Christiansand) Om 2 Ban, se No. 198	7,1 /1,5
174.	Ole Christian Olsen Barlin m. K. og B. 2 Årsb. § 232, har kjøpt hus i Flaugstad Sogn (Dybvaag)	6,2
175.	Nils Christian Olsen Barlin, 2 Årsb. § 230 m. K. Berthe Marie Hansdatter Melbu-Eiet. (Barn døpt 1862 i Bamble)	3,2
	Gjerpen.	
176	Peter Olaus Andersen, 1 Årsb. 157, 2 Årsb. § 238, m. K. og B.	8;5
177.	Nikolai Hansen Bodin, 1 Årsb. 178, 2 Årsb. § 241, m. K. og B.	3,6
178.	Adolf Fredrik Bodin. Foranevntes Sønn, Konfirmert i Skien 1862, m. Lovise Levorsdatter	2,6
No.		
179.	Peder Springer Berg, og Olea. 2 Årsb. § 233	2,1
	Eidanger.	
180.	Ole Christian Berg, muligens Sønn av "Urmakeren" 2 Årsb. § 243	2,3
	Bamble.	
181.	Johan Fredrik Jansen m. Karen Villums- datter Akting. 2 Årsb. § 182	8,5
182.	Olaus Mortensen Braken fra Kongsberg, 22 År, m. Elen Dorthea Eriksdatter av Porsgrunn	2,1
183.	Anne Marie Olsdatter Barlin, g.m. Johan Fredrik Nilsen. 2 Årsb. § 229	2,3
	Drangedal.	
184.	Andreas Magnus Johannesen Gripenfelt m. K. og B. 2 Årsb. § 209 (Vegatsheien)	5,1
185.	Johan Jacob Johannesen Gripenfelt m. K og B. 2 Årsb. § 207 (Barn døpt i Bø)	5,1
186.	Johannes Olsen Nyhus (Throndhjemmer) m. K.og B. 2 Årsb. §213 (Vegarsheien)	5,1
187.	Lars Olsen Alting m. B. 2 Årsb. § 179 -80 (Gjerstad)	5,1
188.	Ole Petersen Alting m. Famoilie. 2 Årsb. § 185 (Gjerstad)	3,1

Solum.

189. Mari Meldal og Datter. 2 Årsb. § 234 2,5
190. Anne Helvig Helgesdatter Marodden vandrer
m. Jørgen Hansen fra Larvik. 3 B. En datter
m. Johan Schæffner, konfirmert her 1863,
g.m. en mann på Gjeteryggen 1,3 / 5,1
191. På "Hans Cappelens Mimde" oppfostres for K.K.
Regning- foruten de under Sandeherred og Holden
anført- i tillegg 5 andre Omstreiferbarn 5,5

Holden.

192. Christoffer Pedersen. 1 Årsb. 109 1,5
193. Christian Rasmussen. 2 Årsb. § 94 3,1

No.

194. Peder Pedersen m. Anne Jansdatter. Barn
døpt. 3 Barn på "Hans Cappelens Minde" 3,1 / 3,5
Et Følge på 10 à 12 Personer skal i høsten 1863
ha faret her.

Nitedal.

195. En ukonfirmert Datter av Inderst Ole Olsen Kolsrud
herfra skal være blant Fanter østerpå 1,1

Nissedal.

196. Anders Helgesen Udsunds Barn, hvorav 2 nå
har fått fast Tjeneste 3,5

Vinje

197. Berthe Christiansdatter, 78 År, Stina Johan-
nesdatter og B. 2 Årsb. § 167 3,1

NEDENES OG ROBYGDELADETS AMT.**Tvedestrand**

198. En Sønn av Jørgen Gripenfelt - se Kragerø - har
hatt Understøttelse av F.F. til sin konfirmasjon
1864, hvorefter han reiser til sjøs 1,7
Hans Søster Gunhild oppfostret her ved privat For-
anstaltning; nå konfirmert og i fast Tjenest 1,3

Holt

199. Lars Fredriksen Flintian og Marthe Eriksdatter

- 2 Årsb. § 198. Barn døpt 1,3
200. Johannes Lindberg Larsen- Alting - m. Maren Marthea Martinsdatter og Barn, 2 Årsb. § 180. 6,1
201. Ingeborg Aslaksdatter m. B. 2 Årsb. § 173
Ledsageren, Sven Gunleifsen, døde her 18633,1
Sønderled
202. Jacob Johannesen. 1Årsb. 151 og 2 Årsb. § 211 2,5
Gjerestad.
203. Olaus Halvorsen, i Følge m. Fredrik Flintian, se Evje 1,1

No.

205. Halvor Halvorsen (Throndhjemmer) m. K. og 2 B. 2 Årsb. § 214 samt Foreldre Halvor og Ingeborg Petersdatter og Svigerforeldre Ole Christoffersen og Maren Kirstine Olsdatter. 2 Årsb. § 182 (Drangedal, Gjerpen, Kragerø) 8,1
206. Ole Olsen Alting m. K. og B. 2 Årsb. §182, No.2 5,1
207. Johannes Fredriksen Flintian m. Leds. og 4 B. 2 Årsb. §199. (Homedal, Christiansand) 6,1
208. Henrik Christiansen m. K. 1 Årsb. 162, 2 Årsb. § 191 2,6
209. Johan Fredriksen, rimligvis 2 Årsb. § 202, i Følge m. en Datter av No.222 1,1
Dybvaag.
210. Hans Magnus Olsen Barlin m. K. og B. 2 Årsb. § 231. Barn døpt 8,1
Homedal.
211. En Datter av Ole Lundgren - se Fredrikshald - i Tjeneste her 1,7
Øiestad.
212. Peter Jansen Alting, 2Årsb. § 176, 5 B. og K. Aase Aanonsdatter. Barn døpt 3,3
213. Knut Jansen. Barn døpt. Datter konfirmert 4,3
Evje. (Tveland).
215. Peter Halvorsen m. K. , 2 Årsb. § 15 , 2 B og

- Søster Stina Halvorsdatter, 29 År, m. Rasmus Andersen Lindbom - 1862 på Christiansand Tukthus. 2 Årsb. § 16 og § 101. 1 Årsb. 174 (Vegardsheien, Bygland, Fedde, Finsland) 3,3 / 3,1
216. Fredrik Johannesen Flintian. 2 Årsb. § 195 m. 3 Sønner, derav David, 2 Årsb. § 201, m. Gunvor Jørgensdatter Linsnbom, 2 Årsb. § 207 og B. (Vegardsheien, Homedal, Vigmostad, Fedde, Bjælland) 6,1
217. Andreas Larsen Lindbom m. K. og B. 2 Årsb. § 96 6,1
- No.**
218. Jørgen Larsen Lindbom m. K. og B. 2 Årsb. § 106, 1 Årsb. 105 (Homedal, Bjælland Søndre Uvdal, Vigmostad, Bakke, Flekkefjord m. Næs, Kvinesdal, Bjælland) 4,1
219. Tollef Olsen Vik m. K. Anne Bykle og B. 2 Årsb. § 131, 3. (Fjære, Christiansand, Søgne, Øvrebø, Vigmostad, Hegebostad, Bjælland) 5,1
220. Kolbein Vikingsen, m. Datter Karine, se Stavanger 1 Årsb. 186, 2 Årsb. § 132 (Holme, Mandal, Fjotland, hvor hennes Leds. Marthe Ingemundsdatter døde i 1862). Kvinesdal, hvor han var i Følge m. Gunvor Larsdatter (Svinta) fra Løvdal Sogn 4,1
221. Ole Jakobsen - "Tank- Ola" av Syngerfolket m. Karen Olsdatter Alting. 2 Årsb. § 186 2,6
222. Anne Anonsdatter Øidne, 41 År, og B. 2 Årsb. § 157, fra Grindheim Sogn, se No. 209 (Vegardsheien) 4,1
223. "Inger" sier seg 101 År, 2 Årsb. §45 1,1
224. Aslak Amundsen, 30 à 40 År, sier seg fra Hvideseid 1,1
225. Johan Kasper Sjubart. 67 År 1,1

**LISTER OG MANDALS AMT.
Christiansand.**

226. Fredrik Olaus Fredriksen, Sønn av Fredrik Svenske,
2 Årsb. § 164, i Følge m. Samuel Samulesen, se
No. 243 5,2 / 1,1
- 226b, Anne Katrine (Olene) Fredriksdatter Krogs
3 Sønner, 1 Årsb. 139 og 2 Årsb. §7 3,5
227. En døvstum Datter av Lars Andersen Lindbom
2 Årsb.. § 99 1,5
228. Lars LarsenStødle og Agnethe Martine Didriks-
datter. 2 Årsb. § 25. Hun konfirmert og et Barn
døpt på Tukthuset.(Søndre Undal, Flekkefjord,
No.
med Næs og Hiterø, Herre, Fedde. Bakke og
Gyland, ægteviet i Mandal 3,1 / 1,4
229. Christoffer Elias Christoffersen, Sønn av
Christoffer Jensen, smlgn. 1 Årsb. 167. 3.
2 Årsb. § 134. Konfirmert på Tukthuset (Homedal
sammen m. Karen Christine Christensdatter fra Evje,
hvor et Barn, som var døpt i Fjære, døde 1,1
230. Ole Andreas Bentsen Vang, smlgn. Laurvik
(Tukthus) 1,1
231. Jeremias Samuelsen. 2 Årsb. § 167. (Tukthus) 1,1
232. Aksel Jansen (Hysing) 2 Årsb. §127 (Tukthus) 1,1
233. Gunhild Isaksdatter. 1 Årsb. 194. 2 Årsb. § 32
(Bjælland,hvor Datteren Gunvor Marie døde -
Stavanger, Hjelmeland, Sand, Holle,Fjæberg)
(Tukthus) 1,6
- Flekkefjord** (med Næs og Hiterø Sogn)
234. Didrik Petersen med Olene Marie Jensdatter
og vanvittig Sønn, 2 Årsb. §22 (Kvinesdal,
Bakke) 3,1
235. Hans Olsen Svolk. 2 Årsb. § 116 (Siredalen,
Bakke) 1,1
- Thvet.**
237. Amdrosius Olsen m. 3 Barn, hvorav 1 forsørger
av F.F. 2 Årsb. § 113, 1 Årsb. 125
Nedenfor No. 241 1,5 / 4,1
- Øvrebø.**

238. Lars Andreassen Lindbom m. K. og B.
2 Årsb. § 99 (Vegusdal) 4,1
239. Torsten Rask Gjermundsen, 2 Årsb. § 197 m. K.
(Søndre Undal, Vigmostad, Kvinesdal) 2,1
- Aaseral.**
240. Gunvor Pedersdatter, 2 Årsb. § 13, 1 Årsb. 174,
m. 4 B. 2 Årsb. § 18-19 (Iveland, Vegardsheien
Finsland) 4,1 / 1,6

No.

Oddenæs.

241. Anne Marie Amdrosiusdatter. 1 Årsb. 124
2 Årsb. § 113. Ovenfor No. 237 1,5

Søgne.

242. Peter Petersen Lundkvist m. K. Inger Christ-
offersdatter. 2 Årsb. § 191. 2. 1 Årsb. 167
(Flekkefjord, Kvinesdal) 2,1
243. En datter av Samuel Samulesen, 1 Årsb. 97
og Magla Nilsdatter, 2 Årsb. § 168. Døpt
her i 1863. 2 Årsb. § 166 (Christiansand) 5,2
244. Olene Marie Pedersdatter. 2 Årsb. § 58
fantegikk herfra i 1865 1,6

Bjælland

245. Jacob Olsen Ljosdal. 2 Årsb. 131. 2. En
Datter opptatt ved privat Foranstaltning i
Holme, (Bakke, Sogndal, Egersund) 5,1 / 1,3
246. Jorine Isaksdatter. 2 Årsb. § 34. 1 Årsb. 191
(Mandal, Guldal, Sand, Saude i Ryfylke
sammen med Peder og Thore Larsen,
Egersund) 1,6
247. Johan Andreas Pedersen. 1 Årsb. 191, smlg.
2 Årsb. § 129 (Stord, Hjelmeland, Hølle) 1,6
248. Jakob Hansen (Svolk). 2 Årsb. § 144.(Søgne
Flekkefjord, Kvinesdal, Bakke, og Siredalen) 2,1
249. Jakob Christian (Elias ?) Christoffersen m.
Leds. 2 Årsb. § 150, 1 Årsb. 167. (Næs og
Hiterø, Søndre Undal, hvor et Barn er døpt) 3,1

251. Lars Aasmundsen Maudal, 2 Årsb. § 159, med
Sønn (senere død) 2,1
252. Ludvik Rasmussen m. Leds. og B. 2 Årsb. § 33 1,1 / 2,6
Holme.
253. Gunhild Tobiasdatter Barstøl, 2 Årsb. § 159,
m. B. 3,4
254. Oline Pedersdatter Hompland m. B. 4,1

No.

255. Ole Isaksen m. Ulrikka Henriksdatter og Datter,
2 Årsb. § 7. Ulrikkas Sønn Fredrik Magnus
;alin har vært oppfostret for F.F. Regning.
(Finnø, Vigedal, Hjelmeland, Klep, Næs og
Hiterø). 3,1 / 1,6

Mandal.

256. Ole Jansen. 2 Årsb. § 54. K. Karen Gurine død
1862. 2 B. oppfostret på F.F. Regning 1,6 / 2,5
257. Gustav Anton Anderssen og Berthe Oline
Kolbeinsdatter. 2 Årsb. § 135 1 Årsb. 191
(Christiansand, Flekkefjord, Mandal, Stavanger) 4,6
258. Lovise Isaksdatter, 2 Årsb. § 10. 1 Årsb. 191,
m. B., Hennes forrige Leds. Anders Johannesen
død på Bods fengselet i 1863 2,5

Søndre Undal

259. Rasmus Jansen og K. Gunhild Petersdatter m. B.
2 Årsb. § 53 og § 89. (Bakke, Næs og Hiterø,
Heskestad, Siridalen, Egersund) 3,1

Nordre Undal. (Vigmostad)

260. Peder Johan Jansen, 2 Årsb. § 57, m. K. og B.
(Flekkefjord; Fedde, Søndre Undal) 4,1
261. Hans Jakob Olsen m. Anne Jakobine Didriks-
datter, 2 Årsb. § 24 (Fjotland, Flekkefjord, Kvin-
esdal, Bakke, Søndre Undal, Hefkestad, Egersund) 5,1

Vanse

262. Peter Reinert Olsen m. Familie, deriblant Søsteren
Marie med Datter. 2 Årsb. § 141, 1. (Søndre Undal) 6,2
263. Ole Olsen Egeland 1,4

264. Inger Birgitte Haakensdatter, 2 Årsb. § 154,
m. Datter 2,4
Herred
265. Johannes Christian Jensen, 2 Årsb. § 153, m. K.
og hennes B. 3,2
266. Ole Jensen, 2 Årsb. § 154, a, m. K. og B. 5,2

No.

Hegebostad.

267. Velena Vraalsdatter og B. 2 Årsb. § 79. Dat-
teren Unni Christine død. 2 Årsb. § 80 1,2 / 1,1 / 2,3

Kvinesdal.

268. Peter Mathias Larsen, 2 Årsb. 170a, Ækteviet
1864 i Sand m. Marthe Helene Kolbeinsdatter.
1 Årsb. 106. 2 Årsb. § 137. (Haa, Sand og
Sauda, Hjelmeland, Hølle, Guledal) 1,1 / 1,6

269. Thore Andreas Larsen, 2 Årsb. § 170a, har
fulgt Gunvor Marie Isaksdatter - se, Christiansand.
(Haa, Vigedal, Sand, Hjelmeland, Hølle, Egersund,
Guldal, Høiland) * 1,6
* Thore har i 1863-64 m. understøttelse av F.F. vært i
smelære i Stavanger.

270. Ole Hansen og Marthe Olsdatter 7,1

271. Karl Johan Jørgensen (Lindbom) 2 Årsb. § 180,
m. Rakel Olene Pedersdatter fra Stavanger 2,1

272. Else Andreasdatter (Lindbom) m. B. Mannen
Thor Hompland i Straffarb. i Bergen. 2 Årsb.
§ 84. 4. (Soggendal, Hefkestad, Hølle, Egersund) 4,6

Fjotland

273. Rasmus Pedersen Strømseng. 2 Årsb. § 77 1,2

Siredalen.

274. Tønnes Thorsen Hompland 1,5 og 4

STAVANGER AMT

Stavanger.

275. Edvard Gudbrandsen Ros, 1 Årsb. 84, 2 Årsb.
§237, m. Akseliana Johannesdatter Østrem -

- “Janna Bibel”- fra Stavanger, Hun 1 B. (Fjælberg, Etne,Bergen, hvor han ble konfirmert i tvangs- arbeidshus 1864) 2,1 / 1,6
276. Johanne Cecilie Knutsdatter, inntil 1862 foran- nevntes ledsager. 1 Årsb. 84, 106 m.f.St., 2 Årsb. § 237. (Høyland, Hetland,Hjelmeland,Haaland, No. hvor et barn er døpt, hvis faders oppgis å være Even Karlsen) Var i 1847 erkjent hjemstavs- berettigelse i Dyrø Sogn, Finnmarkens Amt. 2,1
278. Karl August Johannesen Frimann, 2 Årsb. § 237 m. Jorine Ellingsdatter Rosland, født i Haa. 2,1
279. Fredrik Christiansen Vik, 74 År, 2 Årsb. § 60 m. K. og 2 Døtre. 1 Årsb. 189(Hetland, Avalsnes, Ladvik) 4,1
280. Andreas Andreassen (Lindbom) og K. Karine Kolbeinsdatter, fra høsten 1861 bosatt i Stavanger. 1 Årsb 186. Han er Sønn av Andreas Larsen. se Evje. 5,5
281. Karl Gustav Gusatvsen, 2 Årsb. 18 - i Tvangs- arbeidsanstalten - (Hetland, Skonevik) 1,1
282. Peter Magnus Helberg og Johanne Sofie Albertine Elberg. 2 Årsb, § 85. Har vært understøttet av F.F. Nå av Fattigv. mot Ref. etter Fattiglov § 18 2,4
283. Fredrik Polychron Engstrøm fra Sverige, g. 1863 m. Antonette Emile Andreasdatter fra Christiania. Han rimligvis den 2 Årsb. § 80 omtalte Lirespiller 2,1 **Egersund.**
284. Peter Petersen m. voksen datter Margrethe, 2 Årsb. § 71 (Hjelmeland, Sand, Skonevik, Fjellberg, Sveen, hvor han hadde Oline Marie fra Aaseral, og Datterens Leds. Fredrik) 2,6 / 2,1
285. Nils Hansen, født i Tysvær, m. K. Rakel Bergitte Bendiksdatter fra Klep og B. 3,1
286. Peter Bremsø, 60 År, m. B. 9,1
287. Hans Andreas Andreassen Sørvaag - “Kake- Hans” - og K. Ingeborg Larsdatter av Fister Familien fra

Thime Sogn.	5,1
Haugesund.	
288. Lars Pedersen - "Gutte- Lars"- 2 Årsb. §121 (Torvestad, hvor Datteren Elisaberth § 126 hadde et B. m. Paul Olsen til Dåpen.	3,1
No.	
Sogndal.	
289. Nils Hansens Kone m. B.	1,1 / 1,6
290. Fredrik Larsen Hartman, m. K. og B. 2 Årsb. § 116 (Se beretning om Fantefolket 1850) § 93	5,5
Haa.	
291. Mathias Halvorsen m. Famile. 2 Årsb. §161 og §219, 1 Årsb. 181 (Suledal, Vigedal)	4,5
Ly (Gjeæsdal)	
292. Karen Johanne Olsdatter. 1 Årsb. 81, 2 Årsb. § 54.	1,7
293. Anne Laureense Pedersdatter, datter av No. 299, 1 Årsb. 83, konfirmert og fremdeles hos sin Pleieforeldre, som er flyttet til Rennesø	1,7
294. Karl A. E. G. Ros., 1 Årsb. 84, 2 Årsb § 287	1,5
Klep	
295. Anne Jørgine Petersdatter 2 Årsb. § 160, Datter av.	1,7
296. Peter Olaus Andreassen m. Ingeborg Pedersdatter Hafslo. (Kvinesdal, Fedde) Deres Barm;	3,1
297. Peter og Ingeborg Andrine	2,5
298. Berthe Enoksdatter - "Aksels = Berthe"- 2 Årsb. § 127	1,1
299. Per Emanuel Jansen (Vardal) m. K. og B. 1 Årsb. 83 og 188, 2 Årsb. § 37. 2 B. Utsatt	8,5
300. Jørgen Fredrik Larsen og Saras Jansdatters Sønn Aleksander, Fmlgn. 2 Årsb. § 106	1,5
301. Johanne Knutsdatters Barn, Karl Severin Gustavsen 1 Årsb. 191, 2 Årsb. § 237	1,5
302. Gunhild Isaksdatters Sønn, Rasmus Rasmussen 2 Årsb. § 36	1,5
303. Ludvig Olai Andersen, Gunvor Isaksdatters Sønn	

	2 Årsb. § 10	1,5
304.	Marthe Torgersdatter m. B., har før vært understøttet gjennom Haalands Fattigvesen	3,5
No.		
Høiland.		
305.	Karoline og Johanne Elisabeth Karlsdøtre Friman 1 Årsb. 106, 2 Årsb. § 237	2,5
306.	Jan Rasmussen, 2 Årsb. § 53, Fmlgn. 1 Årsb.194, i fast Tjeneste	1,7
307.	Jens Andreas Didriksen, 1 Årsb.186, 2 Årsb. §68, m. K. og B.	3,5
308.	Oline Bolette Didriksdatter m. B. 1 Årsb. 186. Enke etter Aleksander Isaksen, 2 Årsb. § 69	2,5
309.	Anne Didrikke Didriksdatter, 1 Årsb. 186, 2 Årsb. § 70	1,7
310.	Elisabeth Thronsdatter Hompeland	1,5 /1,4
Haaland.		
311.	Amdrosius Olesens 2 Sønner. 1 Årsb. 124	2,5
Finnø		
312.	Ole Andreas Hansen Lenanger fra Skjold og 1 B., 1 Årsb. 77, ifølge med Aase Saandresdatter, se Hetland. (Rennesø)	1,1
Strand.		
313.	Halvor Olsens Enke Karen Margrethe Jensdatter og Sønn Jens. 1 Årsb. 185 og 192	2,5
314.	Peter Christian Petersen, Karen Simonia og Bolette Petersdøtre. Fadere, se Egersund.	3,5
Hjelmeland.		
315.	Andres Johannesen og Foreldre Johannes Andersen Vennelund m. Berthe Jonsdatter, konfirmert her i 1863	3,4
316.	Halvor Olsen m. K. Anne Marie Jansdatter m. B. 2 Årsb. § 41 og § 55, 1 Årsb. 164 og 186. Steifer nå her i Prestegjeldet.1 Datter oppfostres for F.F.s Regning (Suledal)	5,1 /1,5

Suledal.

317. Østen Østensen Hamre fra Røldal m. K. Karine
Olsdatter fra Nerstrand og B. 6,1
318. Mari Plyte m. Datter og datterdatter 3,1

No.**Jælse.**

319. Didrik Petersen 1 Årsb. 194 og 186, 2 Årsb.
§65. Ledsagersken død. 1,5
320. Peter Rasmus Didriksen m. Familie, 2 Årsb.
§ 67, 1 Årsb. 186 7,5

Sand.

321. Anne Pedersdatter Toppa 2 Årsb. § 170, under-
støttet av F.F. og Dybvaags Fattigvesen (Hjelme-
lans,Saude, Suledal, Kvinesdal) 1,4 / 1,5
322. Johanne Sofie Fredriksdatter, 18 År. 2 Årsb. §61.
1 Barn m. Peter M. Larsen, se Kvinesdal - døpt
her. 2,1

Vigedal

323. Fredrik Olai Fredriksen, 2 Årsb. § 61, 1 Årsb. 189,
m. Elisabeth Larsdatter, 1 Årsb. 186 No 12, og B.
(Ladvik, Stat) 3,6

Tysvær

324. Christian Larsen - " Gutte = Christian"- 2 Årsb.
§ 124, m. Anne Marie Akselsdatter og B. (Jælse) 6,1

Hetland.

325. Andrea Halvorsen 2 Årsb. § 114, 1 Årsb. 103.
I 1863-64 understøttet her av F.F. 1,5
326. Aase Halvorsdatter Svalestuen m. Sønn (Utlært
Smesvenn) og Datter Aase Sondresdatter m. B.
1 Årsb. 77 1,7 / 3,5
327. Christine Samueline Fredrisdatter, datter av Anne
Bykle No. 219, Søster av No. 126, konfirmert her. 1,4
328. Anne Kathrine (Olene) Fredriksdatter Krog og
Moder Berthe Marie Olsdatter 1 B. 2 Årsb.
§ 161, 1 Årsb. 138 1,6 / 2,1

Torvestad.

329. Ingeborg Olsdatter fra Lærdal. Hennes Mann

Andreas Andreassen Hatland i Jælse m. 2 B.
1 Barn døpt her. 5,1

No.

BERGEN STIFT
SØNDRE BERGENHUS AMT.

Fjælberg.

330. Peder Torstensen, 2 Årsb. § 220, m. Karen Serine
Svensdatter. "årsb. § 174. Ved H.R.D. 30/1 64
er Peder dømt til 10 Års Straffarb. og Karen til
Do. i 1 År og 8 Mnd. (Etb\ne) 3,1
331. Anders Thorsen Florvaag m. K. og B. 1 Årsb.171 4,5 / 2,7
Skonevik
332. Bertel Hansen Harebakken m. K. Anne Olea
Olsdatter, 23 År. Han født i Jølster, hun i Tin,
konfirm. 1862 på Bergens Tukthus. I sammen
Følge hennes Moder Karen Malene Andersdatter 3,1
samt:
333. Halvor Bryngelsen 1,1
September 1863 et Følge på 16 Personer.
Sund.
334. Peder Tallaksen av Valborgfølget m. K. og 4 B.
I Juni sammen År et Følge på 8 Personer.
Fjeld (Askøen)
335. Nils Fredrik Fredriksen m. K. og B. 7,5
Hammer.
336. Fredrikke Johanna Frimandsdatter Lund, i
Følge med svensk Kvaksalver Lars Erik Hultman. 1,1
Bergen.
336. b. Peder Torstensen Tveten, 1 Årsb. 152, „ K.
og B., Hjemstavn Bergen (Vik) 5,7
337. 2 Barn av Karen Malene Andersdatter - se Skonevik
-utsatte her, 1 Datter Gunhild Jørgine Olsdatter,
konfirm. her 1862, tok på Fantestien med Moren 1,1 / 2,4
I Straffearbeids vare i 1862:
- 338: Bertel Johannesen Borlaug, født 1840, konfirm.
her, Skal ha tatt fast Tjeneste i Nordland 1,3

339. Samuel Olsen Slettehaug fra Førde og K. Karen
Simonia Rasmusdatter m. hennes Døtre, Marie
No.
Katrine og Monsine Olsdatter Erdal, hvorav
den Første er konfirmert her 4,1
340. Thron Thronsen Hompland, se Fjotland 1,1.

NORDRE BERGENHUS AMT.

Lærdal

341. Ole Hansen Sandnæs og “Grævle” = Helene Bertels-
datter, ækteviede her i 1863. Mannen gaardmanna-
sønn, streifer kun, når det blir for dårlig. 10,2

Aardal

342. Mons Pedersen, 1 Årsb. 79, m. K. Inger Marie
Pedersdatter og B. 1 Sønn gift her m. en husmanns-
datter (Aurland) 7,2

Aurland

343. Børre Henriksen - “Neseløs=Børre” - 68 År,
(hans tidligere Leds. Ingeborgs Oddsdatter,
se No. 350b)m. Sønnen Lars og Leds. Marie
Akselsdatter m. B. 8,1

Hafslo

344. Johannes Tøgersen Solvorn m. K. og B.
1 Årsb. 79, 2 B. i Tjeneste 8,5 / 2,7
345. Øllegaard Solvorns 3 Barn. 1 Årsb 81. Den
eldste har vært i Skomakerlære og er nå i
Bergen. 1 datter i Tjeneste her. 2,7 / 1,5

Ladvik

346. Berthe Christoffersdatter, 2 Årsb. § 121, i Følge
m. Fredrik Kristiansen Vik o. fl. (No. 279) 1,1

Askevold

347. Hans Olsen - “Geile=Hans” - m. K. Helge Isaks-
datter av Isaks= familien, som skal stamme
fra Danmark. 2 Sønner, hviorav en husmann,
er gift her. en Sønn gift m. en Enke av Fanteslekt,
som er på Pleiestiftelsen for Spedalske 5,3

No.

348. Lars Rasmussen m. K. Anne Marie Isaksdatter,
fl. B. 1 Sønn reiser m. Daniel Danielesens datter
No. 350b. 2,2

349. Som bosittende her i omtr. 30 År omtales “ Per “
og “Elene” m. 6 B, hvor et par gifte m. Bygde-
folk. 1 Datter Spedalsk en annen Grebrekkelig.
En Sønn har tidligere streifet m. en Enke, med
hvem han har 2 B. og 1863 ble gift med.

Ytre Holmedal.

350a. Berthe Helene Hansdatter, Enke etter Daniel av
Isaks=Familien. 1,2

350b. Hennes Barn: a. Hans Danilesen m. K. og B. 7,2

b. Borendrius Danilesen m. K. A.M.
Børresdatter(No. 343) B. 5,5

c. Daniel Danilesen m. Ingeborg
Oddsdatter og Datter 3,1

d. Isak Danielsen g. m. Et Bygde-
menneske 1,3

Kin.

351. Ulrikke Marie Lorensdatter, 28 ½ År, Hjemstavn
Ibestad, Ækteviet her m. En Stenarbeider 1,2

Indviken.

352. Henrik Larsen, 30 - 40 År, og Leds. Randine, i
Følge m. Nikolai Larsen - se Ringebo - og Henriks
Søster, Pernille samt Aleksander Magnus Fredrik-
sen.* 1 Årsb. 107, (Afdø Askerø) 1,6 / 3,1

*Aleksander er oppfostret for F.F.s Regning i Søndre
Aurdal, hvor han senere hadde Tjeneste hos sin Pleiefar,
kom deretter i Skomakerlære i Bergen, men fantegikk m.
sin Moder dagen etter han var utlært som Svensn.

Selø

353. Peter Olsen og Ingeborg Thronsdatter m. B.
angivelig fra Etne 3,1

354. Helle Marthe Larsdatter, født i Ølen Sogn 1,1

- No.**
355. Ragnhilde (Raket) Marie Olsdatter Gjeltneæs g.m.
En Baker, 2 B. 1,3
356. Christian Olsen Gjeltneæs eller Volden g.m. en
Pike herfra. 1,3

ROMSDALS AMT

Borgund

357. Karl Johan Andreassen, Tresko= Karis Sønn,
32 År, m. K. Aase Marie Andreasdatter (Harhain) 2,2
358. Anne Pernille sistnevntes Moder, hennes Barn; 1,1
a. Ole Iver (Oliver) Andreassen, gift her m. Anne
Margrethe Reinholdt 2,1
b. Peter Andreas, 21 År og c. Johan 14 År. 2,1
359. Albrekt Jonassen og K. Christiane Gundersdatter
m. Sønner: 2,1
a. Gunder Albrektsen, 31 År m. K. Anne Marie
Pedersdatter og B. 4,1
b. Jonas Albrektsen, m. K. her fra Bygden 1,3
360. Lars Larsen m. K. * Pauline Margtethe Nikolajsdatter,
gift her 1863, 2 B. Datteren Anne Reinholdt
se ovenfor. en Sønn til Sjø. (Akerø) 2,2 / 1,3
361. Gudbjør, Enke etter en Kobberslager, Peter Holm,
mul. omtalt. i 2 Årsb. § 145 1,2

Harham

362. Iver Jensen Fosens Enke Berthe Ingebretsdatter
97 År, født i Øier m. datter Karen Margrethe
Olsdatter 40- 50 År gammel,(“Tresko= Kari”)
se Borgund og dennes Sønn “ Rigge=Jens”
(Andreassen) 27 År. 2,1 / 1,4
363. “Store=Karl” (hesteskjærer) 40 År, og K. Andrine
m. Døtre (Akerø) 4,1
364. “Gryte=Ole”, Kjelelflikker, 40 År, og K. Marie,
Datter av Andreas Finefant (Reinholdt) (Akerø) 8,1

No. Thronhjems Stift

365. Johannes Nilsen Landmark, Sønn av No.370, Skomaker. Leds. Marie Sofie Johannesdatter Palm. 1 Årsb. 88. Barn døpt her. (Throndhjem, Frænen, hvor også et Barn døpt; her var Marie Karlsdatter - se Nordre Froen - også med). 1,6 /2,1
366. Johannes Fredriksen, Sønn av No. 383, og K. Christiane Johannesdatter Palm m. B., Familien har hatt Understøttelse av F.F. i Opdal, hvor Johannes har et Jordstykke, Støleggen. Der er 9 Barn, hvorav 1 omtalt ovenfor under Kvikne, 3 utsatt i Opdal, de øvrige på Omflaknig 3,5 /7.6
Stangvik.
3678. Grisilla=Følget. 2 Årsb. §142 og § 144, se No.385
- a. Andreas Nilsen, 50 År m. Fam. og Brødre Nikolaj og Henrik, se Hevne 11,1
- b. Lars og Sønner Daniel og Henrik (Kværnes. Øksendal) 7,1
- c. Johannes Nilsen m. K. Marie, Hennes Søster o. fl. 6,1
- d. Valbers=Peter m. K. og B. 7,1
- e. Nils se Vegø - Urmaker
- Rindal.**
368. Johan Andreas Pedersen Stuen m. Eli Larsdatter Kaarslet. Barn døpt 3,1
Afdø.
369. Johan Knudsen Lysgaard m. Ingeborg Evensdatter Hilmsgjerdet av Solberg. Barn døpt. 3,1
- 369b. Nikolai Jakobsen og Anne Pedersdatter, bosatt på Fredø, 1 Barn døpt her 1863 3,2

Søndre Throndhjems Amt.

Throndhjem.

370. Nils Landmark (Valders=Nils) F.B.No.563. 61 År (Støren) 1,1
- No.**
371. Kari Andersdatter Knapsæts Sønn, 5 År F.B.

No.553	1,5
På Tukthuset:	
372. Even Bertelsen, 40 År, konfirmert her 1862	1,1
373. Johan Severin Friman Johannesen Berg, 28 År, født i Sverige, konfirmert 1863. Sønn av Johannes Korsgaard, se Ofoten	1,1
374. Lorentse Fredriksdatter, 21 År, Arrestert i Sortland	1,3
Meldal.	
375. Frans Gustav Sjøberg, fra Sverige, og Leds. Barbara Christine Olsdatter m. B. Barn døpt her.	6,1
Støren.	
376. Martin Jacob Jonsen og Pike Maren Oline Olsdatter m. B. Barn døpt her	5,1
377. Arnt Fribete med Christoffer=Anne	2,1
378. 2 Døtre av Fin=Ola og Ingeborg Nilsdatter skal ha tatt Tjeneste her. fmlgn, 1 Årsb. 178	2,7 ?
379. Ole Soløring m. Andrea, Datter av Svarte=Elen og Sivert Vang, se Grong i Følge med:	5,1
380. Grytestøper=Anders m. Marthe Holtaalen.	2,1
381. Nikolai og K. Marthe Larsdatter m. B.	5,1
382. Magdalene Fredriksdatter g.m. en gårdsman her. 2 B; et B. har streifet m. hennes Far, Fredrik Karlsen, i Sverige	1,3
Røros.	
383. Fredrik Karlsen m. K. har gått på Stormoen; hans Sønn Karl g.m. en Pike herfra. Oppholt seg en Tid som Grubearbeider ved Ranens Sølvverk	2,3 4,3
384. Fredrik Fredriksen, Foranvntes Sønn	1,1
385. Grisilla, 70 Årt, Enke etter Knivsmed Nils Opvaling	1,1
No.	
386. Nicolai Nilsen Landmark m. K. Anne Marie ØLarsdatter, bor i Sverige, hun fra Røros	

(Akerø,Hiteren,Vegø,Bindalen). i Følge med:	5,1
387. Nils Johannesen	1,1
388. Marthe Nikoline Nilsdatter 57 År m. datter Grethe Johannesdatter. (Holtaalen)	2,1
389. Johannes Christian Nilsen m. K. Johanne Magdalen Karlista Jansdatter, Vigar - fmlgn. Grue - og B.	3,5
Melhus.	
390. 2 Døtre av Fin=Ola, kanskje de samme, som er nevnt under Støren, har vært understøttet av F.F., men fantegikk.	
Børssen.	
391. Børre Hansen Paarse, 43 ½ År og Johanne Larsdatter Dal, 31 År, ægteviet her 1863	2,1
Strinden.	
392. En Datter av Gudbrand Christiansen og Brita Oldsatter, forsørget av F.F.	1,5
393. Hans Hampeløkken og Gunhild Marie. Hjem- stavn her. 2 B. i fast Tjeneste	2,1 / 2,3
Stadsbygden.	
394. Anne Marie Karlsdatter, Enke etter Arnt Gudbrandsen, 50 År, m. datter Anne Johanne og fennes 3 Uekte Barn	5,4
Hevne.	
395. Henrik Nilsen, Sønn av Grisilla, No. 385, og Anne Marie Pedersdatter, har kjøpt Gård her. 2 Årsb. § 144 (Stangvik)	10,0
Hiteren.	
396. Peder Andersen Svorkmo m. Larina Nilsdatter og B. Barn døpt her.	10,1
397. Andreas Andersen, Husmann, 56 År, og K. Elen Kirstine Mikkelsdatter m. B. hvorav noen i Tjeneste. Understøttet av F.F. i Nedre Stjørdalen, hvor Familien bodde til 1861. 1 Årsb. 116	6,7

No.

Nordre Thronhjems Amt.

Nedre Stjørdalen.

398. Elen Anna Andersdatter, se nedenfor	1,5
--	-----

Værdalen.

399. Paul Andersen - "Finne=Paul"- , hjemstavn her,
og Sigrid Thomasdatter. Thomas Thomasen
konfirmert her 1862 2,1

Beitstaden.

400. "Kari" med Kjæften (Andersdatter), Enke etter
Peder Nystuen, 70-80 År. 2 Årsb. § 101, og
Sønnesønn Johannes Magnussen, 15 År.(Grogn,
Namsos) 2,1
401. Aleksander Pedersen, 40 År, og K. Fredrikke
Fredriksdatter m. B. (Stod, Leksviken, Værdalen,
Namsos, Grogn) 8,1
2 av han Barn utsatt mot halvt bidrag fra F.F. 2,4 / 3,5
402. Anders Pedersen, 40 År, og Broderdatter Nikoline,
30 År. m. B. sier seg bosatt på Helgeland.
(Namsos), 6,2
403. " Pilt=Malene", gift her, 2 B. m. Kari Nystuens
Sønn Peder, som hun før streifet med. 3,3

Grogn.

404. Siver Olaus Sivertsen Vang m. Fredrikke Elias-
datter. Barn døpt. (Støren) 3,1

Nærø.

405. Johanne Olsdatter Lian - " Fark=Johanne" - 49 År.
En datter i Tjeneste her.(Næsne) 1,1
406. Andreas Henrik Nikolaus Hansen m. Johanne
Marie Andersdatter, (Fark= Johannesdatter)
Barn døpt her. (Kolvereid) 3,1

**No. TROMSØ STIFT
Nordlands Amt**

Vegø.

407. Nils Henriksen Storø fra Hevne, 27 År, m. K.
Marthe Andreasdatter fra Oppdal, og B. samt

- Marthes Søster Henrikke (Bindalen, Asdø,
Sunelven,Holtaalen,Støren,Stangvik) 4,2
Næsne.
408. Karsten Hans Jørgen, 17 år, og Johann Anton,
13 År, Hanssønner. Brødre av Andr. Nik. Hansen
se Nærø. 2,4
Hemnæs.
409. Abraham Abrahamsen Norstedt, gift mann
63 År, fra Sverige, Smed, og Pike Anne Christens-
datter Finvolden fra Grogn m. B. 3,3 / 2,4
Rødø
411. Karl Fredrik Lorentsen m. Fam. og 6,1
Aleksander Lorentsen samt deres Mor Anne
Kaisa (Løddingen, Folden, Gildeskaal, Sortland,
Reppen, Andenæs, Throndenæs, Kvædfjord. Har
også streifet i Fosens Fogderi) 2,1
412. Elias og Sofie, Søster av de 2 foannevnte 2,1
413. Oline Judithe Christine Hansdatter reiste med
en Sjømann, som sa at han ville søke hyre i
Tromsø. Barn døpt. 2,1
Stegen.
414. Anne Marie Andersdatter sier seg 87 År, født i
Sverige. 5 Barn på forskjellige kanter, de fleste
bosatte i Folden. Hun bor hos Datteren Marie
Magdalene Hansdatter, gift her. 2,3
Lødingen.
415. Johan Peter Johannesen, født nær Stockholm,
omtrent 36 År, m. K. fra Tranø og 3 B. 5,3
- No.**
- Ofoten.**
416. Johannes Korsgaard, 70 År, m. K. Andrine
Kirstine Pedersdatter, 50 År, m. 2 Døtre, Sønner:
1, se Trondhjem. 2, Peter, se Ibestad - (Lødingen,
Hassel, Trondenæs) 3,1 / 1,3

Hassel.

417. Johanne Lund (etter sin første mann), Johannes Korsgaards 1,4

Finnmarkens Amt**Trømsø.**

418. Nils Peter Christian Johannesen, 44 År. Hjemstavn Lenvik, hvorfra Konen også er 5,4

Hammerfest.

419. Johan Fredrik Lundgren og K., ant. Sønn av No. 659 i F.B. 2,3
420. Aleksander Nilsen Judin 1,3
421. Olaus Nilsen m. K. og B. 5,3
422. Peder Pedersen Haave 49 år 2,3
423. Mariane Nilsdatter Sjødin, 43 År, gift her. Hennes Bror nevnt 2 Årsb. § 151 **. 2 Uækte B. døpte her. 1,3

Vardø.

424. Johan Hansen - kalles "Fark=Andreas" - 55 År og K. Ingeborg Gjermundsdatter, 66 År. 1 Sønn Soldat. 3,3

Ibestad.

425. Arne Andreas Andersen Næs, født i Bergen, m. K. Lovise Skog fra Stockholm (Tromsø) 3,3
426. Peter Fredrik Friman Korsgaard - se Ofoten- m. K. Vibekke Lange og hennes 2 B. m. hans Bror Johan. 4,5
427. Karl Fredrik Lange, m. K. her fra Bygden og B. hvorav 1 Sønn bosatt i Skjervø 4,3
428. Anne Marie Lind, Foranevntes Mor 1,5

No.**Kvædfjord.**

429. Henrik Henriksen Rosing, 74 År 1,4

Throndenæs.

430. Elias Løvgren, 40 År, g.m. Datter av Karl Lorentsen - se Bodø. 2,2

Tranø.

- 431 Johannes Lorentsen har Tjent i Dyrø, er g. her
og nå flyttet til Hammerfest Landdistrikt.
2 Årsb. § 150 4,3
Berg.
432. Henrik Henriksen Rødsand m. K. og B. 5,7
Lenvik.
433. En Datter av Johannes Nilsen Nese-løsen, g. her. 1,3
Karlsø.
434. Ole Andersen Hofstad, 38 år, og en konkubine,
født i Tromsø. Han sier seg fra Gausdal. 4 B., derav
2 av dem siste forbindelse. (Tromsøsundet) 5,3
Alten
435. Peter Eliassen og K. Lovise Hansdatter. han Sønn
gift her. 1 Årsb. 120 14,7

ALFABETISK REGISTER

		No.
Amundsdatter	Anne Øidne	222
“	Aase	212
Aasmundsen,	Lars	251
Abrahamsen.	Abraham=Norstedt	409
Akselsen	Andreas=Vikøen	72

Akselsdatter	Anne Marie	324
“	Marie	343
Alting	Karen Villumsdatter	181
“	Karen Olsdatter	221
“	Lars Olsen	187
“	Ole Olsen	206
“	Johannes Lindberg Larsen	200
“	Peter Jansen	212
“	Ole Jansen	214
“	Ole Petersen	188
Albrektsen	Gunder	359
“	Jonas	359
Albrektsdatter	Johanne	91
Ambrosiusdatter	Anne Marie	241
Amundsen	Elias	120
“	Ole- Brenden	57
“	Aslak	224
“	Ole- Tomte	59
“	Jon	110b
Andersen	Peter Olaus	176
“	Johannes Vennelund	315
“	Peder- Svorkmo	396
“	Andreas	397
“	Paul	399
“	Karl Fredrik	111
“	Ole- Hofstad	434
“	Arne Andreas	425
“	Karl Ludvik	126b
“	Ole Martin	112
		No.
Andersen	Peter	153
“	Karl Johan	128
“	Ludvig Olai	303
“	Iver- Rokken	43
Andersdatter	Karen Marlene	337 / 332
“	Anne Elisdabeth	89
“	Johanne Marie	406

“	Lovise Amalie	96
“	Anne Marie	414
“	Anne	15
Andreassen	Jørg. Fr.- Gripenfelt	173
“	Lars - Lindbom	227/238
“	Rasmus Lindbom	215
“	Peter Olaus	296
“	Gustav Anton	257
“	Andras- Lindbom	280
“	Hans Andreas - Sørvaag	287
“	Andreas - Hetland	329
“	Rigge=Jens	362
“	Larl Johan	357
“	Ole Iver	358
“	Peter Andreas og Johan	358
“	Elias	104
Andreasdatter	Antonette Emilie	283
“	Else	272
“	Marie	364
“	Aase Marie	357
“	Elen Anne	389
“	Marthe og Henrikke	407
Arntsdatter	Anne Johanne	394
Aslaksdatter	Ingeborg	201
Assersen	Johannes	28c
Auensen	Ole	7
Barlin	Ole Christian Olsen	174
“	Nils Anton Olsen	175
		No.
Barlin	Nils Anton Hansen	82 , 87
“	Anne Marie Olsdatter	183
“	Hans Magnus Olsen	210
“	Jon Amundsen	110b
Barstøl	Gunhild Tobiasdatter	253
Bendiksdatter	Rakel Birgitte	285
Benjaminsen	Aleksander	132
Berg	Ole Christian	180

“	Johan Severin Friman Johannesen	373
Berntsen	Ole Andreas - Vang	230
Berntsdatter	Gjertine (Anne Bertine)	82
Bertelsdatter	Helen (Grevle=)	341
Bertelsen	Even	372
	Berthe Christine	91
Bodin	Nikolai Hansen	171, 177
“	Adolf Fredrik	178
Bodins	Aleksander Enke	42
Borlaug	Bertel Johannesen	338
Braken	Olaus Mortensen	182
Bremsø	Peter	286
Brenden	Ole Amundsen	57
Brun	Nils	123
Bryngelsen	Halvor	333
	Brynil	28d
Børresen	Lars	343
Børresdatter	Anniken Marie	350b
Christensen	Edvard	48
“	Karl Johan	48
“	Karl Bernhard	48
“	Karl	162
“	Christen	66
“	Ole - Løen	107
Christensdatter	Karen Christine	229
“	Anne - Finvolden	409
	Christian “ Raukjaka”	28e
		No.
Christiansen	Henrik	208
“	Fredrik - Vik	346 og 279
“	Ole - Hakebro	12
“	Knut	29
“	Even	45
“	Nils	135
“	Andreas, Nils og Aleksander	141
Christensens	Gudbrand Datter	392
Christiansdatter	Berthe	197

“	Guri og Christiane	141
“	Gunhild (Anne) Marie	126c
“	Ragnhild	86
“	Marthe Marie Elisabeth	69
Christoffersen	Ole	205
“	Christoffer Elias	229
“	Jakob Christian (Elias)	249
“	Jens	76
“	Aksel	74
“	Hans	39
Christoffersdatter	Inger	242
“	Berthe	346
Dal	Hans Nilsen	117
Danielsen	Bornedrius - Hans, Isak, Daniel	350b
Didriksen	Jens Andreas	307
“	Peter Rasmus	320
“	Per	77
Didriksdatter	Agnethe Mertine	228
“	Anne Jakobine	261
“	Olene Bolette	308
“	Anne Didrikke	309
Dyrhus	Andreas Løve	65
Egeland	Ole Olsen	263
Eliassen	Peter	435
“	Karl Severin	106
“	Anders Jørgen	105
		No.
Eliassen	Ole Christian	88
Eliasdatter	Fredrikke	404
Ellefsdatter	Helle Andrine	87
Ellingsdatter	Jorine - Rosland	278
Engberg	Johanne	282
Engstrøm	Fredrik Polychron	283
Engbretsen	Ole- Moen	157
Enoksdatter	Berthe	298
Erdal	Marie Katrine Olsdatter	339
“	Monsine Olsdatter	339

Eriksdatter	Elen Dorthea	182
“	Marthe	199
Evensdatter	Ingeborg	369
Flintian	Fredrik Johannesen	216
“	David Fredriksen	216
“	Johannes Fredriksen	207
“	Lars Fredriksen	199
Fredriksen	Johan	209
“	Karl	383
“	Fredrik Olaus	226
“	Fredrik Olai	323
“	Aleksander Magnus	352
“	Johannes	366
“	Fredrik	165
“	Johan Fredrik	170
“	Vilhelm Fredrik	61
“	Vilhelm	155
“	Fredrik	384
“	(Svarte)= Fredrik	166
“	Ludvig	79
“	Nils Fredrik	335
Fredriksdatter	Anne Kathrine (Olene) - Krog	328
“	“ “ Sønner	226b
“	Johanne Sofie	322
“	Christine Samueline	327
		No.
Fredriksdatter	Lorentse	374
“	Magdalene	382
“	Fredrikke	401
“	Juliane Vilhelmine	170
“	Magdalene	160
“	Vilhelmine	165
“	Kari	159
“	Marthe	160
“	Fredrikke	143
Fribete	Arnt	377
Friman	Karl Gustav (August) Johannesen	278

“	Karoline og Johanne E. Karlsdøtre	305
Frimansdatter	Fredrikke Johanne (Lund)	336
Gjermundsdatter	Ingeborg	424
Gjermundsen	Torsten Rask	239
Granberg	Johanne	4
Gripenfelt	Andreas Magnus	184
“	Johann Jakob Johannesen	185
“	Jørg. Fr. Andreassen	173
	Grisilla	385
Gudbrandsen	Martin	41
“	Edvard - Ros	275
Gudbrandsdatter	Lovise	60
“	Kirsten Bredine	75
Gundersen	Peter	4
Gundersdatter	Christiane	359
Gustavsen	Karl Gustav	281
“	Karl Severin	301
“	Johan	98
Gustavsdatter	Karen Gurine	97
Haakensdatter	Inger Birgitte	264
Haave	Peder Pedersen	422
Halvorsen	Halvor - Throndhjemmer	205
	Halvor	46
	Mathias	291
		No.
Halvorsen	Peter	222 og 215
“	Olaus	203
“	Jens	313
“	Andreas	325
Halvorsdatter	Aase	326
“	Karen	136
“	Ingeborg	94
“	Stina	215
Hansen	Nils Anton - Barlin	87
“	Jakob	86
“	Ole	270
“	Nils	285

“	Ole Andreas - Lenanger	312
“	Ole - Sandnæs	341
“	Andrea H. N.	406
“	Børre - Vaarse	391
“	Karsten H. Jørgen og Johan Anton	408
“	Johan (Fark=Andreas)	424
“	Jakob (Svolk)	248
“	Christoffer	64
“	Hans (Skyttel=Hans)	100
“	Martin	16
“	Ole (Duffe= Følge)	38
Hansens	Nils Kone	289
Hansdatter	Berthe Marie - Melbyeiet	175
“	Oline Juditte Christine	413
“	Berthe Helene	350a
“	Anne Lovise	53
“	Anne	110b
“	Anne Margrethe	37
“	Lovise	435
Hamre	Østen Østensen	317
Hatland	Andreas Andreassen	329
Harebakken	Bertel Hansen	332
Hampeløkken	Hans	393
		No.
Hakebro	Ole Christiansen	12
Hartman	Laurik	167
“	Fredrik Larsen	290
Helgesdatter	Anne Helvig - Marodden	190
Helberg	Peter Magnus	282
Helgesen	Anders Udsunds Barn	196
Henriksen	Børre	343
“	Henrik - Rosing	429
“	Henrik - Rødsand	432
“	Nils - Storø	407
Henriksdatter	Ulrikka	255
Hermansdatter	Anne (Døl=Anne)	134
Hompland	Thron Thronsen	340

“	Oline Pedersdatter	254
“	Tønnes Thronsen	274
“	Elisabeth Thronsen	310
Holm	Lars Magnus	115
“	Oluf Larsen	144
“	Inger Fr. Theokara	99
Holms	Peter Enke, Guddbjør	361
Hofstad	Ole Andersen	434
Hultman	Lars Erik	336
Hunthorpvoldens	Agnethe Sønner	161
Hysing	Aksel Jansen	232
Ingebrigtsdatter	Berthe	362
Israelsdatter	Johanne Karoline	111
Isaksen	Ole	255
Isaksdatter	Gunhild	233
“	Jorine	246
“	Lovise	258
“	Helge	347
“	Anne Marie	348
Iversen	Ole	16
Jakobsen	Ole (Synger- Følge)	221
“	Nikolai	369b
		No.
Jakobsen	Anton	84
“	Gren	127
Jansen	Aksel - Hysing	232
“	Johan Fredrik	181
“	Peter - Alting	212
“	Knut	213
“	Ole	214
“	Rasmus	259
“	Peter Johan	260
“	Ole	256
“	Per Emanuel - Bardal	299
Jansdatter	Anne	194
“	Anne Marie	316
“	Johanne Magdalene (Karlista)	389

“	Oline Marie	234
Jensen	Johannes Christian	265
“	Ole	266
“	Christian (Skebinder)	130
Jensdatter	Juliane	52
“	Olene Marie	234
“	Karen Margrethe	333
Johannesen	Johan Jakob - Gripenfelt	185
“	Andreas Magnus Gripenfelt	184
“	Fredrik - Flintian	216
“	Jakob	202
“	Karl August - Frimann	278
“	Bertel - Bolaug	338
“	Nils	387
“	Johan Severin Friman Berg	373
“	Elias	78
“	Johan Peter	415
“	Nils Peter Christian	418
“	Karl	27
“	Karl Johan	75

		No.
Johannesen	Vilhelm	160
“	Andreas	315
“	Martin	143
Johanson	Gustav	9
Johannesdatter	Stina	197
“	Akseliane - Østrem	275
“	Grethe	388
“	Marie Sofie - Palm	365
“	Christiane	366
“	Fredrikke	146
“	Christine Fredrikke (Lund)	147
“	Fredrikke	154
“	Mari	36
“	Marthe	143

“	Pernille		142
Jonassen	Albrekt		359
“	Peter		151
Jonsen	Martin Jakob		376
“	Hans		93
“	Peder		71
Jonsdatter	Berthe		315
Jørgensen	Karl Joh. - Lindbom		271
“	Henrik		131
“	Aleksander		300
Jørgensdatter	Gunvor		216
“	Stina		131
Kaarslet	Eli Larsdatter		368
Karlsen	Fredrik	382 og	383
“	Anders Martin		99
“	Gudbrand		159
“	Olaf		114
“	Julius Bernhard		7
Karlsdatter	Karoline og Johanne - Friman		305
“	Anne Marie		394
“	Marie		160
			No.
Kjelsen	Christian Christiansen		8
“	Hans Christian		10
Kjelderstuen	Nils Olsen		54
Knapsæts	Kari Barn		371
Knutsen	Johan - Lysgaard		369
Knutsdatter	Johanne Cecilie		276
“	Gunvor Marie		77
“	Marie - Hagestuen		140
“	Anne (Henne Barn)		163
Kolbeimsdatter	Karine	220 og	280
“	Marthe Helene		268
“	Berthe Oline		257
Kolsruds	Ole Olsen Datter		195
Korsgaard	Johannes		416
“	Peter Fredrik Friman		426

Krands	Adam Peter	44
“	Karl Magnus Nikolaisen	13
Krog	Anne Kathrine (Olene) Fredriksdatter	328
“	“ Sønner	226
Kvik	Karl Larsen	116
Landmark	Johannes Nilsen	365
“	Nils	370
“	Nikolai Nilsen	386
Lange	Karl Fredrik	427
“	Vibekke	426
Larsen	Johannes Lindberg - Alting	200
“	Fredrik Hartman	290
“	Lars - Støble	228
“	Peter Mathias	222, 246 og 268
“	Thore Andreas	246 og 269
“	Christian (Gutte=Christian)	324
“	Henrik	352
“	Lars	73
“	Lars	360
“	Nikolai	158
		No.
Larsen	(Larinsen) Johan	23 og 24
“	Karl - Kvik	116
“	Christen	32
“	Lars (Pettersen ?)	63
Larson	Gustav	113
Larsdatter	Elisabeth	323 og 288
“	Ingeborg	287
“	Helle Marthe	354
“	Pernille	352
“	Eli - Kaarslet	368
“	Marthe	381
“	Anne Marie	386
“	Johanne Dal	391
“	Marie	149
“	Johanne - Præsterudeie	117
“	Anne Margrethe - Reinholt	358 og 360

Lenanger	Ole Andreas Hansen	312
Levorsdatter	Elen Marie	109
“	Lovise	178
Li	Johannes Olsen	68
Lian	Johanne Olsdatter	405
Lind	Anne Marie	428
Lindbom	Andreas Larsen	217
“	Jørgen	218
“	Lars Andreassen	227 og 238
“	Rasmus Andreassen	215
“	Karl Joh. Jørgensen	271
“	Andreas Andreassen	280
“	Gunvor Jørgensdatter	216
“	Ele Andreasdatter	272
Ljosdal	Jakob Olsen	245
Lorentsen	Karl Fredrik	411
“	Aleksander	411
“	Johannes	431
Lorentsdatter	Ulrikke Marie	351
		No.
Lund	Johanne	417
Lundgren	Johan Fredrik	419
“	Ole Nilsen	1
Lundstrøm	Margrethe Helene	138
Lundkvist	Peter Petersen	242
Lysgaard	Johan Knutsen	369
“	Knut Olsen	140
Løvgren	Elias	430
Madsen	Jens (Hans Døtre)	137
Madsdatter	Berthe M.	98
Magnussen	Johannes	400
Magnusdatter	Karen	107
Malin	Fredrik Magnus	255
Marodden	Anne H. Helgesdatter	190
Martinsdatter	Maren Mathea	200
Maudal	Lars Osmundsen	251
Meldal	Marie	189

Mikkelsdatter	Elen	397
Moen	Ole Engebretsen	157
Mortensen	Lars	6
“	Olaus - Braken	182
Nikolaisdatter	Pauline Margrethe	360
Nilsen	Joh. Fredrik	183
“	Otto	95
“	Andreas	367
“	Nikolai Landmark	386
“	Johannes	367
“	Johannes Landmark	365
“	Henrik	395
“	Johannes Christian	389
“	Aleksander (Judin)	420
“	Olaus	421
“	Hans - Dal	117
“	Olaus	28
“	Nils - Taffelmaker	89
		No.
Nilsen	Kalle	121
“	Lars (Hans Barn)	49
“	Ole - Lundgren	1
Nilsdatter	Marthe Nikoline	388
“	Magla	243
“	Lavina	396
“	Anne Marie	133
“	Maiane (Sjødin)	423
“	Kari	156
“	Anne	141
Norgren	Karl Fredrik	30
“	Johannes Fredrik	30
“	Johannes Lorents	14
Norstedt	Abraham	409
Nyhus	Johannes Olsen	186
Nystuen	Kari	400
Odds datter	Ingeborg	350b
Olavs en	Karl Magnus	67

Olsen	Lars- Alting	187
“	Johannes - Li	68
“	Ole	172
“	Tollef - Vik	219
“	Ole - Alting	206
“	Peter Reinert	262
“	Ambrosius	237
“	Hans Magnus - Barlin	210
“	Nils Anton - Barlin	175
“	Ole Christian	174
“	Jakob - Ljosdal	245
“	Hans Jskob	261
“	Ole - Egeland	263
“	Hans - Svolk	235
“	Halvor	316
“	Samuel - Slettehaug	339
“	Peter	353
		No.
Olsen	Christian Gjeltnæs	356
“	Hans (Gjeile=Hans=Familien)	347
“	Hans (Løv= Hans)	69
“	Mathis	169
“	Knut - Lysgaard	140
“	Iver - Jondalen	164
“	Andreas	152
“	Nils - Kjelderstuen	54
“	Nils (Lang=Ola=Følget)	34
“	Rasmus - Danilesæter	58
“	Ole	55
“	Nils	25
“	Auen	11
“	Nils Christian	83
“	Jens - Pinnesyl	108
Olsens	Ambrosius Sønner	311
Olsdatter	Anne Marie - Barlin	183
“	Sofie	28b
“	Anne Kirstine - Krabberud	172

“	Maren Kirstine	205
“	Sofie	51
“	Marie	162
“	Marie	262
“	Marthe	270
“	Berthe Marie	328
“	Karine	317
“	Karen Johanne	292
“	Ingborg	329
“	Anne Olea	332
“	Gunhild Jørgine	337
“	Ragnhilde Marie - Gjeltne	355
“	Karen Margrethe (Tresko=Kari)	362
“	Johanne - Lian	405
“	Monsine og Marie Kathrine Erdal	339
“	Maren Oline	376
		No.
Oldsdatter	Barbara Kirstine	375
“	Anne	84
“	Grethe Olava	101
“	Anne Kathrine	148
“	Olea	56
“	Anne Christine	61
“	Karen Alting	221
Ottosen	Nils Magnus	96
Palm	Marie Sofie Johannesdatter	365
“	Christiane	366
“	Elias Johannesen	78
“	Vilhelm	160
“	Johanne	166
Paulsens	Nils Enke	62
Pedersen	Christoffer	192
“	Peder	194
“	Rasmus - Strømseng	273
“	Johan Andreas	247
“	Lars (Gutte=Lars)	288
“	Mons	342

“	Johan Andreas - Stuen	368
“	Aleksander	401
“	Anders	402
“	Peder- Haave	422
“	Johan	154
“	Peder, Nikolai og Johan	142
“	Johan Jakob	20
“	Nils (Fille=Nils)	92
Pedersdatter	Gunvor	240
“	Anne	369b
“	Rachel Oline	271
“	Anne - Toppa	321
“	Anne Laurentse	293
“	Inger Marie	342
“	Anne Marie	33
		No.
Pedersdatter	Kirstine Lovise	139
“	Oline - Homplans	254
“	Johanne	158
“	Petronelle	142
“	Sofie	142
“	Anne Marie	395
“	Anne Marie	359
“	Petræa	102
“	Maren Kirstine	92
“	Oline Marie	244
Petersen	Ole - Alting	188
“	Peter - Lundkvist	242
“	Didrik	234
“	Peter	284
“	Didrik	319
“	Peter Christian	314
“	Ole Peter	17
Petersdaytter	Ingeborg	205
“	Gunhild	259
“	Ingeborg	296
“	Margrethe	284

“	Simonia og bolette	314
“	Anne Jørgine	295
“	Plyte, Mari	318
Rasmussen	Christian	193
“	Ludvik	252
“	Jan	306
“	Lars	348
“	Rasmus	302
Rasmusdatter	Gunhild Marie	172
“	Simonia	339
Reinholt	Anne Margrethe	358
“	Marie Andreasdatter	364
Rokken	Iver Andersen	43
Rolin	Dorothea	21
		No.
Ros	Edvard Gudbrandsen	275
“	Karl Andreas F.G.	294
“	Anne Katrine	126
Rosing	Henrik Henriksen	429
Rosland	Jorine Ellingsdatter	278
Rødsand	Henrik Henriksen	432
Rødskjæg	Nils	81
Salomonsdatter	Johanne	88
“	“ (Hennes Barn)	110
Samuelsen	Thorbjørn	243
“	Jeremias	231
“	Samuel	243 og 226
“	Ole	35
Sandnæs	Ole Hansen	341
Schjøt	Alvine	81
Simensen	Ole	124
Sivertsen	Anders	380
“	Siver Olaus - Vang	404
Sivertsdatter	Andrea	379
Sjøborg	Frans Gustav	375
Sjødin	Mariane Nilsdatter	423
Sjubart	Johann Kaspar	225

Slug	Søren Sørensen		103
Solvorn	Johannes Tøgersen		344
Solvorns	Øllegaard Barn		345
Soløring	Ole		379
Sondresen	Jon		53
Sondresdatter	Aase	326 og	312
Springer	Peder		179
Strøm	August (Gustav)		85
“	Johan		129
Strømseng	Rasmus Pedersen		273
Støber	Otto Nilsen		95
Stødle	Lars Larsen		228
Svolk	Jakob Hansen		248
			No.
Svolk	Hans Olsen		235
Svendberg	Johannes Peter		138
Svensen	Johan - Skraastadseie		143
“	Karl Gustav		5
Svensdatter	Karen Serine		330
Syversen	Anders - Rødskaft		139
Sørensen	Ole		40
Søgaard	Marthe		26
Sørvaag	Hans Andreas Andreassen		287
Taffelmaker	Nils Nilsen		89
Thomassen	Thomas		399
Thomasdatter	Sigrid		399
Thorkelsen	Peder		
330			
Thorsen	Anders Florvaag		331
Thronhjømmer	Halvor Halvorsen		205
“	Johannes Olsen- Nyhus		186
Thronsen	Thron - Hopland	340	
“	Tønnes		274
Thronsdatter	Ingeborg		353
“	Elisabeth Hompland		310
Thobiasdatter	Gunhild - Barstøl		253
Tollaksen	Peder		334

Tomte	Ole Amundsen	321
Torgersdatter	Marthe	304
Tveten	Peder Torgersen	336b
Tøgersen	Johannes	344
Vang	Ole Andreas Berntsen	230
“	Sivert	404
“	Bernt Andersen	82
“	Gjertine Berntsdatter	82
Vennelund	Johannes Andersen	315
Villumsdatter	Karen	181
Vigart	Jan Peter	122
“	Johanne Magdalene Jansdatter	389
Vig (Ljostal)	Tollef Olsen	219
		No.
Vig	Fredrik Christiansen	346 og 279
Vikingsen	Kolbein	220
Vikøen	Andreas Akselsen	72
Vold	Marthe	118
Vraalsdatter	Velena	267
Øidne	Anne Aanonsdatter	222
Østensen	Østen	317
Østrem	Akseliana	275

INNHOOLD

I.	Innsamlede opplysninger	Side	1
II.	Fantenes Mengde		4
III.	Fordeling i Landet		6
IV.	Fødte og Døde		8
V.	Mere og mere Stilt		12
VI.	Årsakene		16
VII.	Et Eksempel		19
VIII.	Ekte og Uekte Fanter		25
IX.	Blikket settes på dem		28
X.	Under smittsom Sykdom		
	31		
XI.	Dåp og Konfirmasjon		36
XII.	Fantefondet		55
XIII.	Til Amtsformannskapene		58

	Fortegnelse over Fantefolket		62
	Alfabetisk Register		101

